

MÁTÉ 8. 26.

LELKIPASZTOR

1950. november 6ó

LELKIPÁSZTOR

EVANGÉLIKUS LELKESZI SZAKFOLYOIRAT

Felelős szerkesztő és kiadó: VEÖREÖS IMRE

Előfizetési ára hivatalos egyházközségi példányoknál egy évre 84 Ft, félévre 42 Ft, egy hónapra 7 Ft. Másoknak egy évre 60 Ft, félévre 30 Ft, egy hónapra 5 Ft. — Csekkszám: Lelkipásztor kiadóhivatala, Győr, 803.545.

E szám rendes havi árához hozzájárul a függelékként csatolt Belmissziói Munkaprogramm önköltségi áráként 5 forint.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Győr, Petőfi tér 1.

Engedélyezési szám: 0382/A/Lp/1950. N. M. 1.

TARTALOM:

1950. NOVEMBER HÓ

Igehirdető műhelye: Új egyházi év elé	393
Asmussen: Das Kirchenjahr. K. P. — M. A.	394
Advent 1. vasárnapja. Doerne—Ottlik	396
Advent 2. vasárnapja. Doerne—Ottlik	398
Advent 3. vasárnapja. Doerne—Ottlik	400
A Biblia tanítása a megtérésről. Schniewind—Scholz László	402
Pál apostol európai missziói útjának mai szolgálati tanulságai. Ferenczy Zoltán	413
Az anyaszentegyház vándorútján: 3. Mindennapi kenyér, megnyíló forrás. Veöreös Imre	421
Egyháztörténet bibliakörben: Hitünk zsinórmértéke. (A kánon kialakulása és jelentősége.)	424
Kinek mondjátok Jézust? (O-egyházi hitviták értelme a niceai zsinat tükrében.)	426
Keresztyének kereszt nélkül. (Nagy Theodozius államvallássá teszi a keresztyénséget.)	430
Nagyravágyó papok. (Az egyház világi hatalomra törekvése.)	432
Belmissziói munkaprogramm az 1950—51. munkaévre. Szerkeszti: Túróczy Zoltán püspök.	
A világmisszió. (Missziói előadás.) Weiler Henrik	1
Izrael titka. (Missziói előadás.) Olt Vilmos	3
Bűnbánati hét: Ani az ítéletet megelőzi. Túrmezei Sándor	8
Nagyheti igehirdetéssorozat: A vér. Szabó József	18
Az egyházak a béke szolgálatában. Dr. Vető Lajos	21

E számunk nyomása és megjelenése a szerkesztőségen kívül álló okokból késett.

A püspökök értekezletének határozatából a Belmissziói Munkaprogramm a Lelkipásztor szeptemberi, októberi és novemberi számainak mellékleteként jelent meg. A szeptemberi és októberi részletnek áráként 7—7 Ft, a novemberi részlet áráként 5 Ft, összesen 19 Ft a Lelkipásztor előfizetésével együtt sürgősen befizendő kiadóhivatalunkhoz.

Igehirdető műhelye

Az új egyházi év elé

Kezdődő új egyházi esztendőben az óegyházi perikópa igéi szó'gálnak homiletikai munkánk alapjául. A Lelkipásztor azzal is siet a lelkészek segítségére, hogy Asmussen Das Kirchenjahr című munkájának „Homiliái” közli megfelelő fordításban, illetőleg átdolgozásban. Bevezetőben hadd mondjam el azt, amit Asmussen idézett művében ugyancsak előre bocsát. Ezek a „homiliák” nem prédikáció-tervezetek, hanem inkább az egyház felé irányított kérdések: Mi az, amit egy évnek folyamán el kell mondanunk a gyülekezetnek? valamint az erre adott feleletek. — Prédikáció-vázlatoktól abban is különböznek ezek a „homiliák”, hogy egész éven keresztül úgy az evangéliumokat, mint az epistolákat figyelembe veszi. Ez a kísérlet rendkívül nagy jelentőségű. A textusok kétféleségében ősidőktől fogva kifejezésre jut az egyház felfogása az igehirdetés polarításáról. Akárhányszor kérdezzük, olvasva a textusokat: Hogyan kerültek ezek egymás mellé? Sokszor nem találjuk meg az összefüggést, sokszor egészen világos, hogy a textusok ellenpontja fejezi ki az ige örök üzenetét. Különböben le kell tennünk arról, hogy minden prédikáción az egész keresztyén igazság kifejezője legyen. Ezért a homiliák csak néhány lényeges pontra mutatnak rá, amelynek nem szabad a prédikációból hiányoznia.

A perikópa-rend felépílettsége egészen világos az advent-epifánia időszakban. Mind a három — ezen belül levő — szakasznak meg van a biztos alaptémája. Advent az Úr jöveteléről, a karácsony az eljött lényegéről, az epifánia Jézusnak testben megjelent dicsőségéről szól. Erről a szakaszcól is érvényes az, amit általában a perikóparendről fentebb mondtunk: az ellenpont segítségével megóv minket a perikóparend attól, hogy dogmatikai értelemben vett tanítást adjunk.

Minden textusnak meg van az ígérete és követelése. Ez különösen az adventi és karácsonyi textusok szempontjából fontos. Az első adventi textus és a karácsonyi textus romantikus módon volna félremagyarázható, ha nem volna ott az epistola. Az „Örülj nagyon Sionnak leánya” azért nem lehet pusztán romantika, mert ott hangzik: Fel kell serkenned az álomból. A „Dicsőség a magasságban” mellett hangzik karácsonykor az újjászületés szükségessége is. — Különösen fegyelmeznie kell magát az igehirdetőnek *újév napján*. Az evangélium és epistola együtt adják meg az Úr Neve napjának karakterét. A névadás és a körümetelés azt jelenti, hogy mi a bűnben maradunk s csak a hit és keresztség által leszünk Isten fiaivá. Nincs tehát helye az I. hitágot értelmében vett újévi prédikációnak, mely a jövődőtől való aggodalmunkat akarja eloszlatni a gondviseléshit értelmében. Az az aión, mely sok újévi prédikáció szolgálatába szegődik, elveszítette hatalmát rajtunk. Az az egyház, amely számára ez nem realitás, megszűnt keresztyén egyház lenni és nevében is ki kellene fejeznie, hogy nem akar mást tenni, mint a polgári életnek vallásos szint adni, de ahhoz sem bátorsága, sem hite, hogy Jézust, az új kezdetet és egyttal a véget hirdesse.

Az adventi vasárnapoknak meg van a kettős karaktere. Az Úr jövetelének csak az tud örülni, aki kész így imádkozni: Múltjék el a világ, jöjjön el a te országod! Aki valóban akarja, hogy Jézus eljőjjön, az nem csupán úgy várja, mint aki ezt a világot valahogyan kiegészíti, hanem mint aki új világot

hoz. Minden adventi vasárnap kifejezi azért, hogy a jövendő Úr az íléltre visszajövő Úr! A keresztyén értelemben vett beteljesedés az Úr ígérétenek beteljesedését jelenti, az pedig nem kevesebb mint az, hogy az Úr egyszer valóban láthatóan átvesszi a hatalmat. A bűnbocsánatban kapott ígélet pedig teljesedik a test feltámadásával.

Az *adventi prédikáció feladata*: Az advent eredetileg valószínűleg karácsony előtti böjti idő. (Liturgikus színe: lila.) Lényege szerint ez az idő a karácsonyra való előkészületen túl mutat. Az ígéhirdetés döntő szempontja Jézus Krisztus testben való eljövételére való előkészület (adventus in carne). Minden adventi prédikáció János 1, 14-ben található csodálatos üzenet preludiuma. Előkészület, de nem előrevétel. Advent a Krisztust úgy hirdeti, mint aki jön és nem mint aki jött. Adventben az egyház visszahelyezi magát a próféciák és az atyák korába (I. Péter 1, 10). A prófétai jövendölés marandó és változhatatlan anyaga (tárgya) az adventi ünnepeknek.

A messiásról szóló jövendölés nem csupán hang a múltból. Az egyház a maga mai helyzetét ismeri fel benne. Mi sem birtokoljuk a Krisztust. A mi helyzetünk is a „még nem“ állapota. Az egyház falain belül úgy az egyház, mint az egyén sorsát illetően a várás állapota a jellemző. Ebben a helyzetben szólal meg az adventi üzenet: ma is jön Ó! Nyomorúságunkkal, bűnünkkel nem vagyunk csupán egy történeti tényre visszautalva, hanem Isten mai kinyilatkoztatására. A várakozók számára Isten ígéje, az úrvacsora és a keresztség a reális jövel ma!

Az adventnek ez az üdvös volta: a gyülekezetet az adventi prédikáció mozgásba hozza. Először is tudtára jut, hogy várnia kell és semmilyen eddigi beteljesedés, vagy részletbeteljesedés nem menti fel és nem emeli ki a várakozás állapotából. — János adventi prédikációja arra figyelmezteti, amiben minden bajának és nyomorúságának gyökere rejlik, nevezetesen bűnére és arra, hogy a nagy melanoia még mindig feladata. Ebben a helyzetben hangzik Jézus messiási hívó szava, mely szerint még mindig nincs késő hozzá jönni és vele új életet kezdeni. A gyülekezetnek, mely már tud Krisztusról, hirdetjük a jövendő Krisztust. Ebben a különös feszültségben, a beteljesülés és a várakozás feszültségében teljesedik ki az adventi üzenet. A történeti advent a jövendő adventre mutat, az Úr jövendőjére, a teljes beteljesülésre. Ez az eskatológiai látás nyitja meg az adventi prédikáció igazi mélységét. Nem csupán a 2. vasárnapi, de minden adventi prédikációnknak meg kell hogy legyen az a jövőre mutató eskatologikus jellege.

Asmussen és Doerne után: K. P. — M. A.

Hans Asmussen: Das Kirchenjahr

Advent: Az Úr eljövetele

I. Vasárnap: Az új Kezdet.

Epist. Róm. 13, 11—14. Ev. Máté 21, 1—9.

Az *Úr eljövetele e világ végét jelenti*. Olyan az, mint a virradat az éjszaka után. Akkor többé nem élhetünk és nem cselekedhetünk a világ módján. Aki azt hiszi, hogy még így cselekedhetik, álomban él. Aki évszab és ivásban, feslettségben és erkölestelenségben, viszálykodásban és irigységben él, azt bizonyítja ezzel, hogy nem tud az Úr közelségéről. Élete a sötétségnek szolgál fegyverül. Aki azonban a világosságot, azaz az Úr közelségét látja, azt teszi testével, amit a halandó test érdemel: Táplálja, de nem felejt el,

hogy meg kell halnia. Ezt az új kezdetet jelenti mindenki számára az Úr jövele.

Ezért az Úr jövele nem a világ módján történik. Krisztus nem úgy veszi birtokba ezt a világot, mint ahogyan a föld hatalmasai egy birodalmat birtokba vesznek. Szelídséggel fegyverzi fel magát a harera. Erejét fegyvertelenségbe rejti. Hatalmát nyilatkoztatja ki, miközben engedi, hogy erőszakot alkalmazzanak vele szemben. A vég elérkezett.

E föld minden méltóságának el kell múlnia. Szolgáinak sem lehet kellemesebb sorsa, mint neki magának. Jézus nem kívánja az embereket erőszakkal megnyerni. Azt akarja, hogy hitben kövessék. Aki követője akar lenni, megalázott állapotában legyen azzá, mert Jézus azt akarja, hogy önmagáért kövessük.

Amikor Jézus jön, a világ vége közeledik. Tulajdonát nem a világ fegyverével veszi birtokba, hanem szelídséggel és alázatossággal. Aki az Úr jövetelére készül, felkészül a világ elmúlására. Jézus Krisztus az új kezdet.

2. Vasárnap: Az egyedül megmaradó ige.

Ep. Róm. 15, 4—13. Ev. Luk. 21, 25—36.

A világ elmúlását jelek adják hírül. A világnak észre kell vennie, hogy valami más tör bele. A jelek abból állnak, hogy Isten megingatja azt, ami az emberek számára biztos. Mikor Isten üdvösséget akar, az embereknek el kell ismerniök, hogy megváltoztathatatlan mértékeik mégis változandók. Mert Isten a teremtésben adott rendet is felborítja.

A Krisztus által cselekedett jelek a keresztyének számára üdvösségüket, a nemkeresztyének számára üdvösségnélküli voltukat bizonyítják meg. Aki számára ez a világ életének alapja és reménységének hordozója, annak meg kell rettennie és kétségbe kell esnie, mikor inog és összeomlik az, ami számára minden kétséget kizáróan szilárdan állt. De aki Krisztust szereti és ígését megtartja, a jelekből azt látja, hogy van alapja az Úr közelségében vetett hitének.

A világ elmúlásában a reménység egyetlen alapja Krisztus ígéje. Mikor Krisztus jön, övéit bizonyosakká teszi afelől, hogy ebben a mulandó világban Szentírásba foglalt ígéje az egyetlen szilárd pont.

Ezt meg kell tanulnunk az Ótestamentum kegyeseinek példáján. Nekik látniök kellett, hogyan pusztul el minden, amit szerettek; istentisztelet, nép és ország. Nekik az Irás vigasztalása és intése által egyedül Isten ígéreteibe vetett reménységből kellett élniök.

Mikor Jézus Krisztus jön, a világ végét jelekkel teszi nyilvánvalóvá. A keresztyéneknek ezekből a jelekből meg kell bizonyosodniök abban, amit Isten nekik ígért. Mert az elmúlásban az Ő ígéje az egyetlen szilárd. Aki egyedül Istennek a Szentírásban foglalt ígéjére épít, arról tesz bizonyosságot, hogy Isten igaz ígéreteiben.

3. Vasárnap: Az Úr eljövetele mint rejtett beteljesedés.

Ep. I. Kor. 4, 1—5. Ev. Máté 11, 2—10.

Krisztus jövetelével betölti az ígéretet. Övéinek nemesak a jövőre kell várnia. Most láttatja meg velük azokat a cselekedeteit, amelyekben ígéretei megvalósulnak. Ígéretének legfőbb beteljesedése ígéjének hirdetése, az t. i. hogy „a szegényeknek az evangélium hirdettetik“.

Az Isten ígéjének beteljesedése elrejtetten történik, mert Istent elrejtí a beteljesedést. Csak azok látják, akik az ígének vakon hisznek. Az ilyen keresztyének is mindig közel vannak a botránkozáshoz, mert természetes érzékük azt mondja nekik, hogy Isten megcsalta őket. Azt gondolják, Krisztusban még nem adott meg Isten mindent, amit tőle várhatunk.

A beteljesedés titkát Isten az ígehirdetői hivatal által őrzi meg és érvényesíti. Az ígehirdető hivatalnak az a feladata, hogy felhívja a figyelmet arra, hogy Isten megtartja szavát és az ígehirdetésben megmutassa, hol és hogyan teljesedik be az ma.

Az ígehirdetők ígehirdetésükben csak Isten ítéletéhez vannak kötve. Ezért ők minden emberi ítélettől, még saját ítéletüktől is szabadok. Nem szabad nekik azt az isteni ígéret beteljesedésének tartani, ami kedves az embereknek. Szabad szemmel, szabad ítélettel, szabad szóval kell szolgálatukban állniok.

Ha Krisztus jön, az történik köztünk, amit megígért. Mi az ígéretekből élünk, de a beteljesedés elrejtett. Isten arra rendelte az ígehirdetői hivatalt, hogy ígéreteinek beteljesedésére figyelmeztessen. Az ígehirdetés szabad.

Dr. K. P. — M. A..

Ádvent 1. vasárnapja

Szószerűi íge: Máté 21, 1—9.

Oltári íge: Róm. 13, 11—14.

EXEGETIKAI MEGJEGYZÉSEK: A 8. versben a „pleistos ochlos“, a „sokaság legnagyobb része“, jobbára ünnepi zarándokokból állt, akik Jeruzsálembe utaztak és nem jeruzsálemiekből, akik néhány nappal később a „feszítsd meg!“-et kiáltják (Mt. 27, 22.) — 9. vers: a 118. zsolttár 25. verséből származó „hozsánna“ itt már az üdvkiáltás és hódolat kifejezésére szolgál. Az ugyancsak a 118. zsolttár 26. verséből hangzó folytatás, messiási vonatkoztatást nyer, az ószövetségi eredetiben az ünnepi gyülekezet köszöntését jelentette. (V. ö. Gunkel: Die Psalmen, 509. l.)

MEDITÁCIÓ: Jézus jeruzsálemi bevonulásának Máté szerinti szövege az egyház perikoparendjében kétszer is szerepel: virágvasárnapján, amely nevét is erről a textusról kapta és ádvent 1. vasárnapján. Virágvasárnapján ez a történet úgy szerepel, mint egy láncszem Jézus életének utolsó eseményei között: bevonul Jeruzsálembe, hogy ott meghaljon. A virágvasárnap predikáció alapvonása bizonyos drámai feszültség az ünnepélyes bevonulás és a szégyenletes halál között. Ebből a konkrét történelmi összefüggésből van a mi ádvent 1. vasárnap perikopánk kiemelve. Természetesen most sem hallgathatunk arról, hogy ez az ujjongva köszöntött Messiás-király, milyen végett

fog érne, mert ez a vég hozzátartozik királysága paradox voltához. Az ádventi egyházi igehirdelés kezdettől fogva az 5. versre összpontosította figyelmét, amelyben a prófétai szavak eszközén keresztül hirdette az üdvösséget hozó, szabadító királynak az érkezését, Sionhoz, az Isten újszövetségi népéhez: „Imhol jó néked a te királyod, alázatosan“ és ezt azzal egészítette ki a prófétai alapszöveg igéje: „Igaz és szabadító ő“ (Zak. 9, 9.) Ennek kell maradnia a változatlan alaptémának az erről a perikopáról szóló minden igehirdelésben.

Ebben már az is benne van, hogy a prédikáció jogosan futhat át a bevonulási történet első három bevezető versén. Nem az a lényeges, hogy Jézusnak volt-e — amint egyes magyarázók állítják s mások vitatják — csodálatos előretudása a számár tulajdonosának szíves készségéről. A prédikáció lényegét az a két alapvető vonás jellemzi, hogy Jézus ezzel a bevonulással messiási küldetését nyilatkoztatja ki, azonban olyan módon, amely a népszerű Messiásképnak a legélesebben ellenmond, hiszen igénytelensége csaknem a neveltségesség határát látszik súrolni (Kálvin: „Videri popuit se omnium ludibrio exponere“) — és ez a csodálatos Messiás mégis követőket talál, akik őt alázatosságában is mint az Isten nevében eljövendőt látják, tisztelik és körülfogják.

A textus arra emlékeztet, hogy az a Krisztus, akiről az egyház prédikál, mindig szolgáló formában megjelenő király marad, aki a világnak nem tud imponálni. Nem szabad ebből a bevonulásból az egész várost megmozgató örömet, a Feltámadott eljövendő dicsőségét előrevetítő győzelmi felvonulást költenünk, mert ez rosszul illene ahhoz a sorshoz, amit Jeruzsálem néhány nap múlva készít Jézusnak. Az ádventi igehirdetés is a „theologia crucis“-nak, a kereszt boltránya felé menő Jézusnak a hirdetése. Azonban ennek a boltránkozásnak az oka: Isten irgalmassága. Jézus minden világszerinti pompát és dicsőséget megvet, amikor alázatosan jő s ezzel annak az Istennek nyilatkoztatója, aki egészen különbözik attól, amit az ember minden vallása és Isten-keresése sejtnei merészelt, mert ő „érettünk való Isten“ akar lenni. Ez a számárháton Jeruzsálemben vonuló Jézus jön mint teljhatalmú küldötte Istennek, életét belealazza a valóságos ember szegénységébe és nyomorúságába, hatalmát és örökkévaló dicsőségét nyomorult koldusokra pazarolja. Szegény, bűnös emberek számára jön az Isten küldötte.

Ahol szegény, bűnös emberek vannak, ott van áldott ádvent. Ehhez persze az kell, hogy legyenek, akik szegénynek és bűnösnek vallják magukat. És ilyenek mindig is vannak. (Kálvin: „Resonat faustae acclamationes, sed a quibus? nempe a pauperulis et contemptae plebis hominibus.“) A „szegény“ Jézus körül van gyülekezel, amely nem veti őt meg, hanem hitével megragadja benne az üdvözítő és szabadító Istent, még a „kisember“ leple mögött is. Nem a jeruzsálemi állami és egyházi hatóságok üdvözölték őt a város kapujában. Mégis vannak követői, akik üdvkiáltásuk „hossanná“-jával nem hivatali kötelességet teljesítenek, hanem hitük és szívük mélyéről kiáltanak. Ezeknek az embereknek a megváltás iránti belső, végső kérdésekre éppen ez a Jézus, ez az „alázatosan jövő Messiás“ ad feleletet. És az ő hódolatukban beteljesedik Jézus szava, hogy Isten elrejtette igazságát a bölcelek elől, de a kicsinyeknek megjelentette. (Mt. 11, 25.)

Igehirdetésünk feletti medítációnkhoz felbecsülhetetlen segítséget nyújtanak egyházunk énekkincseiből azok (Gerhardt Pál 111, és Pálóczy Horváth

Ádám 120), amelyek Jézus jeruzsálemi bevonulásának történetét jelen időbe állítják be. Az igehirdető nem mondhatja eléggé, hogy itt a jelenről van szó: a te királyod jó és ez az ádventi király hozzánk, hozzád és hozzám akar megérkezni. Igehirdetésünk elevensége azon múlik, hogy ennek a „mi“-nek a helyzetét, ahová Jézus jön, világosan ki tudjuk-e olvasni Jézus jövetelének céljából? Hiszen ő azért jön, mivel mi nem tudunk magunktól elindulni, menni és közeledni feléje. Ő azért jön, mert jobban tudja, mint mi, hogy életünk enélkül az „érettünk való Isten“ nélkül semmi jóval sem végződhetne. Ő alázatosan jön, törekeny és szegényes lepel alatt, hogy hitünk és nem szemünk fedezze fel benne az Istent. Ő alázatosan jön, mert mi szűkölködünk az alázatosságban, Istentől elszakadó nagyravágyásunk oka életünk minden kudarcának, jön, hogy elvegye ezt.

Azt sem felejtetheti el az igehirdető, hogy ez a Jézus nemcsak az egyesekhez jön, hanem be akar vonulni a gyülekezetek életébe. Áldott gyülekezet, amely valóban Ura, az ádventi király uralma alatt él! És itt nem tom-pulhat el az ádvent megtérésre való jellege, hiszen ádvent és az egyházi újesztendő azt jelenti: Isten kész újabb kegyelmi időt kezdeni velünk, veled és velem, a gyülekezettel, az egyházzal, hogy Jézust valóban befogadjuk, uralma alá kerüljünk, mert ő Úr és Szabadító egyszerre, Ő a megmentésünk és megváltásunk Istene!

Martin Doerne — Ottlyk Ernő.

Ádvent 2. vasárnapja

Szószerki ige: Luk. 21, 25—36.

Oltári ige: Róm. 15, 4—13.

EXEGETIKAI MEGJEGYZÉSEK: A perikopa az utolsó fejezőpontját jelenti az ú. n. kis apokalipszis eszchatológiai drámájának. Alapvonásaiban megfelel Máté 24, 29—36 és Márk 13, 24—32 leírásának. A 25. versben vázolt végtörténeli katasztrófát meg kell különböztetnünk a 9. versben szereplő s a vég előkészítését jelentő krizistól, mert itt a hangsúly a történelmen belüli megrázkódtatáson van, míg ott kozmikus elváltozásról van szó. — 26. vs.: Az „egek erősségei“ a csillagok. V. ö. az egészhez a késői zsidó apokaliptikát. A 27. vs. alapjául Dán. 7, 13 szolgál. 28. vs.: „apolytrosis“ itt nemcsak „lelki“ értelemben veendő, v. ö. Róm. 8, 23, Ef. 4, 30. — 32. vs.: „nemzetség“ magyarázatában a fennálló teológiai nehézségek ellenére („gaudet Arius et Eunomius quasi ignorantia magistri“ Hieronymus idézet, Klostermann: Markusevang. 1926, 155. l.-ből,) a legtermészetesebb megoldás az akkor élő nemzedék értelmezés, hiszen ha meggondoljuk, az ögyülekezet és maga Jézus számára is a vég kezdete szorosan összefüggött Jeruzsálem elesével.

MEDITÁCIÓ: Ádvent 2. vasárnapjának egyházi tradíciója a legerősebb ennek az időszaknak a négy vasárnapja közül. Mégegyszer előveszi az ögyházi perikoparend az év utolsó vasárnapjainak eszchatológiai témáját (éppen úgy, mint az ögyházi perikopában az ádvent első vasárnapi epistola). De ennek nem célja a novemberi vasárnapok ítéletet hirdető prédikációinak megismételtetése. Az eszchatológiai üzenet most új beállítást nyer. Az az utolsó ádvent is, amelyre a gyülekezet a szemét szegzi, a szabadítónak és az üdvözítőnek az ádventje. Igen találóan választotta az egyház az ádventi eszchatológiai igehirdetés alapjául a különböző synoptikus apokaliptikák közül éppen a Lukács evangéliuma szerintit, amelyben a 28. vers gazdag ígérete van.

A prédikáció tulajdonképeni témája nem az Úr eljövételének hirdetése általában, hanem arra való rámutatás, hogy az Úr eljövétele a borzalmas kozmikus változások közepette is milyen *evangéliumot* jelent *Jézus tanítványai* számára.

Természetesen ennek a textusnak az alapján az igehirdető nem vállalkozhat arra, hogy gyülekezete előtt felvázolja a világ végének képét s ezzel mintegy vitába szálljon a természettudomány megállapításaival és hipotéziseivel. Ezt nem a modern természettudomány igénye alapján mondjuk, hanem az ige üzenete alapján. — Perikopánk a józanul vigyázás intését hangsúlyozza, ami Lukácsnál általában (különösen a 12. fejezetben), de egyébként az egész Újszövetségben minden eszchatológiának gyakorlati következménye. Jézus Krisztus napja azt kívánja a tanítványtól, hogy életfolytatásában és magatartásában minden kísértéssel szemben Urához hű maradjon. A legvilágosabban ragyog fel ennek az eszchatológikus üzenetnek a gyakorlati következménye a 33. vs.-ben, amely igehirdetésünk középpontjául szolgálhat. Mi azért hirdetjük Krisztus újraeljövételét, mert számunkra minden azon fordul meg, hogy ennek a Krisztusnak a szava örökkévaló szó, pontosabban: az ige minden emberi szó és világnézet változásával és mulandóságával szemben, egyedül örökkévaló. Az ige páratlan értelemben tudatja az emberrel a valóságot; a fájdalmas valóságot sajátmagunkra vonatkozóan és a megváltó igazságot Istenről, aki életünk minden ügyét áldott kezébe veszi. A 33. verset nem tudja az igehirdető a gyülekezet számára igazán hallhatóvá tenni anélkül a boldog megtapasztalás nélkül, amely Jézus igéjében és személyében az örökéletet találja meg úgy, hogy abból fény vetődik az élet maradandó és veszendő dolgaira. Az egész igehirdetés átütő ereje azon fordul meg, hogy az igehirdető Jézus szavának erről az örökkévaló erejéről ne csak biztosítani tudja hallgatóit, hanem úgy szóljon, hogy a hirdetett ige nyomán mindez élő hittel megragadható legyen a gyülekezet számára.

Az eljövendő Emberfiáról szóló igehirdetés természetesen nem oldódhat fel csupán a „mulandó értékek“ feletti ítéletalkotásban. Annál kell maradnunk, hogy ez a textus a végső történekekről szól. Tudjuk jól és nem szükséges a gyülekezet előtt sem elhallgatnunk, hogy ennek az igének a szemléltető képei (különösen a 25. versé) a korabeli zsidó apokaliptikából kölcsönöztek. A Krisztushit nem köti az embert valamilyen meghatározott „világkép“-hez, ez magától értődő ugyan teológusok számára, de tévedések elkerülése végett meg kell mondanunk gyülekezetünknek is. Azonban éppen az eljövendő Krisztusról szóló evangélium kezeskedik a gyülekezet előtt, hogy az a Jézus, akiben hiszünk, nemcsak egy valamikor nagy, ma már azonban egyre inkább összezsugorodó vallásos szekta feje, hanem ebben a *Jézusban van az egész világtörténelem középpontja és célja*. Mi ma nem tudjuk, hogy ez egykor miként lesz nyilvánvalóvá. De azt, hogy eljön az óra, amikor a közömbösök és Jézus megvetői is, mint a világtörténelem Urát és életük szegletkövét fogják meglátni (opsontai, 27. vs.), ezt tudjuk, igéjének örökkévaló érvényességével együtt. Hitünk valóságának próbája, hogy mi képesek vagyunk-e egészen valósan beszélni Jézus eljövételének valóságáról? Igehirdetésünkben szükségképen háttérbe kerül a szív mélyén ébredő ádventi hangulat, vagy az egyén ajtaján kopogtató ádvent, annak az üzenetnek az elkerülhetetlen és mindenkire vonatkozó nagysága mellett, amelyet Jézus utolsó ádventje jelent, különben a keresztyénséget jámbor magánügyé

szegényítenénk. Abból a másik világból, amelyből Jézus eljövendő, esik fény erre a világra s a mi gyakorlati életfolytatásunkra is.

A 29. vs. fűgefáról szóló hasonlata nyújt helyes támpontot a tanítvány-nak Isten órája közelgéséről. Ez persze nem hatalmazza fel igehirdetésünket apokaliptikus jóslásokra. De éleslátásra segít, hogy a történelem minden idejében és változásában az idők előkészítő jeleit keressük. Itt a 25. vs. mellett a fejezet 9. és következő verseit is figyelembe kell vennünk. Ez azt jelenti: a világtörténelem mindig közel áll a véghez, gerendázata már ma recseg-ropog és minden óra, egyik talán rejtetten, másik talán nyilvánvalóan máris előkészítébe az Emberfia eljövetelének. Csak ez alatt a szempont alatt látjuk keresztyénien a történelmet.

Mindez azonban csak háttére a 28. vs. üzenetének. Jézus itt övéit szólítja meg, akik az Úr eljövendő napjának *örülni* tudnak. Egész igehirdetésünk hiábavaió, ha ez a kiemelkedő vers háttérbe szorul. Nem a Krisztus eljövételéről prédikálunk, ha a gyülekezetet apokaliptikus borzalomba hajszoljuk. „Ézért kell nekünk mindenek előtt a félelmet és rettegést elhagynunk a Krisztus eljövételének hirdetésekor és azt kell kiemelnünk, hogy mi valóban megszabadulunk akkor a bűneinktől, mert ha ez így van, akkor mi ezt a napot nemcsak várjuk, hanem nagy vágygal és örömmel könyörgünk érte és mondjuk: Jöjjön el a te országod!” (Luther: Adventspostille.) Advent második vasárnapja arra a keresztyén hittapasztalatra akar hívni és elvezetni, amit Luther fedezett fel, amikor a „kedves utolsó nap”-ról (lieben jüngsten Tag-ról) beszélt. Persze az erre való felhívás igen komoly szó hallgatóink számára, akik valószínűleg minden másnak inkább örülnek, mint az Úr napjának. Azonban a rá való gondolásnak bizonyára javára szolgál, ha az igehirdető, aki a szószéken áll, nemcsak a törvényt, hanem az evangéliumot is hirdeti s — mint Luther az idézett prédikációban — a gyülekezetnek segítségére van abban, hogy a hit bátorságával és örömeivel tekinthessen az Úr eljövendő napja felé.

Martin Doerne — Ottlyk Ernő.

Advent 3. vasárnapja

Szószéki ige: Máté 11, 2—10.

Oltári ige: 1. Kor. 4, 1—5.

EXEGETIKAI MEGJEGYZÉSEK: Két főnehézséget kell elbírítanunk. 1. Kétséges, hogy a két rész, 2—6. vs. és 7—10. vs. eredetileg összefüggött-e? Bár „Jézus és a keresztlő” címmel összekapcsolhatók. Azonban Máté evangéliuma ilyen szerkezeti beosztása mögött határozott szándéknak kell állnia, ami körülbelül ez lehet: Jézusnak a Keresztlőről szóló nyilatkozata is (7—10. vs.; a 11—15-ig terjedő folytatással együtt) arra szolgál, hogy bizonyítsa Jézus messiási méltóságát (így látja Fendt is, *Alte Perikopen*, 22. l.) — 2. A régiebb exegéták csodálkoztak a Keresztlő kérdésén, így Luther és Kálvin is, akik régiebb példák nyomán ezt úgy magyarázták, hogy János csak a „tanítványai kedvéért” tette fel ezt a kérdést. Az azonban egyéni magyarázat. (Zahn: *Matthäus*, 1905, 415. l.) A Keresztlő kísértésbe kerülése azt mutatja — a textusnak egyedül megfelelő magyarázat szerint, — hogy itt Jézushoz való kerübbi hitbeli viszonyának (pl. Jézus megkeresztelésekor), mert a hit is kísértésbe kerülhet.

MEDITÁCIÓ: A textus nehéz feladat elé állít. Az igehirdetőnek problematikus kérdések között kell a textus krisztológiai alapját világossá tennie.

Mert nem Keresztelő Jánost, hanem Krisztust kell itt hirdetnünk. A textus középponti üzenete, minden történet-exegetikai vonatkozáson túl, mindenestre Jézus önkinyilatkoztatása arról, hogy ő az „eljövendő“, a Messiás (Klostermann: Matthäus, 94. l.) Ez az önkinyilatkoztatás azokra a cselekedetekre tud rámutatni, amelyek a 4. s következő versek szerinti messiási cselekedetek. Ezek a versek először is azt mondják: Jézus cselekedeteiben beteljesedik Isten ígérete, amely szerint az utolsó napokban a föld minden bájára és szenvedésére gyógyulás következik. A szabadító evangélium hirdetése a szegények számára (akik úgy értendők, mint Mt. 5, 3-ban) és a gyógyulás tényleges bekövetkezései a messiási ígékben szorosan összefüggnek. Igehirdetésünk nem veheti csupán lelki értelemben Jézus csodatételeit, amelyekre mint messiási küldetése tanúbizonyságaira hivatkozik. Az íge és a cselekedet, a teremtő szó és a megvalósuló teremtés, mindig a legszorosabb egységben állnak a Bibliában. Mindezzel teljes ellentétben áll az evangélium modern elspiritualizálása. A hit azt látja — és ebben az ígehirdetőnek segítő szolgálatot kell végeznie, — hogy Jézusnak ezek a messiási cselekedetei Isten eljövendő világának hírnökei és kezesei, mert ezek a csodák eszchatológikus előjelek. — Persze a messiási cselekedetek másként jelentek meg, mint ahogy azokat Izrael és Keresztelő János várta. Noha János tudott Jézus cselekedeteiről (2. vs.), mégis kételkedett Jézus Messiás voltában. Ezek a cselekedetek „ellenmondanak annak a Messiás-képnek, amely a Keresztelő várakozásának megfelelt“ (Schlatter: Matthäus, 360. l.). Jézus 5. versbe foglalt szavából világossá válik, hogy az az életújulás és váltság, amit ő hoz, nincs egybekötve külső történelmi változásokkal. Nem lép fel politikai törekvésekkel, ellentétben a Krisztus előtti Messiás-várásokkal. Csendben és elrejtetten emeli fel a lelki és testi gondoskodás irgalmasságával azokat, akiknek életében az emberi nyomorúság testet öltött. Arról a Messiásról szóló evangélium, aki a betegeknek adja gyógyító erejét és aki a „szegények“ nyomorúságát veszi magára, arra kényszeríti a Keresztelővel együtt Izrael népét, hogy egészen megváltoztassa a Messiásról alkotott eddigi várakozását. Itt az ígehirdetőnek emlékeztetnie kell az immanens gondolkodásban és reménységben jelentkező messianizmusra s el kell határolnia ettől a bibliai eszchatológiát, (pl. szektás és politikai ádventizmus).

A mai gyülekezet számára természetesen nehézsége van az 5. vers magyarázatának, mert ma számunkra lehetetlen a közvetlen „látottakra és hallottakra“ (4. vs.) való utalás, melyekre Jézus a Keresztelő tanítványaival szemben rámutatott. Ezt nyíltan meg kell vallanunk és nem szabad ezt a nehézséget az 5. vers „lelki“ értelmezésével egyszerűen átlépnünk. Az ígehirdetőnek azt kell meggondolnia, hogy vajjon mit tud mondani a gyülekezetnek Jézus mai reális hatásáról, mik Jézus cselekedetei a mi napjainkban, — és rossz ígehirdető volna, ha erről semmit sem tudna mondani. Blunhardt tapasztalatait sem ismételhjük folyton, bár ebben az irányban kell elindulnia keresésre meditációnknak. Nem feledkezhetünk meg a testtel kapcsolatos csodákról sem, mert az élő hit számára Jézus ma sem elvont eszmé csupán, hanem a testnek és léleknek egyaránt megváltó Istene.

Végül még az a párbeszéd-jelleg fontos perikopánkban, amelybe be van állítva a Jézus Messiás-voltát hirdető történet. A textusban leírt szituáció jellemző minden ígehirdetési szituációra, amikor itt nemcsak száraz megállapítások hangzanak el, hanem kétely, égető kérdés, rá adott felelet peregnék

egymásulán, míg a válasz a maga csúcspontját a Krisztushire való határozott felhívásban éri el: „Boldog, aki énbennem meg nem botránkozik.“ (6. vs.) Ezt hirdetni a ma embere számára, ez ennek az ígéhirdetésnek különös feladata. Először is rá kell mutatnunk arra, hogyan valósulnak meg ma is lényegesen Krisztus messiási cselekedetei, belegek, szenvedők, „szegények“, Jézus szabadtársát sóvárgók körében. Azután pedig minden kételkedést és kérdést el kell vezetni a 4. vers útjára, a látásnak és hallásnak, a személyes meglapasztalásnak útjára. Hiszen a Krisztus-kérdés sohasem oldható meg spekulációval, hanem csak azzal a készséggel, mely engedi életünkben őt hatni és munkálkodni. Itt tesz a kérdezősködő János ma is jó szolgálatot. Ő magához Jézushoz fordul megoldatlan kérdésével s ezzel annak az embernek a példájává lesz, akinek a keresése nem akadékoskodás, hanem aki fel akar fedezni valamit a maga számára. Ehhez még azt kell hozzátenni, hogy a Keresztelőnek ez a kísértésbe-kerülése, nem az „elidegenedett“ emberé, hanem a hívóé, akinek az életútja, mint Jánosé is, kísértésen át vezet a megbizonyosodáshoz. Minél inkább tudja az ígéhirdető hallgatói előtt érzékelteni a hit harcát, annál közelebb kerül a valósághoz. Éppen ezért készít Isten mindig újra és újra ádventet, éppen ezért hirdetteti nekünk az eljövendő Krisztust, mert mi még nem vagyunk készen a hit dolgaiban, még nem értünk célhoz.

Martin Doerne — Ottlyk Ernő.

A Biblia tanítása a megtérésről

— Julius Schniewind —

A téma, melyet rám bízta, nagyon komoly. Talán kerüljük is a róla való beszédet, mert tekintetben a pietizmus és az ortodoxia között különbségek állanak fenn; régi keletűek, de még mindig elintézetlenek. Am az ortodoxiának sem szabad felednie, hogy valamikor tudott a megtérésről. Gerhardt Pál egyik énekében halljuk: „Uram, te jössz majd S minden kegyesedet, Kik megtértek, Kegyelmesen odaviszed, Hol az angyalok mindörökké énekelnek.“ A megtérésnek a követelése tehát nincs feledve. Az ortodoxia és a pietizmus között az esupán a kérdés: hogyan teszünk eleget ennek a követelésnek? Valóban, itt oly követelés szegeztek nekünk, mely életünket megfordítja; meg-térni annyi mint: tökéletesen megfordulni. Nos, tudjuk magunk tapasztalatából meg másokéból, mennyire félünk attól, ha minket valaki „meg akar téríteni“. Előfordul, hogy valaké hátat fordít egy háznak, egy körnek, mert az a benyomása: itt engem meg akarnak téríteni. Úgy lehet, ez félreértésen alapul, mert hiszen az Istenhez való odafordulás öröm; ezt alighanem gyakorta elfeledjük, midőn megtérést követelünk. Ennek ellenére a követelés fennáll: térjete meg! S ettől a követeléstől bizony megijedünk.

Ugyanakkor vannak komoly és átélt megtérések. Ezek nagyon különbözők lehetnek. Akadnak emberek, akik durva tévelygésekből és bűnökből tértek meg. Ismét mások, kiknek életében a megtérés

nem hozott külsőképpen felismerhető fordulatot. Így az öreg Engels lelkésznél, kitől generációkon át gyűrűző ébredés indult ki. Sohsem beszélt megtérésről és mégis csak kellett valamiféle fordulatnak történnie ifjúságában, megóvott és kegyes élete közben, hogy ilyen jellegűvé lett működése. Némelyeknél a megtérés napra és órára datálható; másoknál életük bizonyos szakaszában megy végbe, talán egy esztendő is magában foglalva. De bármiképpen is jutott valaki új fordulatra, a kérdés mindig megújul: maradandó volt a megtérés? Igazi? Elég mély is? A pénztárca is megtért? Az érvényesülési vágy is megtért? Az önigazság is? Csakugyan Istenhez való megfordulás volt, csakugyan öröm? Az Istenhez való odafordulás ugyanis öröm, így mondja Urunk Jézus.

Ezzel meg is érkeztünk témánkhoz: „A Biblia tanítása a megtérésről.“ De mindjárt megmutatkozik az is, hogy ebből reánk személy szerint kérdések háramlanak, vagyis hogy a Biblia tanítását közvetlen magunkra alkalmazás nélkül meg sem érthetjük.

1

A megtérés Istenhez való odafordulás. Az Ótestamentom ismételtelen Eszél Istenhez való megtérésről, kivált a próféták szólnak róla, közöttük is elsősorban Jeremiás és Ezékiel: „TérjeteK meg Istenhez az idegen istenektől.“ Összevegyítik az igaz Isten imadását idegen istenekével; Isten képre rá-mázolják az idegen istenek képét. Izrael népe a pusztából kulturált földre érkezik s akik ott lakkak, így szólnak: itt Baál uralkodik, ő ad nekünk olajat meg bort. A Sinai Istené nem felettébb szigorú-e? Nem kell-e így szólnunk: azok az adományok, melyeket a természettől kapunk, nemde azok is Istentől vannak? Ne szolgáljunk-e hát Izrael Istenének és a Baálnak egyszerre?

Néhány esztendővel ezelőtt v. Rad jéni professzor tartott nekünk egy előadást Halleban Illésről és kimutatta, mily félelmetes párhuzamai vannak közöttünk annak, ami egykor Izraelben történt. De egyáltalában ma is érvényes reánk mindaz, amit az Ótestamentom az Istenhez való megtérésről mond. Mindenütt ismeretes Luther magyarázata az első parancsolathoz a Nagykátében. Azt mondja: az Isten szó („Gott“) összefügg a javakkal („Gut“). Ami a te legfőbb javad, bizonynyal az a te Istened. Némelyeknél a Mammon az; ez a legkedveltebb, leginkább tisztelt bálványisten. Másoknál a tisztesség, a tekintély az, amin a szívük csüng. Mindnyájunknál pedig a tu'ajdon Énünk a legnagyobb bálvány; ennek szolgál pénz, becsület és minden egyéb. Luther a Római levél első fejezetének magyarázatában, hol Pál apostol lefesti a pogányok minden szörnyű vétkét, azt mondja: „Ha valaki ily szenvedéyekbe esik, legyen ez számára annak a jele, hogy Istent elhagyta és bálványt imádott.“ Minden szörnyű véték vollaKéppen az élő és igaz Istentől való elfordulásnak a jele. Mivelhogy Istent elhagytuk, Isten beletaszít minden gonoszba. Mindenféle gonoszság csak szimpátoma; a tulajdonképpeni betegség az, hogy más isteneink vannak. Ez a más Isten pedig az Énünk.

Luther beszél arról, hogy mi „magunkba vagyunk visszagörbedve“, minden, amit teszünk, visszautal magunkra. Nem kemény ítélet ez? Csakhogy Luther ezt a bűneset történetéből tudja, melyben a valóságunk megfelelően vagyunk lefestve. Luther saját tapasztalásából állítja, hogy tulajdon Énünknek ez az önmagában való visszagörbedése éppen a kegyességünkben mutatkozik meg hathatósan! Olyanok akarunk lenni, mint Isten! Olyan szentek akarunk lenni, mint maga Isten! Mielőtt Luther átélte volna megtérését, éppen évéget

való volt minden fáradozása. Úgy kívánta volna szeretni Istent, ahogyan csakugyan szeretnie kellett volna, tudnillik nem a büntetéstől való félelemből, nem is a jutalomra való reménységből, hanem Istent önmagáért szeretni. De mennél inkább megpróbálja, annál kevésbé tud szabadulni az önmagába való visszagörbödéstől. Éjjel-nappal figyel magát. Egész kegyességében csak önmagára gondol. *Lehet-e az embernek magától Istenhez megtérnie? Megszabadulhat-e az ember valaha is önmagától?*

Valamennyi próféta azt állítja, hogy Isten térít meg minket, Isten ajándékozza nekünk a megtérést. Jeremiás 31, 18 így szól: „Téríts meg engem és megtérek, mert Te vagy az Úr, az én Istenem.“ Másképp is fordíthatnánk ezt az igét: „Vigy haza engem, ahhoz hazatérek.“ Értelem szerint pedig minden prófétái mondásban az áll, hogy Isten az, aki magához térít bennünket, hogy az Istentől eltért embert Isten téríti magához: „Gyógyíts meg engem Uram, hogy meggyógyuljak, szabadíts meg engem, hogy megszabaduljak“ (Jer. 37, 14).

És így az egész Ótestamentumon át. Újra meg újra elbeszélte, miként térnek el az emberek, Isten tulajdon népe tőle, Ő pedig mindig újra magához téríti őket. Az egész Ótestamentum története nem egyéb, mint a hűtelen embernek és a hűséges Istennek története. De végződhetik ez másként, mint merő ítélettel? Mégis az Ótestamentomban Jeremiás 31, vagy Ezékiel 36 szavaival vagy ezekhez hasonlókkal ez a vég másképp van leírva; új idő ígéretével, amikor Isten új rendje fog rajtunk uralkodni, mert a törvény a szívünkbe íesz írva; akkor mindenki, a legkisebb is Istent igazán fogja ismerni, mert nem áll többé bűn Isten és ember között, a tökéletes és maradandó bűnbocsánat megjelent. Akkor új Én teremtetik, a köszív kivételük bűnszövegéből, és egy húsból való érző szív adatik helyébe, mert kitöltetik a Szentlélek és a bűnre többé emlékezés nem lézzen.

Nes, éppen ezeknél a szavaknál kapcsolódik be az Újszövetség. *Keresztelő János szól a megtérésről.* A „Tut Busse“ voltaképpen annyi, mint „Bekehrte euch“, térjetelek meg. Néha ugyan így fordítjuk: „változtatok el a ti elmétek szerint“. Csak hogy ez a fordítás a görög szónak szó szerint való kiaknázása. Viszont kérdéses, hogy az Újszövetség idején ennek a kifejezésnek a szó szerinti való értelmét olyan nagyon megfontollák-e? Mindenek előtt pedig tudnunk kell, hogy Keresztelő János, meg Jézus is, aramei nyelven beszélt; ezen a nyelven nyilván ugyanannak kell lennie mind a két szónak, annak is, amit „Tut Busse“ kifejezéssel fordítunk, és annak is, amit Luther az Ótestamentum fordításában a „sich bekehren“-nel fejez ki. Hiszen többről van szó, mint pusztán az elmék megváltozásáról. Mindenesetre erről is, az új szívről is szó van; de éppen így a cselekedeteinkről mind a legkisebbekig, a legesekelyebekig; legfőképpen pedig a mi Istenhez való viszonyunkról van szó, nem csupán csak önmagunk megváltozásáról. Végtelen fontos tehát megszívlelnünk, hogy a Busse ugyanannyi, mint a Bekehrung, s nem kevesebb. Luther számára alapvető felismerés volt, amidőn felfogta: „Tut Busse“ annyi mint „Bekehrte euch“. Az orthodoxia idejéig tudtak erről is: Busse annyi, mint megtérés. Istenhez való odafordulás.

De miként fordulhatunk mi Istenhez, ha egyszer csakugyan olyan rosszul állunk, mint ahogyan már az Ótestamentum mondja? Keresztelő János az Ótestamentum üzenetét halározottan felveszi. Ezt jelenti az a keresztség, melyet hirdet. A keresztség meghalást jelent. Már Keresztelő Jánosnak a keresztsége azt mondja, hogy a mi régi existenciánk, a mi ő-emberünk örök halálra méltó és a halálba adatik, belemertítetik mintegy a hullámokba, akár csak Pál is állítja (Róm. 6, 4). „Megkereszteltetni“ annyi mint „eltemtetni“. Nyilván már Keresztelő János keresztségének az volt a jelentése: a keresztség halál. Csak így érthető ugyanis, ha Jézus a „keresztség“ szót saját halálára alkalmazza: „Keresztséggel kell nekem megkereszteltetnem, és mely igen

szorongattatnom, míglen az elvégeztelik“ (Luk. 12, 50). Hallgatói nyilván megértették: a keresztség halál. „Megkeresztelkedhetek-e azzal a keresztséggel, amellyel én megkeresztelkedtem?“ — kérdezi a Zebedeus fiai (Márk 10, 38). Hallgatóinak érteniük kellett: megkeresztelkedni annyi, mint meghalni. — De ha Keresztelő János ekképp érti az ő keresztségét, ez csak onnan ered, hogy ő Arra nézve keresztel, aki eljövendő. Az fogja hozni a bűnöknek bocsánatát (Márk 1, 4); Szentlélekkel fog keresztelni; vagyis beteljesíti az Ótestamentum ígéreteit (Jer 31 és Ez. 36), embereket terem, akik szakadatlan Istenre élhetnek, amint vannak (ez a bocsánat!), emberek, kik az Isten közelében jelenlétében állanak, a Szentlelket vették. Mivelhogy ez a bizonyos ígélet a Keresztelő igehirdetésének és keresztelésének a feltétele, azért kiállhat: „Térjetelek meg! Forduljatok meg!“ Hiszen ezt hirdeli (Máté 3, 2): „Térjetelek meg, mert elközelt az Istennek országa.“ Érdekes, hogy ez a fontos „mert“ szövecska a rövidített Luther-bibliából is hiányzik, pedig minden rajta fordul meg. Mert Isten hozzánk fordult, mert Ő uralomra lép, azért térhetünk mi is Őhozá, Isten megkezdí uralkodását; a sátánnak, bűnnek, halálnak nincs többé uralkodói joga felettünk; ezért: térjetelek meg Istenhez!

Jézus átveszi szörszerint a Keresztelő üzenetét (Márk 4, 17): „Mivelhogy Isten hozzátok tért, forduljatok ti is Istenhez.“ A különbség Keresztelő Jánoshoz képest csak az, hogy Jézus a belöltője annak, amit János szorongva várt. Ő, Jézus az „Eljövendő“, aki a bocsánatot hozza és a Szentlelket. — Jézus szavaiban még többször szerepel a „megtérés“, mint az a Luther-bibliából kitéünk. Márk 1, 14 k.: Betölt az idő, és elközelt az Istennek országa; térjetelek meg és higyjetelek az evangéliumban. Luk. 15, 7, 10: Öröm lesz a mennyben, öröm Isten angyalai közt egy bűnös megtérésén. Hasonlóképp megtérésről szól az Úr abban a szózatban, amit egész Izráelhez intéz (Luk. 13, 1 k.): Ha meg nem tértek (Luther: ha meg nem jobboldtok...), mindnyájan hasonlóképpen elvesztek — az egész nép — éppúgy mint azok, akikre rászakadt a torony Silóamban.

A megtérés Jézus igehirdetésében is új *existenciát* jelent. Három mondat ragadunk ki Márk 8. fejezetéből. A 34. vers: „Ha valaki én utánam akar jöni, tagadja meg magát.“ Mi önmegtágadáson legtöbbször önfegyelmet, lemondást értünk. Hogy valójában mit jelent, Péter tagadásán szemlélhetjük. Azt mondja Jézusról: „Nem ismerem azt az embert.“ Magunkat megtagadni tehát annyit jelent, hogy így szólunk magunkhoz: „Nem ismerem azt az embert.“ Annyit tesz, mint gyűlölni a magunk életét (Luk. 14, 26); annyit, hogy a jobbkezünk nem tudja, mint cselekszik a bal, vagyis hogy az ember nem tud magáról és a saját cselekvéséről. (Márk 6, 3).

„Ha valaki én utánam akar jöni, tagadja meg magát és vegye fel az ő keresztjét.“ „Kereszten“ mi rendszerint általában valami szenvedést értünk: A valóságban: a kereszt egy gonosztevő halála. Ez megvilágosodik előttünk, ha Jézus korába lépünk vissza, mikor Jézus tanítványai még nem látták keresztet. De látható volt Zsidóország vidéki városaiban, miként vitték halálraflétek az akasztófát, vagyis az ő keresztjüket. Már a zsidók úgy beszéltek a keresztéről: Ábrahám vette az égő áldozathoz való fát, és feltette az ő fiára, „mint valakire, aki az ő keresztjét viszi“.

Márk 8, 35-ben következőképp folytatódik a szakasz: „mert valaki meg akarja tartani az ő életét, elveszíti azt. Valaki pedig elveszíti az ő életét én-érttem és az evangéliumért, az megtalálja azt“. Ez az ige hatszor van feljegyezve! Az első keresztýének számára nyilván különös fontossága volt. Mártíroknak szóló ige volt De hogyha a márlíra nézve állt: életét elveszti Jézusért és az evangéliumért avégett, hogy az életet megtalálja és megtartsa, — akkor fel kell tennünk, hogy a tulajdonképpeni élet az örök élet. Aki viszont az ő életét itt a földön keresi, az minden áron igyekszik azt megtartani. Igénknek tehát szélesebbkörű érvényessége is van, mint csak a

mártíriumra vonatkozó. Az a kérdés, hol keressük mi a tulajdonképpeni életet. Két ízben ennek megfelelően általános fogalmazásban maradt reánk az ige (Luk. 17, 33 és Ján. 12, 25): „Aki szereti a maga életét, elveszti azt, és aki gyűlöli a maga életét e világon, örök életre tartja meg azt“ (Ján. 12, 25). Hol van a mi tulajdonképpeni existenciánk? „Ebben a világban“ vagy az „örök-életben“? Ki tudná igazán az ő életét „e világban gyűlölni“ s ró a tökéletesen lemondani?

Ezt a kérdést veti fel a harmadik mondás Márk 8, 36—37 verseiben: „mert mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri, de életével fizet érte? Avagy mit adhat az ember váltságul az ő életéért?“ Mi ezt az igét a következő formában ismerjük: „Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri, lelkében pedig kárt vall?“ De ez az ige az eredeti formájában sokkal komolyabb. Nemcsak azt mondja, hogy a lelkünkben kárt vallhatunk, hanem hogy testestől-lelkestől elpusztulhatunk! Az eredeti szövegben álló „psyché“ lelket éppúgy jelent, mint életet, és ez megfelel a bibliai szemléletnek. Lukács 9, 25-ben közelebb áll ez az ige a mi szóhasználatunkhoz: „Mert mit használ az embernek, ha mind e világot megnyeri is, ő magát pedig elveszti, vagy magában kárt vall?“ Egy világhódító állítatuk tehát szemünk elé, aki az egész világot megnyeri, de aztán meghal. Hogyan nyerhetné vissza az életét, melyet elveszített? Az egész világ birtoklása elégtelen éhez. Jézus, midőn e szót mondja, megkérdézi hallgatóit, vajjon nem mindnyájan ugyanabban a helyzetben vannak-e? Ki nem kívánna minden elképzelhető birtokot, igen, ha lehetséges volna, az egész világnak birtoklását? De ha ezen elvesztjük az életünket, mit használ minden mai birtokunk? Elvesztett életünket mivel vásárolhatjuk meg ismét? „Mit adhat az ember váltságul az ő életéért?“

A mi elveszített életünkért Jézus Krisztus száll síkra a maga életével. Ő mondja (Márk 10, 45): „Az embernek Fia azért jött, hogy szolgáljon és életét adja váltságul sokakért.“ Ő az életével száll síkra a többi elveszett életért (ezek azok a „sokak“ Esaiás 53, 11. 12. verseiben). Ő átment a mi elveszettségünkön, hogy minket Istenhez vigyen. „S így szól hozzám: Tartás énvelem, Ne félj, baj már nem érhet; Megvéd az én erős kezem, Majd küzdök én teérted. Tied vagyok s te az enyém, Bizzál, majd megsegítek én, Ki ártatlanra tenéked?“ (Délúti ék. 351., 7. vers).

Ezt nevezi Luther „vidám cserének“. Krisztus elveszi, ami a miénk és nekünk ajándékozza, ami az övé. Az Ő értünk való síkraszállása a mi új existenciánk; az Ő szent élete síkraszáll a mi elveszett életünkért. És ami Ő mint megfeszített, éppen az marad minden időben mint a Feltámadott is.

Ezért áll az, hogy a *megtérés öröme!*

Öröm van a mennyben egyetlenegy megtérő bűnösön (Luk. 15, 7. 10). Jézus örömlakonát tart azokkal a bűnösökkel, akik hozzá fordultak. (Márk 2, 15 kk.). Egész életének és minden cselekvésének jellegzetessége az öröm. Azt mondja: bőjtölhet-e a vőlegény násznépe, míg velők van a vőlegény? (Márk 2, 19). Nála már nem a gyász, hanem a mennyegzőnek az ideje állt be. A szomorkodás, bőjtölés jellemző volt mind a farizeusokra, mind Keresztelő János tantíványaira (Márk 2, 18). Jézusnál azonban örökkévaló öröm lelhető. Sőt, ha gyakorolni kell, még maga a bőjtölés is örömmé válik (Máté 6, 16—18). Néha gyakorolni kell a bőjtölést. Akkor a lemondás, a töredelem jele. De „kend meg a fejedet és mosd meg az orcádat“ (Máté 6, 17), mint mikor ünnepre megy. Öröm, hogy Istenhez megtérhetünk.

Dehát nincsenek-e Jézusnak szavai, melyek „zsákbán és hamuban való megtérésről“ szólnak? Elvárta volna azoktól a városoktól, melyek cselekedeteit látták, de mégse tértek meg (Máté 11, 21) „hogy „megtérjenek gyászháiban és hamuban“. S az is nagyon helyénvaló, amikor Péter sír. Helyénvaló a keserű fájdalom. Csakhogy Jézus azoknak a városoknak a megtérését

attól várta, hogy éppen az ő jeleit, segítő cselekedeit látta! És Péter is azért fakadt sírva, mert eszébe jut Jézus irtalmas intő szava.

Persze ez a segítő és intő szó magában foglalja a végső intést és fenyegetést is, hiszen életünk — halálunk függ rajta. Így óvnak Jézus szavai a Hegyi beszédben az Istentől való örök elszakadástól, a pokol ítéletétől. Szemünk és kezünk gonoszra akar csábítani, „megbotránkoztat“ minket. De: „vájld ki“, „vágd le“. Hogyan volna ez lehetséges valaha is?! Hiszen ez nem kevesebbet jelentene, mint azt, hogy magunktól elszakadjunk. Nem mást jelent, mint azt, hogy új szívet kellene kapnunk; pedig Jézus tudja, mi van a mi szívünkben (Márk 7, 21 k.: irigység, káromlás, kevélység, bolondság; — bolondság‘ melyről a zsolttáros mondja: „a bolondok mondják az ő szívökben, hogy nincs Isten.“

Luther a legnagyobb komolysággal szólt arról, hogy az igazi megtérés ezen a főününkön kezdődik. Tanusítja magáról és a magafajta szerzetesekről: az önuralom tekintetében annyira vitték, hogy a gonosz szavakat és cselekedeteket kerülni tudták, sőt még az „engedélyezett gonosz gondolatokat“ is; csak hogy a tulajdonképeni bűn a szívünkben rejtezik. Ezért az igazi megtérés nem részleges és szegényes, mint amaz, mely csak a valóságos vétkeket bánja meg; nem vitatkozik azon, mi bűn és mi nem bűn, hanem mindent egy halomba rak s kimondja, hogy minden csupa bűn mivajunk“. De éppen ezért, mondja Luther, az elégtétel sem bizonytalan: ez az elégtétel Krisztusnak mint Isten bárányának a síkraszállása miértünk. Ő az, aki hordozza a világ bűneit. S éppen ilyen komolysággal tanusítja Luther azt is, hogy mi a hit által új szívet kapunk, hogy a mi szívünk „megtisztul“ a hit által (Csel. 15, 9); hogy az ige szívünkbe hangzik és az igét szívünkre venni; ez éppen a hit (Róm. 10, 9 k.); hogy tiszták vagyunk az igéért, amit Jézus szólt nekünk (Ján. 15, 3).

Jézus megtérésre hívását a kegyesek elutasították. Kirekesztették magukat Isten örömeiből. Jézus ezt a létkozló fiú példázatában az idősebbik fiú példáján mutatja meg; ilt az atya a kegyest kérleli, vegyen részt az ő örömeiben, az Isten örömeiben, az elveszett meglérésén. Miért nem képes a kegyes örvendezni? Mert nem látja a maga elveszettségét, az irigységet, a büszkeséget. Joggal mondták Lukács 15. fejezetének a harmadik példázatát „az elveszett fiakról való példázatnak“. Vajjon megtér-e a kegyes?

A megdicsőült Krisztus ugyanaz, aki a földi volt. Ő meg tudja téríteni a kegyeseket is. Megtéríti Pétert nagy bukása után, melybe azért esett, mert a maga hűségére, a maga kegyességére épített. Megtéríti Pált, akit Isten iránt való buzgóága vitt arra, hogy Jézus tanítványait gyilkolja. Lám kegyesek, kik Jézus orcája előtt bűnösökké váltak.

Mivelhogy Jézus Üdvözítővé magasztaltatott fel, Isten megtérést ajándékoz még Izraelnek. (Csel. 5, 31). A Megdicsőültben való hit által ad életre való megtérést a pogányoknak (Csel. 11, 18). A pogányok megtérése egy mondatban összefoglalható (úgy hangzik, mint egy őskeresztyén hitvallás): „Megtértetek az Istenhez a bálványoktól, hogy az élő és igaz Istennek szolgáljatok és várjátok az ő Fiát az égből, kit feltámasztott a halálból, a Jézust, ki megszabadít minket amaz eljövendő haragtól.“ (I. Thess. 1, 9 k.). Jézus műve ezzel a szóval iratlik le: „Szabadító“; megszabadít az eljövendő haragtól; ezt cselekszi annak ellenére, hogy Ő a világ bírója! De hisz az emberi „Jézus“ nevet hordozza s ezzel a névvel az a „történet“ jelöltetik, melyet Pál a pogányoknak elbeszélt, benne a szenvedéstörténetet is; és ez a Jézus az Istentől feltámasztott élő jelenvaló Úr!

Van-e ismétlődő megfordulás, megújuló megtérés? Erről beszélnek a Jelenések könyvének levelei a kérés és keresés szeretetnek a nyelvén. A tévelygőknek és eltévelyedeteknek megegyeszer felkínálatik a megtérés; nem lesz majd késő? (Jel. 2, 16. 21.). Még a Sardeshez vagy a Laodiceába szóló

levélben sem némul el ez a kérő hang. — Ó jaj, nem lehetetlen, hogy beáll a „késő!“ A Zsid. írt levél ezt feledhetetlen szavakkal vési belénk (12, 17; 6, 6) s ezek valószínűleg Jézusnak a megbocsáthatatlan bűnről szóló ígéjére mennek vissza. De éppen az olyan emberen, aki fél, hogy ezeknek a szavaknak az ítélete alá esik, éppen az ilyen emberen nem megy még végbe a végső ítélet. Egyre volna szükség (II. Kor. 7, 9 k.): megtérésre, amely „isteni“ szomorúságból fakad, amely nem a bűn gonosz következményeit tekinti, hanem Istent, egyedül Istent; az ilyen szomorúság „szerez üdvösségre való megbánthatatlan megtérést“.

2

Hallottuk a Biblia tanítását a megtérésről. De mindjárt az is megmutatkozott, hogy erről semlegesen referálni lehetetlen. Luther is szót ejtett velünk, magyarázta a bibliai tanítást; hozzánk fordult, a mi nyelvünkön szólalt meg, már a mi mostani helyzetünkben beszélt el velünk. De már maga az ige minden hangjával kérdést tett fel nekünk.

Minden keresztyén igehirdetés megtérésre hívó igehirdetés. Minden keresztyén igehirdetés ezt kiáltja: „Forduljatok Istenhez, mert Isten hozzátok fordul.“ Így minden igazi igehirdetés megtérésre hívó igehirdetés, akkor is, ha a „megtérés“ szavával takarékosan bánik. Ahol megtérésről és hitről szólnak, Istennek hozzánk való odafordulásáról, ahol a hitrejutást írják le; mindenütt, ahol a halálos alvásból felserkenésről esik szó (mert ezt kell értenünk „ébredésen“), ahol életünkről és halálunkról, existenciánkról, megújulásunkról, vagy újjászületésünkről esik szó; ahol bűnbánatról, megmentésről, Isten békességéről, Isten kegyelméről helyesen szólnak — ott mindenütt megtérésre hívó prédikáció folyik!

A mi új existenciánkról van itt szó, életünkről és halálunkról; arról az életről, mely Isten ítéletében megáll, készséggel mondjuk: „a mi Isten mellett vagy ellen való döntésünkről.“

Vajjon szabadok vagyunk mi még az Isten mellett való döntésre? Dönthetünk mi még az örök élet mellett, mi örök halálba buktak? Mi szabadok vagyunk a *gonoszra* és az ítélet szava hangzik felettünk: „Ti nem akartátok“ (Máté 23, 27). De nem vagyunk szabadok *Isten mellett* dönteni; hanem Isten döntött *mellettünk* és Ő maga nyitja meg a fülünket arra, hogy az Ő igéjét, mely nekünk ezt tanúsítja, befogadjuk. Megnyitja a mi szemünket Krisztus látására, úgyhogy többé nem vagyunk vakok erre. Vajjon nem érthetetlen ellenmondás az, hogy a gonoszra szabadok vagyunk, a jóra pedig nem? De a pogánynál, a hitelennél is megvan ugyanez az ellenmondás, csak a visszajáról. Minden jónál, amit cselekszünk, a bennünk lévő pogány így dicsekszik: hoc ego feci — ezt én cselekedtem! Minden rossznál, gonosznál pedig mentegetjük magunkat a sorssal, a végzettel és az örökléssel. De hát nincs Istennek igaza? Csak Ő a megtérítő, csak Ő hív minket és az Ő igéje holtakat hív az életre. Nincs-e Krisztusnak igaza? Előtte nem állhat meg senki. **A** kegyesek verik keresztre és csak a bűnösöket hívja megtérésre

és azok engednek is néki (Luk. 5, 32). S az öt követő tanítványok, akár csak a kegyesek, mindig abban a veszedelemben vannak, hogy öndicsékvésükkel tőle elforduljanak. S ezek a Jézus földi életében lejátszódott történetek a megdicsőült Krisztus gyülekezetében adatnak hírül, mert a gyülekezet saját megintetését látta bennök; úgy járhatnak a tanítványok is, mint a kegyes zsidók.

Ezt jelenti tehát a megtérés: igazat adni Isten halálos ítéletének és Isten életre hívó ítéletének. „A vámszedők igazat adtak az Istennek, megkeresztelkedvén a János keresztségével; a farizeusok és a törvénytudók az Isten tanácsát megvetették ő magokra nézve, nem keresztelkedvén meg őtőle.“ (Luk. 7, 29 k.). Nos, igazat adni az Isten ítéletének, mely minket a halálba dönt, de azután igazat adni az Ő életre hívó ítéletének is; ez volna a megtérés. Isten életre hívó ítélete is ez alá a mondat alá tartozik: „az én büszke szívem sohasem kívánta“. Szívesen időzünk az inségnél és ezáltal éppen önmagunknál. De Isten parancsolata áll felettünk: „úgy ítéljétek, hogy meghaltatok a bűnnek, de éltek az Istennek, a Jézus Krisztusban“ (Róm. 6, 11).

Megtérni tehát ezt jelenti: az Istennek felőlünk való döntését felfogni, elismerni, néki igazat adni; igazat adni ennek az ítéletnek: a te életed már nincs többé, de Krisztus a te életed. Megtérni annyit tesz, mint magunktól megszabadulni, magunktól eltekinteni. Annyit tesz, mint üdvbizonyosságra jutni, „kegyelmes Istent kapni“ (Luther). Annyit tesz, mint Krisztust igazán megismerni.

Talán felmerül az az ellenvetés: „En szeretnék megtérni, de nem tudom, hogyan vigyem végbe“. Ismerem ezt az ellenvetést sokféle formában az én nyugatnémet hazámból, éppen mert ott a megtérésre hívó igehirdetés, jellegzetes formájában, sohasem némult el.

Hallottam egy kereső lélekről, aki egyszer Schrenk Illésnek ezt a kérdést szegezte neki: „Hogyan jutok üdvbizonyosságra?“ Elő keresztyének gyermeke volt a kérdező. Schrenk így válaszolt: „En szívből hálás lennék.“ Különös felelet! De az egyetlen segítségnyújtó. Mert ezt mondja: lásd meg, mit tett veled az Isten! Halld meg, hív téged az igéje! Mert te „tisza vagy az igéért“, „Ő megtisztította a ma szívünket a hit által“. Isten bátorító igéjét a szívünkre venni, ez a hitrejutás. És nem hatolt-e újra meg újra a szívünkbe a bátorító ige?

Minden megtérésről szóló történet, mely feljegyeztetett, hasonló szavakkal írja le azt, ami a szív és élet felett döntött. Luther megtérése abban áll, hogy felfogja: a iustitia Dei — iustitia mere passiva: vagyis hogy az Isten igazsága olyasvalami, ami nekünk ajándékoztatik, amit mi megtapasztalunk, amit nem mi szerzünk magunk erejéből. Ez a szentírásnak egy igéjéből (Róm. 1, 17) világosodik meg előtte. Egy másinak talán ez az ige elevenedik meg: „Aki az Úr nevét segítségül hívja, megtartatik.“ Megint másnak egy énekvers: „Mégha szívem ezerszer nemet mondana is. A Te igéd nekem annál bizonyosabb.“ Megint másnak megvilágosodik, mit jelent a reformátori ige: Nuda fiducia, „a puszta bizodalom“, in verbo, az igeiben nekünk ajándékozva. Zinzendorfról mondják, hogy

néki az úrvacsorai igékben világosodott meg először: mi néki a Krisztus. Hasonlóképpen mondják Püeklerről is, kinek a neve a közösségek történetében feledhetetlen. Másvalaki számára a megtérés abban a tényben foglaltatik, hogy megelevenedik néki és érthetővé lesz a keresztség: a keresztségben kimondatik felettünk az ítélet, hogy a mi ömberünk elmerült, akárcsak a hullámokban, de Krisztus a mi életünk. Csak az szükséges, hogy ezt az egyszer kimondott ítéletet megértsük és alkalmazzuk; csak az szükséges, hogy Isten ítéletének higyjünk.

Kell-e, hogy a megtérésnek bizonyos órája legyen? Teljes az egyöntetűség afelől, hogy a pillanatnyi élmények nem okvetlen szükségesek. Vannak megtérések anélkül, hogy óráját datálhatnánk. Hát kell-e egyáltalában megtérés? Kell. Mert a keresztyénység nem magától értetődő valami. Ismerjük Luther szavát: „Akik komolyan akarnak keresztyének lenni...“ Hogy ez mit jelent, azt csak bizonyos eseményeken tanuljuk meg, melyeket Isten határozott munkálkodása életünkben végbevisz; Istenvezette eseményeken, melyek Isten hívását számunkra érthetővé teszik. Hogy ez hol és hogyan megy végbe: nagyon különböző lehet. Lehet, hogy az életnek egy hosszabb szakasza foglalja magában a változást. A fordulat történhet egész elrejtetten is, de végbemehet hirtelen megfordulással is.

Az persze, hogy valaki „mindig megmaradt az ő gyermeki hitében“, aligha lehet igaz. Krisztus ugyan a gyermekeket nekünk felnőtteknek például állította oda. A felnőtteket érti ezzel az igével (Márk 10, 15): „Aki nem úgy fogadja az Isten országát, mint gyermek, semmiképpen sem megy be abba.“ Aki Isten uralma láttán nem lesz olyaná, mint egy kiskorú tehetetlen gyermek, sohasem jut be az Isten eljövendő országába. Előfordulhat, hogy gyermekek Isten előtt tehetetleneknek tudják magukat s ez minket felnőtteket megszégyenít. De még akkor is, az ilyen gyermekeken is valamiképpen nyilvánvalóvá lesz, amit Róm. 7, 9 mond: „Én pedig élttem régen a törvény nélkül; de ama parancsolatnak eljövételével felelevenedett a bűn; én pedig meghaltam.“ Róm. 7-ben le van írva, amit az első emberek a paradicsomban megtapasztaltak és ami minden embernél ismétlődik, aki Isten szent törvényével találkozik. A bűneset igazságát is mindig újra megbizonyítja az, ahogyan a gyermekek éppen ezt a történetet befogadják; s már gyermekek megértik, ami Róm. 7, 19-ben áll, mégpedig hamarosan megértik: „Nem a jót cselekszem, amelyet akarok, hanem a gonoszt cselekszem, amelyet nem akarok.“ Ha pedig így van, akkor a „gyermekhitben való megmaradás“ kifejezését kerülni fogjuk. Nincs Istennel való találkozás a törvénnyel való találkozás nélkül, mely minket megöl. Ki fogja fel mindenestül Isten halálos ítéletét? Legtöbb esetben csak a felnőtt ember életében lesz világossá, hogy ez a halálos ítélet mit foglal magában és mily mélyen hatol.

És ki érti meg Istennek azt az ítéletét, mellyel a holtakat *megeleveníti*? Istennek ez az újjáteremtő igéje különböző formában akadáhat ránk. De sohasem hiányozhatik az embertől emberig hangzó biztató szó. A Biblia és a reformátorok és minden korok keresztyénei

világosan beszélnek etekintetben. Szükségünk van az embertől emberig hangzó biztatásra és az még annál is többet foglal magában, mint amit mi gyónásnak nevezünk. Miként Luther leírja, ez a testvéreknek kölcsönös beszélgetése és kölcsönös vigasztalása.

Valóban nekünk szükségünk van erre a biztató vigasztalásra a hitvallásban és a bátorító igében. Mert amiképpen már Staupitz mondotta Luthernek, Krisztus „nem festett bűnökért halt meg“, amelyeket csak magunk elé festünk, mint egy képet, hanem nagyon is valóságos bűnökért; és éppen ezért lehetséges, sőt kell, hogy „egyik a másiknak Krisztusává legyen“. Ha hitre akarunk jutni és abban megmaradni, akkor rá vagyunk utalva az Isten gyülekezetére, „a szent keresztyén anyaszentegyházra“. Hiszen a harmadik hitágazatban valljuk „a bűnök bocsánatát“. A bűnök bocsánata pedig az Istenhez való bemenetel, amely Krisztus által egyszersmindenkorra nekünk ajándékozott, csak az igehirdetésnek felénk hangzó biztató igéjében válik számunkra jelenvalóvá!

A megtérés után való *kérdőzködésünknek* és a reá való *feleletnek* az egyházban sohasem szabad elnémulni.

Martin Kähler a pietizmus érdemét abban látta, hogy „a reformatori kérdésfeltevést ébren tartotta“. A kérdés: „Miképpen lesz hozzám kegyelmes az Isten?“ Ennek az egyházban nem szabad elhallgatni. Némely időben némely tájon szinte teljesen elhallgatott. Vajjon a kérdést újra meghalljuk-e? Jézus földi életének idején, mint láttuk, a bűnösök hallották meg a kérdést, nem pedig az igazak. Mert Krisztus „nem festett bűnökért halt meg“. De ahol a megtérésre hívó szót meghallják, ott az élet merőben megváltozik, a megfordulásnak „gyümölese“ van. A megtérés „gyümöleséről“ beszél Keresztelő János is a kegyes zsidóknak; a megtéréshez illő cselekedetéről beszél Pál apostol Agrippa királynak (Csel. 26, 20). Mikézetek a cselekedetek? Mindennapos dolgok (Luk. 3, 11 kk.): nem hazudni, nem lopni, nem zsarolni, nem elégedetlenkedni. Szolgálni, áldozatot hozni, szeretni! Igazi a megtérésünk? Maradandónak bizonyult?

A megtérés iránt való kérdés csak akkor maradhat eleven, ha a helyes *felelet* megadatott rá. A kegyelmes Isten után való *kérdőzködésre* a felelet: üdvbizonyosság. Az üdvbizonyosság pedig abban áll, hogy mi felfogjuk: Isten minket, úgy amint vagyunk, elfogad, a halálból az életre hív, csupán az igéért, Krisztus kegyelmében, egészen magunkon kívül (extra nos). Már hallottuk, az volna a megtérés, ha mi ezt felfognánk, megragadnánk, hinnénk. De akkor nincs ám a megtérésen túl még egy magasabb foka a keresztyén életnek, mondjuk az, amit Gal. 2, 20 ír le: Élek többé nem én, hanem él bennem a Krisztus. Sőt Gal. 2, 20 tökéletesen azt írja le, ami maga a megtérés: eltekinteni magunktól és számba venni Krisztust.

Ha pedig ez így van, akkor a mi keresztyénségünk, keresztyén életünk abban állna, hogy naponta, óránként gyakoroljuk azt, amit a megtérésben megértettünk, megragadtunk.

Hadd világítsam meg ezt egy felettébb földi hasonlattal. Minden nemes testgyakorlásnál, példának okáért az úszásnál, de a jó

zongorajátéknál is az a fő dolog, hogy a „passivitást“ megtanuljuk, hogy magunkat hordozni engedjük. Persze ezt azután állandóan gyakorolni kell s ezen nyugszik mindaz, amit „tudásnak“ vagy „művészetnek“ hívunk. Egy nemesebb kép még pontosabban megvilágíthatja ugyanezt. Szülők és gyermekek, valamint barátok, de kivált házastársak közt fennálló emberi szeretet és hűség nyilván bizonyos élményeken, egyszeri élményeken nyugszik. Ezek az élmények nagyon különbözők lehetnek. Van szerelem az első pillantásra és van lassan ébredő szerelem. Mindegyiknél azonban szükséges, hogy az egyszer kapott ajándékot naponta megragadjuk, ami nem egyebet jelent, mint azt, hogy újjólag megszerezzük, mintha csak az első napon volnánk. Köztünk és Isten között sincs ez másként.

És előfordulhat, hogy valaki az ő megtérése előtt, noha nem tudott róla s fel sem fogta, voltaképpen jobban állt, mint annakutána. Talán hű volt abban, amit Isten néki ajándékozott anélkül, hogy a Krisztus igazságáról szóló ígét öntudatosan megragadta volna. Es előfordulhat, hogy mi megtérték később nagy veszedelmekbe és tévelygésekbe esünk, ha t. i. megtérésünkre úgy tekintünk, mint saját teljesítményünkre vagy mint egyszeri tényre. Csakhogy nem a mi megtérésünkre nézve halunk meg, hiszünk vagy imádkozunk, hanem Krisztusra nézve!

Ha pedig ez így van, akkor mi nagy *félelemmel* s egyúttal nagy *örömmel* fogunk beszélni a megtérésről.

Nagy *félelemmel*, „hogy valaki többnek ne tartson, mint aminek lát vagy amit hall tőlünk“ (II. Kor. 12, 6). Igaziak-e a megtérésünk gyümölcsei? Sőt több: vajjon egész életünk az alatt a tétel alatt áll-e, hogy „nem én, hanem Krisztus“? Sokszor mások szeme, talán éppen távolállók szeme élesebben látja, mint mi, hogy mi nem illik a mi hitvallásunkhoz és hitünkhöz.

És mégis nagy *örömmel* fogunk szólni a megtérésről. „Térjete meg, mert elközelített az Istennek országa.“ Isten minden hatalomnak, mely az ő uralma ellen ágaskodik, erejét elvette, nevezetesen a bűnnek, a halálnak, a vádolásnak. Ezért öröm az Istenhez való odaforulás, a megtérés.

Luthert ismételten megszólaltattuk. Hadd idézzük végezetül a Heidelbergi kátét, mely első szavaival ugyanezt bizonyítja: „Micsoda tenéked életedben és halálodban egyetlenegy vigasztalásod? Az, hogy mind testestől, mind lelkestől, úgy életemben, mint halálomban nem a magamé, hanem az én hűséges Megváltómnak, a Jézus Krisztusnak tulajdona vagyok, aki az Ő drága vérével minden bűnömért tökéletesen eleget tett és engem az ördögnek minden hatalmából megszabadított és úgy megőriz, hogy az én mennyei Atyám akarata nélkül egy hajszál sem eshetik le fejemről, sőt inkább szükséges, hogy minden az én boldogságomra szolgáljon. Ezért Ő, Szent Lelke által, az örök élet felől engem is biztosít és szív szerint hajlandóvá és készsé tesz arra, hogy ezután Őnéki éljek.“

Fordította: Scholz László.

Pál apostol európai missziói útjának mai szolgálati tanulságai

— Az 1900 éves jubileum alkalmából —

Azok a tényezők, amelyek ma egyházunk életét meghatározzák, mind jobban világossá teszik számunkra, hogy Isten belekényszerít bennünket a misszió állapotába. Ma már nem lehet senki előtt kérdéses, hogy vagy misszionálunk, vagy elveszünk. Új utakat kell keresnünk az evangélium számára. Ebben az útkeresésben érthetően fordul figyelmünk azok felé, akik ezt az utat járták vagy most járják. Pál apostol európai szolgálatának 1900 éves jubileuma idején keressük missziói tevékenységének számunkra, lelkészek számára szóló tanulságait.

Pál apostolnak második missziói útját két jelentős esemény előzte meg. Az első missziói út és a Jeruzsálemben tartott apostoli gyűlés. Mindkettő rányomta bélyegét a második útra, ezért először ezekről kell szólni.

Az első missziói út

előtt magától folyt a missziói munka. A körülmények alakulása vitte előre, semmi céltudatosság nem volt benne. A rendszeres, a gyülekezeti életbe beépített missziói munka felülről indult el. A Szentlélek parancsára indította el az antiochiai gyülekezet Pált és Barnabást az első missziói útra. A bőjtölés, imádkozás, kézzel való érintés mind annak volt a jele, hogy a gyülekezet magáénak vallotta a missziói szolgálatot. Pál és Barnabás a gyülekezet megbízásából és nevében szolgáltak. Missziói útjuk végeztével ezért tértek vissza a gyülekezetbe s számoltak be munkájukról. A legdöntőbb tapasztalatuk az volt, „hogy Isten a pogányoknak kaput nyitott a hitre“ (Acta 14, 27). A zsidók felé fordultak minden missziói állomásukon először. A zsinagógában kezdték a szolgálatot. Isten azonban a pogányokhoz kényszerítette őket. Megtapasztalták, hogy Isten az evangélium által a pogány is megragadhatja hitben. A hit ajtó, benemétel az Isten kegyelmébe; ezen az ajtón csak akkor lehet belépni, ha Isten megnyitja azt. A nagy fordulat Pálék abban látták, hogy Isten megnyitotta ezt az ajtót mind több pogány lélek előtt.

A közös felismerés mellett döntő az, amit Pál a saját élete számára kellett, hogy megállapítson. A damaszkuszi esemény után Anániás meghallotta Isten gondolatát Pál felől: „ő nékem választott edényem, hogy hordozza az én nevemet a pogányok és királyok és Izrael fiai előtt. Mert én megmutatom néki, mennyit kell néki az én nevemért szenvedni.“ (Acta 9, 15. 16.) De mindez rejte volt Pál előtt. Az első missziói út során hajlik meg mind tudatosabban Isten akarata előtt. Zsidó, farizeusvolta ellenére vállalja a pogánymissziót. Listrában megkövezése során talán visszaemlékezik István megkövezésére, aminek tanuja volt. „Sok háborúságon által kell nekünk az Isten országába bemennünk“ (Acta 14, 22.), így prédikál s szava mögött személyes felismerés rejlik. A szenvedés a keresztyén ember számára nem idegen, sőt Isten által rendelt út az üdvösség felé. Az evangélium és martirium összetartoznak, ezt tapasztalta meg Pál.

A jeruzsálemi apostoli gyűlés

volt a másik döntő esemény, ami megelőzte a második missziói utat. Az Acta tudósítását nézve, meglepően passzív itt Pálnak a szerepe. Tapasztalata elmondásával megerősíti Péter szavait. Csak ennyi jut neki. Jakab közvetítő, áthidaló, a kérdés igazi lényegét kikerülő javaslatát is szó nélkül hallgatja. Valószínű, hogy a Galata levélben olvasható tudósítás a teljesebb. *Megaláztatás volt Pál számára fölmenni Jeruzsálembe. Nem tudta maga győzelemre vinni a tiszta evangéliumot, hanem a tekintélyes tanítványoktól kellett azt függővé tenni. Valószínűleg a jeruzsálemi gyűlés s az azt követő események érlették meg Pálban az elhatározást, hogy a maga útjára lépjen.* Nem személyes vérelem vezet, hanem a Feltámadással való találkozás életét gyökeresen megváltoztató eseménye s a teológiai gondolkodás következetessége. Nem tudja magát azonosítani az apostolok felfogásával, ezért az apostoli gyűlés határozatával ellentétben (Galata 2, 9) pogányoknak és zsidóknak egyaránt hirdeti az evangéliumot. Teszi ezt abban a bizonyosságban, hogy pogányoknak és zsidóknak egy evangélium adatott.

Nézzük a második missziói utat.

Elindulás

Pál a kezdeményező. Nem kimondottan missziói szempont vezet. Az első missziós úton életre hívott gyülekezeteket akarja meglátogatni. Tudatában van annak, hogy Isten kezében jó helyen vannak a gyülekezetek, de azt is tudja: *a missziói, térítő munka nem lehet meg sohasem pásztorolás nélkül.* A térítés munkája csak kezdet az egyes ember s a gyülekezet életében egyaránt, amit követnie kell a munka folytatásának.

Kellémetlen esemény kíséri az elindulást. Márk személye miatt szembe kerül Pál és Barnabás. Az Acta szűkszavú tudósításából igen nehéz megállapítani, hogy kinek volt igazsága. Egyaránt bőven vannak olyanok, akik Pált, vannak, akik Barnabást hibáztatják. Egy bizonyos: Márk elhivatását elhagyta s annak árulója lett. Pál eljárása vele szemben figyelemre méltó. Nem hajlandó tisztázatlan helyzetbe belemenni s szolgálatba állani olyannal, aki hivatásával került szembe. Belső egység nélkül nem lehet céltudatos munkát végezni. Reálisan leszámol a helyzettel s inkább a szakadást választja. Krisztus ügyét nézi, ezért hajthatatlan. *Márkot a szolgálatra alkalmatlannak találta, inkább őt állította félre, csakhogy az ügy kárt ne szenvedjen. Hány gyülekezeti szolgálat ment tönkre azért, mert a jó indulattal, de a szolgálatra való teljes alkalmatlansággal jelentkezőnek nem mertünk nemet mondani, vagy a szolgálatát bármiféle módon megtagadót nem mertük félreállítani. Isten ügye legyen mindig az első helyen s aztán jöhet minden más emberi.*

Pál nem hajlandó egymaga elindulni. Talán tudatos benne az, hogy Krisztus kettesével küldötte ki tanítványait. Talán gyakorlati szempont vezet, segítő társra van szükség. Döntő az, hogy *vállalja a gyengébb társnak a szolgálatát is.* Mind jobban ébredünk rá arra, hogy a gyülekezet ügye nem kizárólag a mi magánügyünk. Gyermekek-bibliakör vezetők, iratterjesztők beállítása mutatja, hogy hajlandók vagyunk megosztani a munkánkat. De még mindig mennyi terület

van, ahol egymagunkban dolgozunk avval a megokolással, hogy azt csak mi tudjuk elvégezni attól való félelemmel, hogy a munkába állítottal több gond lesz, mintha mi magunk végeznénk el mindent.

Az első missziói út során alapított gyülekezetek meglátogatása után Pál tanáestalan. A munka sodra missziói lendülettel tölti meg, kérdés merre induljon. Isten egymásután zár be előtte kapukat. Egymás után kell megtapasztalnia, hogy minden buzgósága, tervezetése, imádsága ellenére sem az történik, amit ő akar, hanem az, amit Isten határozott felőle. Isten homályban hagyja egy darabig, engedi tapogatózni s ezt is vállalja. Isten közbenyulása ad új irányt az eseményeknek s így indul el Európába. Megszégyenítő az a készség, amivel azonnal hajlandó Pál elindulni. Nem vitázik Istennel. Nem döngeti a bezárt kapukat, hanem belép oda, ahova Isten mutatja az utat. *Hány alkalom s lehetőség rohant el mellettünk anélkül, hogy megragadtuk volna. Pál világosan látta, hogy a misszió útja a jövő lehetőségeinek az útja és nem a mult siratásáé s bezárt kapuk döngetéséé.* Pál avval, hogy elindult az Isten adta úton, feladta s hamisnak ítélte a maga-választotta utat. *Nincs misszió terveink feladása nélkül. Missziónak mindig ez a jelszava: előre. De nem arra, amerre én látom jónak, hanem arra, ahol Isten látja jónak szolgálatomat.*

Filippi

A második missziói út első állomása. Nehéz kezdet. A rómaiak közül nem ismertek senkit, ezért a zsidókkal keresték a kapcsolatot. Bent a városban nem volt a zsidóknak zsinagógájuk. Kint a folyóparton találtak egy kis gyülekezetet. Csak asszonyokat találnak itt, de ez nem akadályozza Pált abban, hogygy hirdesse az evangéliumot. Lidia biborárus asszonynak „az Úr megnyitá a szívét, hogy figyelmezen azokra, amiket Pál mond vala.“ Lidia hitre jut. Isten első ajándéka Európa földjén. Egész háznépével megkeresztelkedett s felajánlotta vendégszeretetét az apostoloknak. *Lidia házában és üzletében sokan fordultak meg: gazdag lehetőség az evangélium hirdetésére. Pált talán ez a felismerés is vezette, amikor elfogadta a felkínált vendégszeretetet.*

A városban hamar megismerik őket, de ügyet se vetnek rájuk. Egy megszállott szolgálóleány figyel fel rájuk. Pál türhetetlennek tartja, hogy egy jövendőmondó leány hívja fel a pogányok figyelmét az evangéliumra. Kiüzi a gonoszlelket a leányból. Tulajdonosai Pálékra uszítják a hivatalosokat. Hamis vádak alapján börtönbe jutnak. Megremeg a föld, a kaloda és az ajtók kinyílnak, de ők nem szöknek meg. A hálás börtönörnek hirdetik Krisztust. Ismét egy lélek, akiben győzött az evangélium. Ki akarják őket utasítani a városból. Pál római polgárjogára hivatkozik. A kiutasítás megaláztatását nem hajlandó elviselni. Megállapítják ártatlanságát. Pál fölkeresi a gyülekezetet s úgy távozik a városból.

Pál mikor Filippibe ért, belépett azon az ajtón, amelyiket Isten nyitott előtte. Bizony nem sok jelét láthatta annak, hogy ezt az ajtót

Isten nyitotta előtte. Továbbra is tapogatóznia kellett. Filippiben is keresni kellett az evangélium hirdetésének az útját. Isten akarát tenni, az általa megnyitott ajtón belépni, nem jelenti azt, hogy a homály és tanácstalanság helyett világosság fogad és nem lesznek többé kérdéseink. *Az evangélium hirdetésének útját és módját örökké keresni kell. Pál vállalta ezt az útkeresést. Nyugodt, nem kapkod és nem erőszakoskodik.* A Lélek állította szolgálatba, *nagy dolgokat várhatna és mégis el tudja fogadni a kis kezdetet is.* Több mint tíz éve annak, hogy a gyülekezeti evangélizációk szolgálatával Isten megindította az ébredés új fázisát egyházunkon belül. Ha hálaadással vesszük is tudomásul mind azt, amit Isten végezett, mégis nem egyszer kérdezzük, miért nincs ennek több gyümölese, miért nem hatotta át jobban az egyházi élet nyilvánulásának sok más oldalát. Vagy nem egyszer gondolunk arra, hogy évek, vagy évtizedek óta folyó igehirdetésünknek, gyülekezeti szolgálatunknak, alig látszik gyümölese. Emberek ülnek szószekünk alatt, akikben nem mozdul semmi. *Meg kell tanulnunk vární s a legkisebbet is Istentől hálásan elfogadni. Nem nyitogathatjuk fel a szíveket előbb, mielőtt Isten megnyitná azokat az evangélium számára.*

Pál szolgálata Filippiben kettős. Hirdeti az evangéliumot a zsidóknak. Ez a könnyebb szolgálat. Talán a gyülekezeti szolgálatunkhoz lehetne hasonlítani. De Isten a zsidók között való szolgálat mellett belekényszeríti a pogányok közötti munkába is. Szembe kell néznie a démonoktól gyötört leánykával, s elvakult, pénzéhes gazdáival. Számukra is kell, hogy mondanivalója legyen. Nem adatik meg neki a prédikálás lehetősége, de ennek ellenére magatartása tanúságtétel. Mindenek előtt döntő az, hogy nem hallgat, amikor a pogány leány szavát hallja. Hamis cégér nem kell az evangéliumnak. Itt megint a határozottsága az, ami megállít. Kész vállalni a mártíriumot. Isten fel is használja az ilyen módon való szolgálatot is. De a börtönből nem hajlandó titokban kijutni. „Az evangéliumért mindent latba vet. Pénzét, tudását, polgárjogát! A filippii keresztyéneknek nem mindegy, hogy egy megkorbácsolt s kiutasított ember társaiként maradnak itten vagy olyan közösségbe tartoznak, amelyet egy római ember alapított ebben a római kolóniában“ (Dibélius.) „A keresztyéneknek meg kell védeni becsületüket és jó hírnevüket, ahol csak tudják, hogy a tanítást senki ne gyalázza“ — figyelmeztet Luther .

A filippi gyülekezet két családra épült. *Mind tudatosabban kell nekünk is gyülekezeti szolgálatunkat ráépíteni a családra. A szülőtől átvett kötelességünket, a gyermekeknek hitben való vezetését és nevelését, Isten visszaadta a szülőknek.* Minden eszközzel elő kell segíteni azt, hogy a szülők teljesíthessék is Istentől rájuk ruházott megbízásukat. Azon kell fáradoznunk, hogy a *gyülekezeti élet hordozója a család legyen.*

Thessalonika, Berea

A második jelentős misszió állomás. Thessalonikának virágzó ipara volt. Különösen a sátorszövés mestersége terjedt el. Pál először is munkaalkalmat keres. Így jut el Jáson műhelyébe. Itt talál három társával együtt munkát, kenyeret, szállást. Egyhetes vándorlás után, sebhelyekkel teli testtel órák hosszat dolgozik a szövészek mellett, hogy a mindennapit megkeresse. Három szombaton át hirdeti az ígét. Pogány asszonyok megtérnek. Kitiltják őket a zsinagógából. De evvel nem elégednek meg. A gyülekezet-alakulás megakadályozására zendülést szítanak. A városi előljárók azonban nem mernek határozottan fellépni. Ejnek idején Pálék Bereába mennek. Itteni szolgálatukat nem jó szemmel nézik a Thessalonikai zsidók. Pál nem várja be a rá váró veszedelmet, egymaga Athénbe hajózik. *Menekülése nem életmentés, hanem új munkába állás.* Thessalonikából Bereába menve számolhatott azzal, hogy ott is eléri a zsinagóga keze, de az evangéliumhirdetés parancsa elől soha nem térhetett ki.

Pálnak a thessalonikai és bereai tartózkodása megmutatja honfitársai iránti nagy szeretetét. A zsidóság minden helyen előbb-utóbb ellene fordul, ő mégis először közéjük megy és nekik hirdeti az ígét. Vállalta ennek következményét minden esetben, de nem tört a vértanúságra. *Hívalló bátorsága engedelmisségében volt. Megbízatásának az evangélium hirdetését érezte. Nem tartotta helyesnek azt, hogy ennek hirdetése az ő dacos ellenállása miatt tulságosan gyorsan befejeződjék. Ezért kitért az üldözők elől, amikor lehetséges volt. S e tettében maga mögött tudta a gyülekezet jóváhagyását s talán biztatását is.* Nem a gyülekezet elől menekült, hanem az üldözői elől. Nem képzelt üldözők elől, hanem valóságos ellenség elől. De amikor a mártíromság órája ütött, akkor egy lépést sem tett megmentése érdekében.

Talán nem is az a szembeszállás a megragadó, amivel felvette a harcot az ellenséggel, hanem az a *megtörhetetlen szívosság, amivel szolgált.* A veszély elől kitért, de ezt csak azért tette, hogy újabb veszedelemmel szembenézzen. Minden üldöztetés, minden fenyegetés ellenére újra és újra beáll a munkába, talán mindig nagyobb erővel, mint ahogy abbahagyta. A zsidók gyűlölték, a pogányok nem értették meg, a hatóság ellene támadt, ez várta mindenütt s mégis szolgált. „A megkorbácsolás vagy kövezés után nem megy „betegszabadságra“, hogy idegeit rendbe szedje. Még csak azután sem érdeklődik, hogy a másik városban kedvezőbbek lesznek-e a viszonyok és így veszély nélkül tud-e ott dolgozni. Magára legkisebb tekintettel sincs, hanem csak azután érdeklődik, hogy mint viheti el az örömhírt az embereknek“ — írja egy írásmagyarázó. Mennyire megszegyenít bennünket mind ez! *Milyen kis nehézség, akadály elég arra, hogy kifakadjunk, elkedvetlenedjünk s lemondjunk minden további próbálkozásról.* Pál nemcsak a Filippibelieknek írta: „amelyek előttem vannak nékik dőlven, célegyenest igyekszem“, hanem maga is így tett. *Nem lehet előttünk olyan nehézség, ami elkedvetleníthetne evangéliumhirdetésünkben.*

Megváltoztatta igehirdetési módszerét is Thessalonikában. Eddig legtöbbször a zsinagógi istentiszteleten a felolvasott ígérez kapcsolta szavait, „prédikált”. Most tudatosan célra tör. Igehirdetésében most vetődik először a kereszt árnyéka Görögország földjére. „Veteke-dék velök az írásokból, megmagyarázva és kimutatva, hogy a Krisztusnak szükség volt szenvedni és feltámadni a halálból.” (Acta 17, 2. 3.) Úgy prédikál a Messiásról, mint Ebed Jahvéról, nem riadva vissza attól, hogy hallgatóit ez érinti legérzékenyebben. Igaz, botránkyó volt ez, de nem kerülheti ki a Kereszt prédikálását. *Az az igazi célatörő szolgálat, amelyik minden körülmények között, nem számolva semmiféle emberi ellenvetéssel, minden formában és mindig a Keresztet prédikálja.*

Athén

A második missziói ut sokat vitatott állomása. A süllyedő görög világ utolsó fellegvára. A zsidóknak itt is volt zsinagógájuk, Pál közöttük kezdi a munkát. Valószínűleg e pogány nagyvárosban élő zsidóság semmi érdeklődést nem mutatott az evangélium iránt. Pál kiment a piacra, ahol az élet zajlott, s szóba állott azokkal, akiket itt talált. Így került kapcsolatba az athéni filozófus iskolákkal is. Megütköznek szavain s felszólítják, hogy összefüggően adja elő mondanivalóit. Másnap az Areopaguson meg is történik ez. Pál bizonyára felkészült erre a beszédre, állapítja meg Dibélius. Minden bizonnyal számolt avval, hogy kiknek prédikált. Eddigi hallgatói kereskedők, iparosok, munkás emberek, rabszolgák voltak, elvéte egy-két előkelő asszony. Most más világba került. Más utat kell járnia, hogy megtalálja az utat hallgatói lelkéhez. Gúnyos, kételkedő, kíváncsi pillantásokkal várták, hogy szóljon. Egy letúnt kor-szak gyermekei, akik már semmit nem várnak a jövőtől, a mult foszlányaiból és emlékeiből élnek. Vallásosságuk megüresedett, lélek nélküli kultusz. Igazság keresésökben, bálvány kultuszukban semmi tiszteletre méltó nincsen. Nem a lélek mélyéről feltörő, Isten utáni vágy nyilatkozik meg ezekben. Nem lehet ezeket az embereket sajnálni, ezekkel harcolni kell! Pál meg is kezdi az ütközetet. A bálvány-kultusz leleplezésével kezdi. Megmutatja az igaz Istent, a mindenható Teremtőt. A Feltámadott Krisztus hirdetéséhez vezet szava. De ezt nem bírják már elhordozni. Keresztyén hit és görög világnézet kerültek szembe egymással. A zsidóknak botránkozás a Kereszt, a görögöknek is visszataszító. De az ige ennek ellenére sem tér vissza üresen. Egyesek csufolják, mások igazat adnak neki. A személyes beszélgetés alkalmát keresik. Győz itt is az evangélium. „Némely férfiak azonban csatlakozván öhozzá, hívének” (Acta 17,34).

Hare után mindig jogos a kérdés, mi volt ez, győzelem vagy vereség?

Pál nem maga választotta az athéni szolgálatot. Belekényszerít-tetett. Itt hatott rá minden bizonnyal legelevenebben a pogányság. Szemben állt már démonokkal, megszállott emberekkel, megismeri pénzhétségüket, jellemgyengeségüket, de igazi mivoltukban itt Athén-

ben ismeri meg őket. Elveszettek és elkárhozottak mindenestül. Nem segít rajtuk a multjuk, a szépség, amivel tele volt a város, az igazság kutatása, a sok-sok bálvány. Csak a kereszt evangéliuma segít rajtuk. Hogy ez bekövetkezhesék, ezért kezd hareba. *Ott ragadja meg az embereket, ahol vannak, a piacon s abban a lelki, szellemi állapotban, amelyben vannak.* A görög számára göröggé lesz. Nem lehet el az evangélium szolgálata nélkül a szándék nélkül, ami Pált vezette. *Nem azért erőtelen az igehirdetésünk, mert nem látjuk a ránkbizottak elveszett és elkárhozott voltát? Nem azért pattan vissza sokszor hallgatónk szívére az ige, mert mi más világban élünk, mint ők, nem tudjuk gondjukat és bajukat magunkévá tenni, életségüket egészen mélyen megismerni?* Pál céltalannak látta azt, hogy a zsinagógában várjon az emberekre, mikor azok a piacon vannak. De azt is meg kell látni, hogy az emberekhez való odalépése, gondolatviláguk megismerése, fölkeresésük ellenére sem változik meg magatartása. Nem lesz kenetteljes ajku udvari prédikátorrá, nem szolgálja ki azokat, akiknek az ígét hirdeti. Mondanivalóját nem változtatja meg az, hogy kiknek szól.

Az athéni beszéd értékelésénél figyelembe vehetjük a két reformátor megállapítását. Luther azt írja: „Ez az igehirdetés mesteri módon van összeállítva.“ Acta 17. 31-hez hozzáfűzi Kálvin: „A tanításnak ezt a főrésztét, amelyet Lukács néhány szóval vázlatosan érint, Pál részletesen megtárgyalta s nemesak egy szóval említette meg, hogy Krisztus a halálból feltámadott, hanem egyuttal föltámadásának jelentőségéről is kellő részletességgel beszélt.“ Vagyis krisztocentrikus volt Pál igehirdetése. Ezért lett gyümölese is az igehirdetésnek. Igaz, Istenre mutatással kezdte igehirdetését. Listrában is így tett. Az áldozni akaró tömegnek nem Jézusról beszél, hanem az egy Istenről, aki előtt a bálványáldozat utálatos. A hamis istennel szemben az igaz Istenre kellett rámutatni. „Bizonyára nem gondolt Pál sem arra, hogy egyszerre térítse az egész areopagust Jézushoz. Tudta, hogy az evangéliumnak mindig ellentáll az ember. Beszédét sem lehet hibáztatni, mintha eltért volna itt az evangélium szokásos hirdetésétől. Itt is bizonyosságot tesz arról, ami a pogányban bűnbánatot és hitet ébreszthet.“ (Schlatter)

Korinthus

A missziói út utolsó állomása. Pál itt is saját kezével keresi kenyerét. Szombatonként „vetekedik“ a zsinagógában. Amikor a zsidók ellenszegülnek szavának, egy prozelita férfi házába költözik. Rászakadt az elhagyatottság érzése. Az Úr biztatja éjnek idején: „Ne félj, hanem szólj és ne hallgass; mert én veled vagyok és senki sem támad reád, hogy néked ártson; mert nekem sok népem van ebben a városban.“ A zsidók ismét zendülést szítanak ellene. De Pált hiába vádolják be. Búcsút vesz az atyafiaktól és Efezuson, Jeruzsálemen át visszatér Antiochiába.

Az első missziói út egy látomással kezdődött s avval is fejező-

dött be. Isten megerősítette szolgálját s missziói látással ajándékozta meg.

„Ne félj!” hangzott Pál felé. Az Úr, amikor azt akarja, hogy szolgálja híven teljesítse kötelességét, *megóvja őt a félelemtől. Az evangélium tiszta hirdetését semmi sem gátolja úgy, mint az erőtelen lélek szorongása.* „Ezek a szavak az Ige szolgálóinak általános szabályt adnak arra nézve, hogy tisztán és színezés nélkül, vagyis alakoskodás nélkül adják elő, amit az Úr a gyülekezettel meg akar ismertetni és semmit el ne titkoljanak, ami az isteni építés és előhaladás ügyét szolgálja” — írja Kálvin.

„Nékem sok népem van ebben a városban” — hallja ugyancsak Pál az Úr szavát. Isten a korinthusiakat saját népének mondja, pedig még igen távol voltak tőle. A legkülönbözőbb bűnök gyötörték őket és mégis Isten tulajdonai voltak. „Minden nyomorúságukkal egybe Isten tulajdonaként látjuk hallgatóinkat. Istenhez tartoznak! — ebből a tényből kiindulva harcolhatunk azok ellen a bálványistenek ellen, amelyek eltöltik a szívüket, amelyeken szeretetükkel csüngenek. Amikor még nincs semmi jele, biztatása, alapja, a látással bátran szembeszállva, vakmerő reménységgel előre úgy kell hozzájuk szólni, mint kegyelmet kapott bűnösökhöz, felmentett halálra ítéltékhez. Előre kell hirdetniük, de nem a magunk bizakodására építve, hanem Isten felhatalmazása alapján: *Istené vagy!*” (Thurmeysen)

Summázás

1. Egyházunknak a missziói magatartást Istentől reánkruházott megbízatásként vállalni kell.
2. Szolgálatunknak lehetőségét és útját mindig magunknak kell keresni, Isten irányítására figyelve.
3. Semmilyen körülmény el nem csüggeszthet, el nem kedvetleníthet bennünket az evangélium hirdetésében.
4. E világban való szolgálatunk kötelez mind jobban való megismerésére azoknak, akik reánk bíztak.
5. Istennek népe van ebben a világban, — ez lehet egyedüli biztos alapja munkánknak. Ellenkező látásainktól és tapasztalatainktól nem vezethetjük magunkat.
6. Missziói szolgálatunk minden próbálkozásáért s eredményéért egyedül Istené a dicsőség. Ő az, aki munkába állított, aki szolgálatunk előtt kaput nyit s aki az ige hirdetése nyomán életet teremt. Ő az Anyaszentegyház Ura!

Ferenczy Zoltán.

Az anyaszentegyház vándorútján

3. Mindennapi kenyér, megnyíló forrás

II. Mózes 16, 1—21; 17, 1—7.

Összefoglalom eddigi eredményeinket: a pusztai vándorlás története-czeknek az esztendőknék meglevenedő, különösen is időszerű igéje. Isten az eseményekkel megszabja az egyház útját és igéjével eligazító fényt vet rá. Utunknak megvan az elrejtett értelme Istennél, s annyi máris nyilvánvaló, hogy nekünk nagyon szükségünk van erre az útra, az Isten nevelésére. Amerre lehetetlennek látszik, a mai világban nyit Isten utat az anyaszentegyháznak. Csoda, hogy van utunk és lesz utunk. Keresztyén realista derűlátással induljunk neki a lehetetlennek látszó útnak, nem a hullámok hátára ülő csónakázással, nem halálvárással, nem is változásra számító politikai reménységgel, hanem egyedül Istenre hagyatkozó bizodalmas hittel.

A pusztai vándorlás az *ínség* ideje. Éhség és szomjúság gyötri Izrael népét. Keserves nélkülözéseket kell vállalnia. Nem kis dolog megtanulni ezt a szót: „nincs“. — Egyházunkat ma még szépen táplálja az államszegély: a gyülekezeti földek javadalmának jelentős csökkenésével illetve kiesésével ugyan megnövekedtek már anyagi problémáink, de még nem történt nagyobb anyagi törés. Józanul számolnunk kell azonban azzal, hogy eljöhét az idő, amikor az egyház háztartásában jelentősen szűkösebb lesz a kenyér és az egyház komoly nélkülözések közé jut.

A pusztai vándorlás idején a tényleges nélkülözésnél is nagyobb baj az *aggodalom*. Megélhetésük félelmének gondja sötét felhőként terpeszkedik Izrael népére. Még csak éhesek, de a lelkükbe kúszó gond máris az éhhalál fenyegető rémét festi eléjük (16, 3.). Még csak cserepes az ajkuk, de máris a szomjan-halástól rettegnek (17, 3.). Amikor az ember kezd szükségét látni, az *ínség* tényleges terhét, arányos keservét ezerszeresen megnöveli a holnap-gondja, s jobban bántja aggodalmas kétségbeesése, mint gyomrának korgása.

Az anyaszentegyház életének *ínség- és gond-idejéből* három körülményt vett élénk alapigénk.

1. *Isten csodálatos módon megadja egyháznak az anyagiakat*. Érdemes megnéznünk közelebbről a manna csodáját. Nem azért, hogy hitellenül kritizáljuk a Bibliát, hanem azért, hogy a valóságot keressük benne, s a hit szemével fogadjuk el csodának azt, ami a valóságban is az, csak közönséges emberi szem előtt nem az. Amint az egyiptomi csapások az egyiptomi viszonyokra jellemzőek, a manna és a fürjek csodája az Egyiptom és Palesztina között fekvő pusztaság viszonyaira emlékeztet. A *manna* még ma is előforduló természeti jelenség. A beduinok szeretik. Fának az édes nedve, amely rovarok szúrására válik ki az ágból. A tejszerű folyadék lecsöpög a földre s megkeményedik. Legjobb kora reggel összegyűjteni, mert a nap melege felolvasztja, egyébként is a hajnal elmúltával nekilátnak a hangyák. Hasonlóan előforduló jelenség még manapság is azon a vidéken a *fürjek* nagy csapata. Ha fáradtak a hosszú repüléstől, kézzel is meg lehet fogni őket. — Lám, a pusztai vándorlásban a természet terméke az Isten szeretetének csodálatos ajándékává lett.

Az anyaszentegyház vándorutján szükölködő időkben a mindennapi kenyér csodája legtöbbször ilyen csoda. Nem hull az égből, a földről származik és mégis az égből kapjuk. Az inflációs időkben egyik reggel hívó falusi ismerősünk váratlanul behozott hozzánk ajándékba néhány tojást. Éhes városi papi családnak néhány tojás! Emberileg pontosan megmagyarázható, hogy miként került asztalunkra, de ez nem von le semmit abból, hogy a manna csodája, Isten csodája, ismétlődött benne. Természetes és mégsem „természetes“ úton adja Isten a kenyérnek a csodáját ma is az egyházban. A csodák világában ma úgy járunk, hogy nem mitológikus világban mozgunk, hanem nagyon is reális világban élünk, s ebben a reális világban Isten szeretetének csodájaként kapjuk az anyagiakat. Hasonlót tapasztaltam a legutóbb, amikor a nyáron a lelkesnevelés anyagi hátvédének szervezésébe kezdünk. A megajánlók toborzásának és ösztöndíjak kérésének emberileg pontosan lemérhető szervezése útján mozogtunk, s mégis a morzsákat Isten tenyeréről vartuk és kaptuk. A kösziklából csodaképpen eredő víz is ott fakad, ahol Isten mutatja (17, 6.). Isten megmutatja ma is egyházának, hogy honnan várhatja az Ő csodájaként pénzforrások buggyanását, az áldozatkészség fakadását.

Ehhez a hétköznapi csodához hozzátartozik Isten részéről valami, amit kifejezetten itt nem olvasunk, de benne van Isten cselekedetében: a megbocsátás. Izrael népe hitetlenül zugolódik, lázong Isten ellen, — s mégis száll alá a manna, jönnek a fürjek, fakad a sziklából az üdítő friss víz. A mindennapi kenyér csodájában a türelmes, szelíd, hosszútűrő Isten arca jelenik meg, aki az inségben megszegyenítően megáld, noha zugolódásunk és sötéten látó hitelenségünk nyomán nem érdemelünk meg az anyagiak csodáját.

2. Ezeknek az időknek másik jellemzője, hogy *kenyerünk szemmel láthatóan is egyre inkább egészen az Istentől függ.* Mások is Tőle függött az egyház anyagi ereje és mindnyájunk mindennapi kenyere, de ez nem volt olyan világos, mint az utóbbi években. Régebben ott volt az egyházi földingallan s ősszel, rossz termésű években is, megtelt a papi magtár. Ott voltak a nagy adózók, meg nagytőkés jóltevők. Ott volt a biztos papi kenyérkereset, fixfizetés. Sokszor nehéz volt elmondani az imádságot: „a mi mindennapi kenyérünket add meg nekünk ma“, amikor kenyérünk biztosítva látszott hosszabb időre. A fennálló gazdasági rendszer a biztos megélhetéssel rendelkezők előtt sokszor eltakarta a Mi Atyánk negyedik kérésének komoly, existenciális valóságát. Volt valamilyen formában *tőke*: a gyülekezetnek, az egyháztagoknak a vagyona. Ma a tőkének egyéni és gyülekezeti vonalon vége, s kezdjük tanulgatni, hogy mennyire igaz az imádság: a mi napi kenyérünket add meg nekünk ma. Nincs *biztosítva holnapi kenyérünk, csak az Istennél!* Hasonló helyzetet élünk át napjainkban, mint akkor Izrael népe. A pusztáiban egyszerűen nem lehetett „tőkét“ gyűjteni, mert a manna másnapra megbűzhödött. Hiába próbálta volna valaki biztosítani a jövőjét, legalább rövid időre, — nem lehetett (16, 18—20.). A tőke biztosnak vélt alapja helyett a mindennapi kenyér dolgában egyre inkább ki vagyunk szolgáltatva az Istennek: csak Ő biztosítja kenyérünket. Nehéz lecke, mert mi jobban szeretnénk megfogható anyagi biztosítékot. Az alapigéül vett másik történetnél így mondhatnánk ezt modern áttételben: Isten nem ad most vízcsapot, amelyet megnyitunk, amikor szomszások vagyunk, hanem víztelen, zord köszikla mered elénk, amelyből csodaként forrás fakadhat, amikor az Istennek úgy tetszik.

Az anyaszentegyház vándorútjának új útszakaszán nyilvánvaló: existenciánk egyedül Istennél van biztosítva. „Izrael népének existenciája és jövője csak annyiban volt biztosítva, amennyiben hitével belegyökerezett az Istentől való függőségbe“ (Kroeker). Kishitűség lenne (Máté 6, 31—34.) — s ezért Isten nem engedi — biztosítani a holnapunkat, anyagi jövőnket. Sokszor csak tiltotta ezt, de most egyszerűen lehetlenné teszi. Ez a körülmény borzasztó, sőt elviselhetetlen — hit nélkül — azoknak az embereknek, akiknek anyagi biztosítottság állapotából a bizonytalanság állapotába kellett kerülniök, illetve csak Istentől való biztosítottság állapotába, amely nem azt jelenti, hogy mindig megvan minden hiánytalanul, hanem azt jelenti, hogy nélkülözések között végül is mindig megadatik, ami a szükséges létminimum.

3. Ezért a pusztai vándorlásnak s vele az anyaszentegyház minden hasonló korszakának harmadik jellemzője az anyagiak terén: *a kenyér-kérdés a hitnek próbájává válik*. Izrael népe az inség miatt ingot! meg abban a hitében, hogy köztük van az Isten (17, 7.). Meglátszik-e rajtunk, a jövő anyagi kérdéseivel foglalkozó egy-egy pápi összejövetelel, hogy *van* Istenünk!? Az egyház anyagi gondjai közepette nem feledkezünk-e meg arról, hogy az anyaszentegyházé a legbiztosabb „tőke“: az élő Isten? Hát vajjon híveink aggodalmaskodás-nélkülisége mutatja-e, hogy mernek hinni a Mi Atyánk negyedik kérése meghallgattatásának bizonyosságában?

A kenyér-kérdés az inség idején nemcsak egyszer, hanem újra meg újra próbátételé lesz hitünk számára. Csodák áltelt megtapasztalásai nem segítenek, ha újabb anyagi nehézség elé kerülünk, hanem az új próba legyőzéséhez új hit kell. Lám, alighogy éhségüket csillapítja Isten a manna és a fürjek csodájával, hamarosan ismét kétségbe esnek, mert elfogyott a vizük. A legutóbbi hónapok nagy élményei csodót mondanak az új próbákban, a legerősebb hit sem élhet tartósan a múltból származó emlékek tartalékából — mondja ezzel kapcsolatosan egyik mélyenjáró írásmagyarázó.

Az anyaszentegyház vándorútjának mai szakaszán bizony ismételtlen lesz számunkra hit-kérdéssé az anyagi kérdés.

Veöreös Imre.

A lelkészi továbbképzés

szolgáltatásban is áll a Lelkipásztor. Az egyház élete, szolgálatunk és az idők kérdéseket vetnek fel, amelyekkel foglalkoznia kell minden lelkésznek. A teológiai ismeretek szerzését nem lehet lezárni a lelkési oklevél megszerzésével. Hiába tanult valaki jó teológiát és jól teológus korában, ha nem foglalkozik tovább teológiával a gyakorló lelkészi szolgálatában, elmaradott lesz, elmarad az egyház folyton változó, újuló életétől, a kortól és az időszzerű kérdések izgalmas sodrától. Viszont arra nincs lehetősége és ideje a gyülekezeti lelkésznek, hogy részletes tanulmányokat folytasson. Ezért vállalkozik a Lelkipásztor arra is, hogy kisebb tanulmányban minél több időszzerű egyházi és teológiai kérdés megvilágítást nyerjen. Kevesen tudják azonban értékelni és jól felhasználni ezeket a cikkeket, amelyek látszólag riem adnak közvetlen segítséget a lelkési munkában — mint például e számunkban is a megtérésről szóló tanulmány —, de áttanulmányozásuk csekély fáradtságával lehetővé teszik, hogy az elfoglalt lelkész lépést tartson az egyház és a teológia mai fejlődésével.

Egyháztörténet bibliakörben

Hitünk zsinórmértéke

(A kánon kialakulása és jelentősége.)

AZ EGYHÁZTÖRTÉNETI EGYSÉG ÉRTELME. Anyag: Irenaeus: „Adversus haereses“ (Az eretnekek ellen), című munkájából Markionra és a kánonra vonatkozó részek. Az *egység egyháztörténeti jelentősége*: Ez az egyháztörténeli esemény a Biblia kialakulásának a folyamatát mutatja be. A Biblia szent könyveinek rögzítését (a kánon kialakulását) kiváltó tényező az egyház életében a tévtanítások és eretnokségek fellépése. Az egyház azokat az iratokat vette bele a kánonba, amelyek az apostoloktól származtak és Jézus Krisztusról tanuskodnak, s amelyeket éppen ezért általában elfogadtak és használtak a gyülekezetek. Ezt az *egységet Luk. 1, 1—4 megvilágításába helyezzük.*

BELSŐ CÉL: Megmutatjuk, hogy az Újszövetség szavain keresztül maga Jézus szól hozzánk.

NÉZŐPONT: Irenaeus írődeákja.

ÜTMUTATÁS: A bevezetésnél az egész Biblián kívül Újtestamentumot, külön bekötött Zsoltárokat s evangéliumot is mutathatunk annak szemléltetésére, hogy a Biblia könyvek gyűjteménye. — Félív papírost viszünk be és tekercset csinálunk, hogy a papirusztekercset szemléltessük.

ÓRAVÁZLAT: a) *Kezdő ének:* 287.

b) *Kezdő imádság tárgya:* Kérjük Isten Szent Lelkét, nyissa meg számunkra igéjének igazi értelmét.

c) *Az óra anyaga:*

Bevezetés: Elő vesszük Bibliánkat. Beszélgetést kezdünk a Biblia részeitől és könyveiről. Megszámláltatjuk, hány könyv van benne. A Biblia 66 könyv gyűjteménye. A könyvek nem egyszerre keletkeztek, hanem kb. 1500 esztendőn keresztül egymás után, s végre összegyűjtötték s egybekötötték őket.

Céltűzés: Most pedig arról fogunk beszélni, hogy miért éppen ezeket a könyveket gyűjtötték össze a Bibliába.

A történet elbeszélése: Kb. 180 évvel Krisztus születése után történt. A lyoni ház ablakán besűrődő világosság fényt vet az asztalon fekvő papiruszra. Föle görnyedve ír az írődeák. Az ősz Irenaeus diktál s a perccő toll alól engedelmesen sorakoznak egymás mellé a szavak. Van már pár tekercs az eretnekek ellen írott munkájából. Irenaeus egyházát féltő szíve alakítja minden mondatát. Írásának éle most Markion felé, a nagy eretnek felé fordul, aki a négy evangéliumból csak Lukácsot fogadta el, de azt sem egészen. „Megnyirbálta Lukács evangéliumát — írja róla a deák, — kivágott mindent, amely benne az Ur születéséről írva van. Kitérölte Jézus tanítóbeszédeit s számos más helyet.“ Irenaeus gondolkodik kissé, arca elkomorul, majd ismét munkája akad a tollnak. „Éppen így megrövidítette Pál apostol leveleit és sok helyet kitérölt belőle.“ Az írődeák felegyenesedik, leteszi tollát és felháborodva fordul az ősz püspök felé:

— Atyám, hisz ez rettenetes! Miért tette ezt ez a gyalázatos ember? Hát a többi szent könyv nem igaz? (Csomó.)

— Ne békellenkedjék fiam a szíved. Látod így járnak azok az emberek, akik feltuvalkodnak, mint ez a Markion is. Akik azt hiszik, hogy a maguk ostoba ördögi gondolatauk az igaz, s ezért, ami azzal nem egyezik, azt ki-

vágják a szent írásokból. Mások meg éppen hozzáraknak olyan iratokat melyeket maguk észleltek ki, hogy istentelenségeiket elhíthessék az egyszerű hívekkel.

— Ez sikerült is nekik. Hisz itt nálunk a városban is vannak olyanok, akik annak a Markionnak a követői — válaszolja az íróaék. — Sokakat elcsábítanak. De hát hogy is lehet kivédeni ezeket a támadásokat? Ki tudja megmondani, hogy melyik könyv az, amelyiknek hinni lehet?

— Hála Istennek fiam, vannak olyan régi gyülekezetek, ahol a gyülekezet vezetői akkor, amikor a következőknek átadták a helyüket, továbbadták híven a régi idők dolgait is. Legtekintélyesebb a római gyülekezet. Látod, ők bizonyosan tudják, hogy melyik iratot írta Máté. Még azt is tudják, hogy zsidó nyelven írta. Tudják, hogy Péter prédikációt Márk, Péter tolmácsa és tanítványa írta le. Ez a Márk evangéliuma. Lukács Pál kísérője volt és leírta azokat a dolgokat, amiket azok mondtak el neki, akik maguk látták Jézust. És így tovább. A római gyülekezetet nem is tudták elhíthetni a tévtanítók. Markionnak is meggyűlt a baja vele.

— Atyám, te ott voltál? Mondd el, hogy is volt az?

— Nem voltam ott, de elmondták nekem. Markion nem volt Rómába való. Akkor jött Rómába, amikor apja, a synopei (Kisázsia) püspök, istentelen tanítása miatt kizárta a gyülekezetéből. Ott megbarátkozott valami Kerdon nevű emberrel. Ez méginkább teletömte a fejét mindenféle ostoba és hitelő gondolattal. Amikor elérkezettnek látta az időt, kivetette a hálóját a gyülekezetre. A gyengébbhitűek egymásután törébe estek. Félő volt, hogy az egész gyülekezetet elántorítja az igazságtól, megejtő, tetszetős tanításával. Hisz az a biblia, melyet ő szerkesztett, igazat adott neki.

— Hát a gyülekezet vezetői tétlenül nézték — vág közbe az íróaék, — hogy hogyan ragadozza a farkas a nyáját?

— Nem. Nemsokáig úzhetta gonosz játékát Markion. A gyülekezet akkori vezetője, Pius, összehívta a véneket. Maguk elé idézték Markiont. Számonkérték tőle, hogy meri a gyülekezetet hazug dolgaira tanítani. Hogy meri azokat a szent írásokat, melyeket mindenki, minden gyülekezet szentnek tart, mert az apostolok írták, elvetni? Markion erre azt mondta, hogy azok hazug iratok, meghamisítják az igazságot. Ezt azonban a presbiterek nem tűrhették. Hiszen tudta mindegyik közülük, hogy azokat az apostolok írták, akik maguk látták és hallották az Urat, és akiket a Szentlélek megvilágosított. (Csúcs.) Markionnak el kellett takarodnia a gyülekezetből követőivel együtt.

— Atyám, ha ez így van, írjuk le, melyek azok a könyvek, amelyek az apostoloktól származnak. Amelyekre nyugodtan hallgathatunk, mert abból a mi Urunk szól hozzánk. Így majd tudjuk, melyik a Pásztor s melyik a tolvaj hangja.

Irenaeus bölintött és a toll ismét szántani kezdett a papiruszon, hogy leírja a sok veszedelemtől megkörnýékezett nyájának, melyek azok az iratok, melyekből Jézus hangját hallhatják: „Máté, Márk, Lukács, János...” (Ugye, ti is el tudjátok mondani valamennyit!)

A *főgondolat kiemelése*: Ki ellen írta könyvét Irenaeus? (Markion ellen.) Mit csinált ez a Markion? (Kivágta a neki nem tetsző részeket a Bibliából.) Mások meg hozzáraktak a Bibliához. Miért tették ezt? (Hogy a maguk téves gondolatait igazolják.) Hogyan védekezett ezek ellen az egyház? (Összefoglalta azokat az iratokat, melyek az apostoloktól származnak és Jézus Krisztusról tanuskodnak.)

Alkalmazás: Felolvassuk Lukács 1, 1—4-et. Ti láttátok Jézust? (Nem.) Mégis hogyan ismerhetitek meg Őt? (A Bibliából.) Hát igaz az, amit Róla írnak a Bibliában? (Igen.) Mert olyanok írták azt, akik vagy látták Jézust, vagy olyanoktól hallottak róla, akik maguk is látták Őt. Mi már csak így

tudhatunk róla. De az ő bizonyágtételükön keresztül a hit szemével látjuk Őt. (Ebben az irányban beszélgetünk, bibliáóra keretében.)

Aranymondás: Boldogok, akik nem látnak és hisznek. Ján. 20, 29/b.

d) *Záró imádság tárgya:* Hálát adunk a Bibliáért és kérjük Isten Szentlelkét, hogy a Bibliában Jézus Krisztust keressük és megtaláljuk, s Általa életünk legyen.

Kinek mondjátok a Jézust?

(Óegyházi hitviták értelme a niceai zsinat tükrében.)

AZ EGYHÁZTÖRTÉNETI EGYSÉG ÉRTELME. Anyag: Az első egyetemes zsinat Niceában 325-ben. — Az egyháztörténeti egység jelentősége: Az egyház története folyamán első ízben gyűlnek össze megközelítőleg teljes számban az egyház felelős vezetői s köztük tévtanításokon, egyházi pártok erőviszonyain és császári befolyáson keresztül, vagy inkább ezek ellenére érvényesül és hitvallásos alakot nyer a Krisztusról szóló tiszta tanítás. Ezzel nem záródnak le a krisztológiai viták, sőt éppen a niceai hitvallás egyik kitétele (homouziós) lesz újabb viták kiinduló pontjává, mégis világossá válik ezen a ponton, hogy a hitviták nem minősíthetők egyszerűen tudós szóvitáknak, hanem bennük az egyháznak az a külső üldöztetésnél is égetőbb kérdése forr, hogy a Krisztusról mint valóságos Istenről és valóságos ember-ről szóló bizonyágtételét tisztán megőrizze és továbbadja. Ezt az eseményt Mt. 16, 13—18. versek megvilágításába helyezzük.

BELSŐ CÉL: Megmutatjuk, hogy üdvösségünk fordul meg azon, hogy valóságos Istennek valljuk-e Jézust.

NÉZŐPONT: Nagy Konstantinus.

ÜTMUTATÁS: Különösen a 4. képnél és az alkalmazásnál ki kell emelnünk, hogy Jézus istenségének kérdése nem szóvita, hanem rajta üdvösségünk kérdése fordul meg. — Szemléltetésül táblára vagy papírosra írjuk fel a következő két sort:

HOMOIUZIÓSZ: a Fiú hasonló lényegű az Atyával; **ÁRIUSZ.**

HOMOUZIOSZ: „ „ egyenlő „ „ „ **ATHANÁZIUSZ.**

A 4. képnél a megjelölt helyen először az első sort írjuk fel, azután a második sort, az alkalmazásnál pedig a kettőt összehasonlítjuk, megbeszéljük és emlékeztetjük. — Készítsünk elő olyan kézi (vagy fal) térképet, melyen a római birodalom megmutatható (nagyjából): Itália, Balkán, Kis-Ázsia, Palesztina, Észak-Afrika, Spanyol-félsziget, Franciaország, Nagybritannia déli része.)

ÓRAVÁZLAT:

a) *Kezdő ének:* 401.

b) *Kezdő imádság tárgya:* Hálát adunk Istennek azért, hogy Megváltót adott nekünk s hihetünk benne. Kérjük, bővítsé hitünket Krisztus igaz ismeretével.

c) *Az óra anyaga:*

Bevezetés: Felolvassuk Mt. 16, 13—18. verseket. Megbeszéljük. Mit kérdez Jézus először? (Kinek mondják őt az emberek?) Mi a közös vonás az emberek véleményében? (Jézust nagyrabecsülik, de mégiscsak embernek tartják.) Mit kérdez Jézus azután? (Tí pedig kinek mondotok engem? Kinek mondja Péter Jézust? (Krisztusnak és az élő Isten fiának.) Mit jelent ez más szóval? (Jézus a megígért megváltó és valóságos Isten.) Látjátok, nem

mindenki vélekedik Jézusról egyformán. Vannak, akik őt nagyrabecsülik, de embernek tartják, és vannak, akik őt megváltójuknak és valóságos Istennek vallják.

Célkitűzés: Most az egyház történetének arról a szakaszáról beszélek nektek, amelyben sokat vitakoztak arról, hogy kicsoda a Jézus.

1. kép. *(Keresztýénséget pártoló császár és viszálykodó keresztýenség.)*

Krisztus születése után 324-ben történt. Nagy Konstantinusz súlyos háborúban legyőzte utolsó ellenfelét s most ő a római birodalom egyetlen ura (térképen mutatjuk). Tollat ragad és saját kezével ír rendeletet birodalma minden népéhez. Megemlékezik elődeiről, azokról a császárokról, akik kegyetlenül üldözték a keresztýéneket. Ő most legyőzte a keresztýenség ellenségeit. Az egész világ előtt vallja, hogy győzelmét a keresztýének Istenének köszönheti s annak, hogy a keresztý jelét harcavonuló csapatai előtt. Meggyőződött arról, hogy az Uré minden hatalom, s ezért szeretné, ha birodalma minden népe keresztýén hitre térne, de azért nem akarja, hogy erre valakit is kényszerítsenek. A keresztýéneknek vissza kell adni az elvett templomokat, és állami pénzen kell segíteni, hogy azokat helyreállítsák, kibővítsék, sőt újakat is építsenek. Erre a rendeletre a birodalom minden részéből jó hírek érkeznek. A keresztýének mindenütt örülnek. A császár boldogan tervei, hogy Keletre utazik meglátogatni a keresztýenség bölcsőjét. Ekkor azonban kellemetlen híreket kap Afrikából, különösen Egyiptomból. Az egyiptomi Alexandriában Sándor püspök Krisztus felől kérdezte papjait s ekkor egy Áriusz nevű presbiter ellene mondott annak, hogy Krisztus valóságos Isten. A viták tovább folytak, Áriuszt és követőit kiátkozták, de tanításuk mégis tovább terjed. A helyzet annyira elmérgesedett, hogy a két párt emberei egymást már nem is köszönik, a vita a vezetők körül átragadt a népre. Pogány színházakban gúnyolódnak a keresztýének viszálykodásán és Krisztusról szóló tanításukon. A császár mélyen elszomorodott. Uralomra jutásával soha nem remélt lehetőségek nyíltak a keresztýének előtt, s ugyanakkor a belső viszálykodások miatt gúny tárgyává válnak a pogányok között.

2. kép. *(A császár békítő kísérlete.)* Nagy Konstantinusz nem tartja reménytelennek a helyzetet. Magához hivatja a kordovai püspököt (Hosiust) s császári levéllel küldi Alexandriába a viszálykodókhoz, hogy békítse ki őket. Levelét Sándor püspökhöz és Áriuszhoz intézi. Fáj neki — ezt írja, — hogy amikor külsőleg megteremtette a keresztýenség békéjét, akkor ők ezt belülről meg gondolatlanul veszélyeztetik. Lényegtelen kérdéseken vitakoznak. Nem kívánja, hogy minden apró kérdésben egyet értsenek, de ki kell békülniök egymással, amint keresztýénekhez illik. A levelet vivő püspök nem sok idő múlva visszatér, rossz hírekkel. Mindent megtett a békítésre, de eredménytelenül. A viszálykodás még fokozódott. Püspök áll püspökkel szemben, néppel szemben, s még arra is vetemedtek, hogy a császár képét gyalázták.

3. kép. *(Összeül a zsinat.)* A császár mégis kitart a mellett, hogy helyre kell állítani a keresztýenség belső békéjét. Kiadja tehát a rendeletet: hívanak meg minden püspököt és egyházi vezetőt zsinatra, mégpedig a főváros-hoz (Bizánc-hoz) közel eső kisázsiai városba: Niceába. Mindent rendelkezésre kell bocsátani a püspököknek, hogy eljöhessenek. Használhatják a hivatalos postajáratokat. Kapjanak hivatalos fogatot és kíséretet, ha szükség van rá. Minden költséget a császár visel. Nagy volt a császár öröme, mikor a kitűzött időben jelentették, hogy gyülekeznek a püspökök. Jönnek a birodalom minden részéből. Ilyen felvonulást nem látott a világ. Jöttek püspökök fejedelmi pompával és kísérettel. Mások egészen szerényen, egyszerű csuhában. Voltak köztük őszhajú öregek és egészen fiatalok, akik nemrég lettek püspökké. Szép arcúak mellett voltak sebektől torzítottak is, csonka kezűek és lábúak: ezek azok, akik az üldözések idején hitükért szenvedtek. A tömeg odafut

hozzájuk, s ha leheti, kezüket vagy ruhájuk szegélyét csókolják. Észak-Afrikából feketebőrűek is jöttek, még Perzsiából, sőt a szkítáktól is eljött a püspök. Itt van a sápadtarcú britt püspök is. Eljött majdnem minden püspök a birodalomból — jelentették a császárnak — szám szerint 318-an. Csak az aggok és a betegek maradtak otthon. Örült a császár s kiadja a rendelkezést: ismerkedjenek egymással, kezdjék meg a tárgyalásokat, ismerjék meg egymás véleményét, tanulmányozzák együtt az Írásokat és keressék a megbékélés útját. Ő maga nem vesz részt a tanácskozásokon: ne érezzék, mintha tekintélyével befolyásolni akarná őket, de azért mindenről tudni akar. Felkér néhány püspököt, hogy mindenről tájékoztassák.

4. kép. (Kicsoda Jézus?) Nagy Konstantinusz két hónap mulva újra rendelkezik: A vélemények most már eléggé tisztázódhattak. Jöjjön hát össze a zsinat záró tanácskozásra és döntésre a császári palota középső legnagyobb term-be. Ő maga is jelen akar lenni és a tanácskozást vezetni. A kitűzött napon egybegyűlik az egyházi vezetők díszes kara. Utolsóan a császár vonul be. Testőreit és fégyveres vitézeit most nem viszi magával, csak néhány keresztény barátja társaságában lép a terembe. Minden szem rá néz, ő lesütött szemét s csak akkor ül le kicsiny arany székébe, mikor őt erre a püspökök udvarias jeladásaikkal kéri. Az első helyen ülő püspök üdvözlő szavai után a császár mond rövid megnyitó beszédet: Leghőbb vágya teljesült, amikor most együtt látja az egész zsinatot. Ne engedjék, hogy a gonosz ellenség győzzön, mert még a külső veszéllyel is nagyobb baj az, ha az egyházban belső békétlenség van. Mondják el nyíltan véleményüket, de Istennek tetsző és neki is kedves dolog volna, ha békével megegyeznének. Beszéde után megindul a vita. Hevesen vádolják egymást azzal, hogy meghamisítják a fanitást. Az Áriusz pártján levő püspökök ékes szavakkal és mindenki előtt világos okokkal érvelnek: „Isten nincs több csak egy. A Fiú nem lehet egy második Isten. A Fiú csak hasonlít Istenhez.“ (Felírjuk az első sort az Útmutatás szerint.) Zúgás támad: „Ezek kisebbítik a Megváltó-Istent.“ De azok folytatják: „Nem kisebbítjük őt, a Fiú minden embernél, sőt minden teremtménynél nagyobb. Az Atya minden teremtménye előtt először a Fiút teremtette. De azt minden ember megértheti, hogy nem lehet több Isten csak egy. Miért botránkoztassuk a második Istennel az embereket.“ Az ellenpárt sem hallgat. Közülük nem is Sándor püspök, hanem kísérője: Athanáziusz tűnik ki. Nem is püspök ő, hanem diakónus. Kicsiny, sovány ember, de mikor beszél, szeme villog s arca mint egy angyalé: „Nem lehet Áriusz tanítását elfogadni, akár mennyire tetszik is az embereknek. Isten Fia valóságos Isten. Ő is örökkévaló. Ha nem így volna, akkor nem volna üdvösségünk, mert üdvösséget Isten teremtménye: sem ember, sem angyal nem szerezhethet. Ha Jézus nem Isten, akkor hiába keresztelkedtünk meg nevére. Ha Jézus nem valóságos Isten, akkor nem szerezhethet Istennél bűneinkre bocsánatot és nem adhat nekünk örök életet. Ezek nélkül pedig nem érdemes kereszténynek lenni. Nézzétek az Írásokat. Azok is mellettünk szólnak. Nem engedhelünk abból, hogy Jézus mint Isten fia valóságos Isten, öröktől fogva van és örökké való.“ A Lélektől áthatott beszéd mindenkire nagy benyomást tesz. Sokan kezdik belátni, hogy Áriusznak nem lehet igazat adni, de azért Athanáziusz véleményét is túlságosan kiéleztetnek érzik. Kihasználja ezt a helyzetet Euzébüsz cézareai püspök s felolvassa az ő gyülekezetében használatos hitvallást: „Rövid hitvallás, nincs szó benne a vitás kérdésekről. Ebben igazán mindenki megegyezhet s kész a béke.“ Újra felől Athanáziusz, s kitarthatóan, meggyőzően érvel: „Csak olyan hitvallást fogadhatunk el, amelyben világosan benne van az, hogy Krisztus igazi Isten. E nélkül hiábavaló a mi hitünk.“ A császár maga sem tudja magát kivonni Athanáziusz érvelésének hatása alól s egészen az ő szavai szerint jelenti ki: „Ki kell egészíteni a hitvallást, hiszen mindnyájan hiszünk a Megváltó-Istenben. Fogalmazzuk úgy.

hogy „a Fiú egyenlő lényegű az Atyával“. Athanáziusz is ezt akarja tulajdonképpen mondani. (Írjuk fel a második sort az Útmutatás szerint.) A császár szünetet rendel: ez alatt fogalmazták meg a hitvallást.

5. kép. (Hitvallás Jézus Istenségéről.) Szünet után feszült csendben ünnepeleys hangon olvassa egy püspök az új hitvallást: „Hiszünk egy Istenben, mindenható Atyában, minden látható és láthatatlan Teremtőjében. És az egy Úr Jézus Krisztusban, Isten egyszülött Fiában, aki az Atyától, vagyis az Atya lényegéből született, Isten az Istenből, világosság a világosságból, igazi Isten az igazi Istenből, született nem teremtetett, egyenlő lényegű az Atyával, Állala lett minden, ami mennyben és földön van, Aki értünk emberekért és a mi üdvösségünkért alá szállott, testet öltött és emberré lett, szenvedett és harmadnapon felámadt, felment a mennyekbe és ejön ítélni élőket és holtakat. És hiszünk a Szentlélekben. S aki másként tanít, azon átok legyen.“ A zsinat tagjai sorra aláírják a hitvallást. Némelyek még tetováznak, de félelemből vagy a császár kedvéért mégis odavelik aláírásukat. Csak ketten tartanak ki Áriusz tévtanítása mellett: ezeknek Áriusszal számkivetésbe kell menniök.

A fő gondolat kiemelése: Miről vitakoztak a niceai zsinaton? (Arról, hogy kicsoda a Jézus?) Kik voltak a szemben álló felek vezetői? (Áriusz és Athanáziusz.) Mit tanított Áriusz Jézusról? (Isten csak egy van s ezért a Fiú nem lehet valóságos Isten, csak hasonlít Istenhez.) Mit tanított Athanáziusz Jézusról? (A Fiú is valóságos Isten, öröktől fogva született és örökké való, egy az Istennel.) Miért ragaszkodott Athanáziusz tanításához? (Mert ez a tanítás felel meg a Szentírásnak és ha Jézus nem valóságos Isten, akkor hiába keresztelkedtünk meg az ő nevére, nem kapunk tőle bűnbocsánatot és örök életet.)

Alkalmazás: A niceai zsinattal nem intéződött el egyszersmindenkorra az a kérdés, hogy kicsoda a Jézus. Még soká vitakoztak rajta. Volt idő, hogy a keresztények többsége Áriusz tanítását vallotta s Athanáziusznak is 20 évig kellett száműzetésben élnie, mert kitartott tanítása mellett. Látszólag csak egy betű különbség volt közte és ellenfelei közt (a felfrt szövegen mutatjuk), de Athanáziusz nem engedett, mert tudta, hogy üdvössége fordul meg ezen a különbségen. Még ma is eltérő az emberek véleménye Krisztusról. Vannak, akik őt nagyra tartják, de nem hisznek benne mint Istenben. A kérdés nem új. Nem Áriusz és Athanáziusz találták ki, hanem Jézus maga szegezi szembe mindenkivel: „Ti kinek mondotok engem?“ Nem üdvözülhetünk, ha erre a kérdésre nincs határozott vallástételünk. Ezzel visszatértünk az alapigéhez. Vele kapcsolatban bibliaköri beszélgetést folytatunk személyes formában, hogy kinek valljuk Jézust. Beszéljünk a 17. vers alapján arról, hogy hogyan jutunk Krisztus igaz ismeretére és a 18. vers alapján arról, hogy csak azok épülnek bele Krisztus egyházába, akik azt vallják Jézusról, amit Péter vallott.

Aranymondás: Mt. 16, 15—16.

d) Befejező imádság tárgya: Há'at adunk Istennek azért, hogy a Krisztusról szóló tiszta tanítást nem engedte elveszni a tévelygések közt. Kérjük Szentlelkét, hogy Jézust mindenkor valóságos Istennek és Urunknak valljuk, s ebben a hitvallásban mindvégig megmaradjunk.

e) Záró ének: 251.

Keresztyének kereszt nélkül

(Nagy Theodózius államvallássá teszi a keresztyéniséget.)

AZ EGYHÁZTÖRTÉNETI EGYSÉG ÉRTELME: Anyag: Nagy Theodózius a társcsászárral, Gratianussal, együtt 381-ben kiadott rendelete, mellyel betölt minden pogány kultuszt és a keresztyéniséget államvallássá teszi. Ennek a rendeletnek a nyomán indul meg mindenfelé a pogányság üldözése (— visszaszorításuk már nagy Konstantintól kezdve tartott —) és a tömegek erőszakos térítése, ami semmiképpen sem volt a bűnbocsánat evangéliumának győzelme, sőt szégyenfoltja az egyház történetének. *Az egység egyháztörténeti jelentősége:* A keresztyéniség külső diadalából hiányzott a bűnbocsánat evangéliumának a győzelme. *Ezt az eseményt Máté 7, 21 megvilágításába helyezzük.*

BELSŐ CÉL: Nem elég az üdvösséghez, ha csak külsőleg vagyunk keresztyének, hanem hinnünk kell a Jézus Krisztusban.

NÉZŐPONT: Zéta.

ÜTMUTATÁS: Ki kell emelnünk az eseményből a rendeletnek a keresztyéniség iránti jóhiszemű buzgóságát és különösképen az erőszaktól és érdektől befolyásolt pogányok látszat-keresztyéniségét. Zéta valószínű, de mégis képzelt személye csak fonal, amire felfűzzük a kor történeti adatait. Ezért Zéta a történet megbeszélésében (főgondolat kijelölése) már ne szerepeljen.

ÓRAVÁZLAT:

a) *Kezdő ének:* 432:1—2.

b) *Kezdő imádság tárgya:* Könyörögjünk Jézushoz, hogy legyen közöttünk és az igében találkozassunk Vele.

c) *Az óra anyaga:*

Bövezetés: Felolvassuk Máté 7, 21. verset. Kik nem üdvözülnek e verszerint? Akik csak külsőleg, a szájukkal tanítványai Jézusnak. És kik üdvözülnek? Akik engedelmeskednek Isten akaratának. Mi az Isten akarata velünk? Az, hogy higgyünk a Jézus Krisztusban. (János 6, 28—29.)

Célkitűzés: Most elmondok nektek egy eseményt az egyház történetéből, amikor Jézusnak erről az igéjéről megfeledeztek a keresztyének.

Elbeszélés: 1. kép. (Indul a rendelet.) 380-at írtak... A római birodalom keleti trónján Theodózius ült, a nagy hadvezér, a bölcs politikus, a keresztyénység nagy védője és pártfogója.

A hajnali szürkeséggel küzködött még a kelő nap. Szép idő ígérkezik. A császári hírvivők szállásán nagy volt a sürgés-forgás. Útravalót csomagolnak, a lovak szerszámaikat fényesítik. Fontos hírt kell nekik szerte vinni a birodalomban. Ott iparkodik közöttük egy Zéta nevű fiatal legény is. Mindenki örült s talán Zéta a legjobban. Tegnap délelőtt adta ki a császár azt a rendeletet, amit a nyugati birodalom urával, Gratianussal hoztak, hogy tilos mindenféle pogány vallás gyakorlása és csak a keresztyéniség az egyetlen igaz és megengedett vallás. „Micsoda nagyszerű is ez!” — gondolja a nagy készülődés közben Zéta. „Mindenki keresztyén lesz a birodalomban! S milyen jó, hogy éppen engem küldtek Alexandriába, legalább megláthatom útközben a szüleimet is. Egyik öröm a másik után ér.” Mert Zéta szülei az Alexandriába vezető út mellett laktak egy kis városban. Lassan összekészülődnek mindnyájan és együtt indulnak ki a császári palota hatalmas udvarából.

2. kép. (Az út Alexandriába.) Nagy örömmel fogadják Zétát mindenütt. A városok főhivatalnokai gyors íródéakokkal másoltatják a rendeletet, hogy ők maguk is minél több helyre juttathassák el a környéken. Így történt ez Zéta szülővárosában is. Nem sokat időzhetett otthon, sietnie kellett tovább.

Körülbelül egy heti utazás után érkezik meg, bizony alaposan elfáradva, de annál nagyobb örömmel Alexandriába. Miután átadta a rendeletet a helytartónak, még két napig maradt ott, hogy kipihenje magát, s aztán indult vissza.

3. kép. (Visszafelé az úton.) Ahogy távolodott Alexandriától, úgy hagyta el az öröme is egyre inkább. Mert bizony másképpen történt a dolog, mint ahogy Zéta várta. Az egyik városban például, ahogy beért, már messziről tolongó tömeget látott. Amint közelebb ért, elszőrnyülködve látta, hogy dorongokkal, vasdarabokkal egy pogány templomot rombolnak szét. Kérdésködni kezdett a zajongó, kiabáló tömegben és végül megtudta, hogy miután a császár rendelete megérkezett, a város papjai felbízatták a keresztyéneket, hogy pusztítsák a pogány templomokat. S ez azóta így megy napról-napra. Sőt ahol a pogányok ellenálltak, és védeni merték a templomukat, ott még véres verekedések is előfordultak. Voltak, akik az életükkel fizettek azért, mivel szembezártak a keresztyénnel.

Zéta gondolataiba merülve lovagolt ki a városból. „A császár bizonyára nem így gondolta a dolgot“ — tünődött magában.

A következő városban újabb megépetés várta. Míg megpihent a birodalmi hivatalnokok épületében, elbeszélgetett közben egy fiatal hivatalnokkal. Emez dicsekedve mondta el Zétának, hogy a rendelet után ő is keresztyénné lett. Zéta örömmel hallotta ezt, de már a következő mondatnál elpirult azon, amit hallott: „Tudod, Zéta“, — mondta a fiatal hivatalnok — „nekem olyan mindegy, hogy milyen istennek áldozom, csak az állásomból ki ne tessenek.“

Szomorúan lovagolt tovább. Két nap múlva szülővárosába ért. Most már nem volt sürgős az útja. Egy egész napig otthon maradt, s közben hosszasan elbeszélgetett édesapjával. Még inkább elszomorodott azon, amit tőle hallott. Alig néhány nappal a rendelet kihirdetése után azon pogány tömeg jelentkezett, hogy megkereszeltkedjék. S ugyanazon a napon nem egyet közülük rajtacsíptek, hogy pogány isteneknek áldoztak. „Nem jól van ez így, fiam“, — mondta az édesapja — „nem így születnek a keresztyének. Mit gondolsz, az a sok pogány, aki most félelemből keresztyénné lesz, tudja, hogy mit jelent keresztyénné lenni? Látszat-keresztyének azok, akik a szívük mélyén tovább is bálványimádó pogányok maradtak.“ Zéta nem tudott mit válaszolni az édesapjának. Másnap reggel elbúcsúzott és elindult vissza a császár városába...

4. kép. (Keresztyének kereszt nélkül.) A legtöbb hírvívő már visszaérkezett. Elégedetlenkedve és csüggedve számoltak be egymásnak útjukról. Mindenfelé ugyanaz történt. Lerombolt pogány templomok, felbízott gyilkos keresztyének, színleg keresztyénné lett pogányok. Ez volt a rendeletnek az eredménye.

Zéta a szobájába sietett. Megállt a falon függő feszület előtt. Eszébe jutottak a pogány tömegek, akik félelemből színleg keresztyénekké lettek, de nem ismerték a megfeszített Krisztust. „Keresztyének kereszt nélkül!“ — gondolta szomorúan és lehajtotta a fejét... Imádkozott...

Főgondolat kiemelése: Mit rendelt el a császár? (Hogy csak a keresztyén vallást szabad gyakorolni.) Mi történt a rendelet kihirdetése után? (Templomrombolás, gyilkolás, kényszerkereszt.) Javára vált a keresztyénségnek ez a rendelet? (Nem.) Miért? (Mert akik megkeresztelkedtek, látszatkeresztyének voltak és nem ismerték a Jézus Krisztust.)

Alkalmazás: Milyen ígéről beszéltünk az óra elején? Máté 7, 21. Van-e ma is ilyen emberek? Bizonyára vannak. Mi hiányzik ezekből az emberekből? A Jézus Krisztusban való hit. Hát ti azért üdvözültök, mert eljártok a templomba és ide a bibliáórára? Nem. Hanem miért? Mert hiszünk a

Jézus Krisztusban, aki meghalt értünk. Bizony higgyetek is őbenne, mert ez a legfontosabb keresztyén életetekben.

Forduljon a beszélgetés konkrétumok felé is; a gyermek keresztyén élete is tele van hamis külsőségekkel, akár csak a miénk.

Aranymondás: Máté 7, 21.

d) *Záróimádság tárgya:* Könyörgés a Szent Lélekhez, hogy tegyen minket igaz keresztyénekké és tartson meg a Jézus Krisztusban való hitben.
e) *Záró ének: 432:6—7.*

Nagyravágyó papok

(Az egyház világi hatalomra törekvése)

AZ EGYHÁZTÖRTÉNETI EGYSÉG ÉRTELME: Anyag: Patroklos arlési püspök élete. 412—426. *Az egység egyháztörténeli jelentősége:* Patroklos életén bemutatjuk, hogy az egyház megromlott, szem elől tévesztette Krisztustól kapott feladatát, mert papjai nem szolgált, hanem uralkodni akarnak. *Ezt a történetet Máté 20, 20—28 versek megvilágításába helyezzük.*

BELSŐ CÉL: Megmutatjuk, hogy Krisztus nem uralkodni küldött bennünket, hanem szolgálni.

NÉZŐPONT: Patroklos.

ÜTMUTATÁS: Kiemeljük Patroklos uralomra vágyását, szeretetlen önzését s azt, hogy elhanyagolja a gyülekezetét, a szolgálatot. Arles (o.v. „arl“) a római birodalom egyik tartományának, Galliának (mai Franciaország) fővárosa. Megmutatjuk a térképen. Megmutatjuk Rómát, Marseille-t. Felírjuk a történelben előforduló neveket; Patroklos arlési püspök, Konstancius helytartó, Zozimus pápa, római püspök, Porculus marseillei püspök. Esetleg mi magunk rajzolunk egy térképvázlatot és a városnevekhez írjuk az előforduló neveket.)

ÓRAVÁZLAT:

a) *Kezdőének: 425:2.*

b) *Kezdő imádság tárgya:* Hálaadás azért, hogy Jézus Krisztus tanítványai lehetünk.

c) *Az óra anyaga:*

Bevezetés: Olvassuk el Máté 20, 20—28 verseket. Miről olvastunk? Arról, hogy a tanítványok azon versengtek, ki a legnagyobb közöttük. Mire tanítja őket Jézus? Hogy aki nagy akar lenni, az szolgáljon másoknak.

Célkitűzés: Elmondom egy püspök történetét, aki csak uralkodni akart és a szolgálatról elfeledkezett.

1. *kép:* Gyönyörű szép város volt Gallia fővárosa, Arles. Nagy, magas fal vette körül. Olyan volt mint egy vár. A város falain belül szebbnél-szebb házak sorakoztak. A jómódú arlési polgárok háza. A város közepén hatalmas térség volt, a piacter. Ezt a teret övezték a legszebb épületek. Itt volt a helytartó palotája. Innen kormányozta az egész tartományt. Itt lakott a hadsereg parancsnoka, de itt állt a püspöki palota is. Ez még talán a helytartó palotájánál is szebb volt. Ebben lakott a püspök papjaival. A város legszebb épülete azonban minden bizonnyal a hatalmas templom volt. Égbenyúló tornyával messzire kimagaslott a város épületei közül. Örkdött az egész város felett. Csúcsán a napsugarban megcsillanó aranykereszt már messziről üdvözölte a város felé közeledőt, s harangjainak zúgása messze elkísérte a látvozt. Belül is csupa arany, pompa, gazdagság mutatla, hogy a gyülekezet nem sajnálta az áldozatot templomáért. Nagy gyülekezet volt

az arlesi gyülekezet. Hiszen a város minden lakosa keresztény volt. Ebben a gyülekezetben volt pap Patroklius is. Nem egyedül. A nagy gyülekezetnek sok papra volt szüksége, hogy tanítsák a gyermekeket, prédikáljanak, oktasák a népet a kereszténység ismeretére, az igazi bölcseségre, és hogy látogassák a betegeket, felkarolják az özvegyek, árvák, szegények ügyét. De Patroklius nem elégedett meg azzal, hogy ilyen nagy gyülekezet papja lehet. Püspök akart lenni. Mit gondoltok, miért akart püspök lenni? (Csomó) Figyeljétek csak a történetet.

2. *kép.* Legjobb barátja ennek a Patrokliusnak a hadsereg főparancsnoka, Konstancius volt. Nagyravágyó ember. Ő akart helytartó lenni. Addig-addig mesterkedett, míg sikerült felláztatnia a katonákat a helytartó ellen. „A helytartó nem elég erőskezű ember“ — mondotta nekik gyakran. „Nem ad elég pénzt a hadsereg számára. Nem is tudja megvédeni az országot, pedig a pogány barbárok ugyancsak készülődnek a támadásra.“ Patroklius ahelyett, hogy intette volna békeségre, még jobban fellüzelt. Végre is a katonák Konstancius mellé álltak és egyszer kivonultak a helytartó palotája elé. „Ie a helytartóval! Ilyen gyengekezű helytartó nekünk nem kell!“ — kiabálták, majd Konstancius vezetésével elfoglalták a palotát. A helytartót elűzték, és így Konstancius lépett helyébe.

3. *kép:* Konstancius nem fedkezett meg barátjáról, Patrokliusról. Elkergelte a püspököt is és Patroklust nevezte ki helyébe. Meg se kérdezte a gyülekezetet. Patroklius most sem figyelmeztette barátját, hogy ez igazságtalanság, jogtalanság, hanem örült, hogy elérte célját, püspök lett. De nem azért örült, hogy most jobban tudja szolgálni egyházát, sőt még kevesebbet törődött a gyülekezettel mint eddig.

4. *kép:* Első dolga az volt, hogy kiadta a rendelkezést: Rómába megyünk! A birodalom fővárosába. Megátogatjuk a római püspököt. Aki akar velem jön! Egy püspök csak nem utazhat egyedül! Azzal persze nem törődött, hogy mi lesz a gyülekezettel, ha ők elmennek. Nagy pompával akarta megmutatni, hogy milyen nagy úr az arlesi püspök. Egész csapat szolgát vitt magával, sőt Konstanciustól egy század katonát is kért kíséretül. Legragyogóbb egyenruhájukba öltöztette őket. Úgy vonult be Rómába, mint egy diadalmas hadvezér.

5. *kép:* Rómában éppen püspökválasztás volt. Messze földről jöttek össze a papok erre a fontos alkalomra. Patroklius hamarosan egész otthonosan érezte magát közöttük. Különösen egy ismeretlen nevű pappal, Zozimussal kötött barátságot. Kísérete még Patrokliusénál is fényesebb volt. Római püspök akart lenni. Ők kelten ügyes beszédükkel, szép ruháikkal, fényes kíséretükkel elkápráztattak mindenkit. Addig-addig ügyeskedtek, míg általános meglepetésre a rómaiak és az összegyűlt püspökök és papok Zozimust választották meg Róma püspökének, vagyis pápának. Ekkor ugyanis Róma püspökét már pápának nevezték. Róma püspöke volt a legtekintélyesebb a birodalom püspökei között.

6. *kép:* Örült is az új pápa, hogy megválasztották, de nem fedkezett meg barátjáról, Patrokliusról. Ez gondoskodott is arról, hogy ne fedkezhesék meg róla. Mindig újabb és újabb kérése volt. A pápa támogatását kérte. A pápa tekintélyével akarta biztosítani püspökségét. Szüksége is volt erre, mert hazaérve, a gyülekezet bizony nem valami nagy örömmel fogadta. Innen is, onnan is hallhatta, hogy olyan püspök nekik nem kell, aki magára hagyja a gyülekezetet, sőt a pompa kedvéért még a többi papot is elviszi. Patroklius nem ijedt meg az ilyen beszédől. Írást kért a pápától, és a pápa megerősítette püspöki hivatalában. Hanem a püspökség sem volt elég neki. Egész Gallia első püspöke akart lenni.

7. *kép:* Ha valahol meghalt a püspök, menten ott termelt, tekintélyével, vagy ravaszságával, hogy olyan papot választottak püspökké, aki az ő em-

bere volt. Nem egyszer maga nevezte ki az új püspököt. Amikor tiltakoztak ez ellen a többi püspökök, akkor megint csak a pápához fordult. A pápa persze neki adott igazat. Az új püspökök aztán mind elismerték az ő tekintélyét. Így lassanként ő, Arles püspöke lett egész Gallia első püspöke. Pedig nem szerették őt sem paptársai, sem püspöktársai. Patroklus azonban nem törődött velük. Nem izgatta, hogy szeretik-e vagy sem. Nem is merete senki megfeddeni őt.

8. kép: Mégis akadt egy szentéletű és tudós püspök, Marseille ősz püspöke, aki többször figyelmeztette, kérte, sőt meg is feddette őt szeretetlensége és féktelen uralomvágya miatt. Patroklus azonban nem hallgatott rá. Sőt Marseille gyülekezetének belső ügyeibe is beleavatkozott. Azt gondolta, most már ő egész Gallia első püspöke. Prokulus azonban nem engedelmeskedett neki. Erre Patroklus ismét Rómába sietett barátjához, a pápához. A pápa zsinatot hívott össze Rómába és azon Patroklus letette Prokulus. Marseille püspökét. (Csúcs:) Ezzel azonban betelt a mérték. Az ősz Prokulus nem csak a gyülekezetében szerették, hanem messze földön tisztelték és becsülték szent élete és hősesége miatt. Nem is engedelmeskedtek hát a pápai parancsoknak. Mikor megtudták, hogy mindennek Patroklus az oka, annyira megharagudtak rá, hogy most már az élete sem volt biztonságban. Katonákkal, futárokkal vetette körül magát. De hiába. Egy elkeseredett katona egy alkalommal kardot rántott rá és megölte. Ilyen szomorú lett a vége annak a papnak, aki nem szolgált, hanem uralkodó akart lenni.

A fôgondolat kiemelése: Ki volt az a Patroklus, akiről hallottunk? Pap Arlesben. Mi után vágyott? Püspökség után. Miért akart püspök lenni? Hogy uralkodhassék. Kinek a segítségével tört uralomra? A római püspök, a pápa segítségével. Megelégedett a püspökséggel? Nem, egész Gallia első püspöke akart lenni. Hát a gyülekezete szerette-e? Nem. Miért nem? Mert a gyülekezettel nem törődött. Hát paptársai és püspöktársai szerették-e? Nem, mert velük sem törődött, csak a maga dicsőségét kereste. Pedig Jézus mit mond a felolvasott igében? Hogy nem uralkodni, hanem szolgálni küldi tanítványait.

Alkalmazás: A ti szívetekben nem él az a vágy, hogy nagyobbak, okosabbak, erősebbek legyetek a többinél? Hogy te parancsolhass és mindenki neked engedelmeskedjék? Mire tanít az Úr Jézus titeket? Hogy aki a legnagyobb akar lenni, az legyen mások szolgája. (Legyen alázatos. Ne a maga hasznát, dicsőségét keresse, hanem a másokét.)

Ebben az irányban tegyük személyessé és gyakorlativá a beszélgetést.

Aranymondás: Máté 20, 25—27/a-ig.

d) Záró imádság tárgya: Hálaadás Krisztus szolgálatáért és könyörgés alázatosságért és a szolgálat lelkéért.

e) Záró ének: 446:1—3.

(A vázlatokat készítő munkaközösség tagjai: Pröhle Károly, Veöreös Imre, Sólyom Jenő dr., Wiczján Dezső dr., Karner Károly dr., Gosztola László, Dóka Zoltán, Cserhát Sándor, Csizmazia Sándor, Kovács házy Zelma és más teológusok.)

BELMISSZIÓI MUNKAPROGRAMM

AZ 1950/51 MUNKAÉVRE

SZERKESZTI: TÚRÓCZY ZOLTÁN PÜSPÖK

MISSZIÓI ELŐADÁSOK

A világmiszió ma.

A keresztyén egyház igazi életét sohasem a szervezete, az anyagi megalapozottsága, vagy más külső megnyilatkozás mutatja, hanem az Evangéliumnak a hódító útja a missziói munkának a során. Ha a mai keresztyénségről igazi képet akarunk nyerni, akkor a mai kornak a missziói munkáját kell megnéznünk.

Első pillanatra talán csodálkozással is, de annál nagyobb örömmel kell ezen a téren meglátnunk, hogy ma a világon jóval több 50.000 misszionárius dolgozik a pogányok között. Ha ezt az óriási számot összehasonlítjuk az Úr 12 apostolával, annál nagyobbak tűnik. Valóban, ha ez az 50.000 misszionárius Pál apostol látásával, hitével és engedelmességével rendelkeznek, emberi látás szerint egy emberöltő alatt meg lehetne evangélizálni a világot, ahogy azt már többször eltervezték.

Az 50.000 misszionárius azonban nagyon kevés. Alig néhány missziói mezőről (Délafrika egyes vidékei, Kongó) mondhatjuk el azt, hogy aránylag eléggé el van látva misszionáriusokkal. Még a missziói munkának legintenzívebb területein Indiában, Kínában és Japánban is a falvak tízezreinek a lakossága sohasem hallotta az Evangéliumot. A missziói munka pedig csak alig-hogy érintette még eddig az északi buddhizmus (Tibet, Mongólia) és az Iszlám területét (Előázsia és Észak-Afrika). Tekintve a pogányságnak nagy számát és a munka elé tornyosuló akadályokat, 500.000 misszionárius is kevés lenne.

Részben a missziói munka folytán, részben más tényezők hatására a primitív pogányság (amelyre a „paganus-pogány“ név igazán illik), mindjobban megfogytokzik. Az animizmus, totemizmus, fetisizmus és varázslás primitívebb formái mindinkább muzeális jellegűekké lesznek. Nyugat-Afrikában a 20-as években egy Harris nevű egyszerű szerencsen embernek a prédikációs nyomán ezrelék gyűjtötték meg a máglyákat a varázsszerek és bálványok elégetésére. Ugyanez a helyzet másutt is.

A magasabbrendű pogány vallások pusztulása lassúbb és nem olyan szembetűnő, de sorsuk szintén meg van pecsételve. A konfucianizmusra a kínai császárság eltörlése és a mostani népi demokratikus államforma jelentő a halálos döfés. A taoizmus pedig régóta dűledezik már. A japán front összeomlása a shintoizmusnak is a végét jelentette. Hiszen az istenségként tisztelt császár kénytelen volt rádiószózatban bejelenteni a népének, hogy nem isten, hanem csak ember. Látszólag az északi buddhizmus még virágzik. Ez a látszat azonban azért van, mert a területei eddig elzárkóztak a missziói munka elől. Alig néhány éve kezdődhetett csak meg. Így a misszióknak a ha-

lása még nem érezhető. De a buddhizmus maga is a pusztulásnak a képét mutatja. A mostani forradalmi változások pedig neki is megadják a halálós dőfést. Elképzelhetetlen, hogy a népi demokratikus forradalmi átalakulás továbbra tűrje a dalai lámának az uralmát. A bramanizmus kasztrendszere pedig ugyancsak élete vége felé közeledik az indiai szociális átalakulás nyomán.

A primitív pogányság eltűnésével azonban az Evangélium még nem jutott diadalra. Van még két hatalmas ellensége, az Iszlám és a szekularizmus. Mindkettő hatalmasan hódító irányzat. Az óembernek kedvez, amennyiben a vallásos szükségletek kielégítésére átveszi a primitív pogányság finomabb elemeit, de nem kíván megférést, hanem sokkal inkább a kielést és élvezetet hirdeti. Mindkettőnek a módszere sokkal hatásosabb, mint a keresztyénységé. Míg a misszionárius sokszor évekig dolgozik, amíg munkájának az első gyümölcsét megláthatja, esetleg az utóda láthat majd csak eredményt, az Iszlám misszionáriusa az arab kereskedő üzleti összeköttetéssel és házasítással lért. Mivel a primitív pogány számára kívánatosnak tűnik a mohamedán kereskedő szociális helyzete, vonzóvá válik a vallása is. De a keresztyének között is hódít az Iszlám. Hiszen kielégítő bizonyos vallásos szükségleteket. Ahol valaki nem tudja magát elérkezett bűnösnek, sokkal vonzóbb az Iszlámnak pl. a misztikája, mint a keresztyénység.

A szekularizmus mindenütt hódít. A pogányság között ugyanúgy, mint keresztyén területen. A legnagyobb pusztítását azzal viszi véghez, hogy a keresztyén egyházakba is behatol. Ki merné ma azt mondani, hogy az európai ember mind keresztyén. Kévs kivételtől eltekintve nem egyéb ma a keresztyénység nagy tömegeknél, mint a szekularizmust takaró külső máz. A római egyház helyesen ismerte fel ezt a helyzetet, amikor pl. Franciaországot missziói területeinek nyilvánította. Hiszen Franciaország 40 millió lakosából mindössze 5 millió tagja van ma már csupán Rómának, a többi vallástalan. Használó a helyzet a többi európai államban is, ha nem is öltött ilyen nagy méreteket még az elvilágiasodás.

Az Iszlám mellett ez az elvilágiasodás jelenti az egyház számára az új pogányságot és a missziói területet. A bel- és külmiszió ma már csupán területileg különül el. Nagyon tévedne az egyház, ha a körülötte élő megkeresztelt, vagy meg sem keresztelt, de Krisztus egyháza élő közösségéhez nem tartozó tömeget kihagyná a missziói munkájából. A külföldi lutheránus szabadegyházak teljesen helyesen jártak el akkor, amikor Németországban, Olaszországban, Franciaországban, Dániában, Belgiumban és Angliában is megkezdték a missziói munkát, mert az egész Krisztuson kívüli világ az egyház missziói mezeje.

Ha az egész világot tekintjük missziói területnek, nem pedig csupán az ú. n. „pogány“ országokat, akkor látjuk meg csupán azt, hogy milyen kevés az 50.000 misszionárius. De ebből az 50.000-ból is csupán 20.000 protestáns. Evangélikus mindössze 4000.

Az óriási feladat mellett ott van a Léleknek a csodálatos munkája és a lelkeknek az Ige utáni szomjúsága. A dzsagga-néger evangélikus egyház tagjainak a száma a háború alatt 40.000-ról 80.000-re növekedett. Nigériában Róma óriási lendülettel folytatott ellenpropagandája ellenére is mind több törzs fordul az evangélikus misszionáriusokhoz és kéri az Igét. Abessziniában a mohamedán galla fiatalság között nagy a lelki szomjúság. Többben a keresztyén peccsételtek már meg a Krisztus mellett való döntésüket az utóbbi években. Nagyon sokan készülnek a keresztség felvételére. Ismerve az Iszlám makacs ellenállását, világosan kell látni a Lélek munkáját. Mindenütt az a panasz, hogy kevés a munkás.

Nagyon sokan áldják az Urat azért, hogy ha nekünk magyar evangélikusoknak nincs is misszionáriusunk, mégis legalább folyik már a missziói

szolgálatra való kiképzés. Áldott legyen az Úr azért a néhány fiatal testvérért, aki missziói szolgálatra készül, de nagyon kevés még. Azoknak pedig, akik aggódva figyelik a világ politikai helyzetének az alakulását és szinte kétségbe esnek azért, mert mostani látásuk szerint zárva van az út kifelé a pogány országokba, meg kell látniok az itthoni nagy pogány tömeget. Az itt végzett munka sem kisebb missziói munka, mint amit a színesek között végeznek. Itthon is kevés a munkás és sok a munka, amelyet az Úr reánk bízott.

Néhány adat tématargyul: Japánban az elmúlt két évben nagy lendülettel indult meg az evangélikus misszió. Azelőtt e hanyagolt terület volt. Ma az azelőtti kb. 30 misszionáriussal szemben kb. 100 evangélikus misszionárius van itt. Ébredés van szerete az országban. Japán döntő órája itt. *Kínában* sok gyülekezet misszionárius nélkül maradt. Sok visszaesés mellett annál több a hűséges megállás. Itt is sokfelé van ébredés. *Tibetben* megkezdődött a keresztény misszió. *Indiában és Indonéziában* már erős bennszülött egyházak vannak, amelyek továbbviszik az Igét. Indiában külön evangélikus mohamedán-misszió folyik. *Afganiszián* még teljesen el van zárva a missziói munka elől. *Irákban és Iránban* a mohamedánok között folyik kevés munka. Iránban van is némi eredmény. Az elmúlt évben papszentelés is volt már itt. *Arabia és Törökország* nagyon nehéz területek, ahol még ugartörés folyik. *Sziriában és Izraelben* a keresztény szeretetmunka hódítja meg egyesek szívét. *Egyiptom és Észak-Afrika* evangélikus missziótól még érintetlen területek. *Abessziniában* ébredés van a mohamedán gallák között. *Afrika többi részén és Madagaszkáron* is ébredés van. *Ausztráliában* lassan kihálnak a pogány bennszülöttek. Több törzs már egészen keresztényen. *Újguineában* eddig a partok mentét hódította meg az Evangélium. Most megkezdődött az evangélikus misszió a sziget belsejében is a még emberevők között. Ott is nagy az Ige utáni szomjúság. *Amerikában* Argentínában, Braziliában, Uruguayban, Paraguayban, Guatemalában, Bolíviában, Cuba szigetén, Guianában, Panamában és Mexicóban folyik a rómaiak és indiánok között a missziói munka. Az USA területén négerek és Apache-indiánok között dolgoznak az evangélikusok. *Európában* Olaszországban, Németországban, Franciaországban, Dániában, Belgiumban és Angliában vannak evangélikus missziói állomások. Legnagyobb ébredés Belgiumban és Angliában (London, Cornwall) van.

Weiler Henrik.

Izrael titka

(A zsidókérdés.)

Egy látszólag felesleges megállapítással kell kezdenem a mondanivalómat. Ez pedig így hangzik: zsidókérdés VAN. — Nem lehet tehát egyszerűen letagadni a kérdés létezését. De nem lehet „elbagatelizálni“ a kérdést azzal, hogy azt mondjuk: ez a kérdés csak

a) *partikuláris kérdés* úgy időben, mint térben. Zsidókérdés minden időben volt, ma is van és mindenkor lesz; itt, nálunk, távol és másutt, északon, délen, keleten, nyugaton egyformán. (L. egyháztörténelem és törvényhozások.) — Nem mondhatjuk, hogy a zsidókérdés

b) *egy letűnt korszak „politikai tévedése“ csupán.* — Nem lehet „lévedésből“ embermilliókat kiirtani s nem is lehet ilyen könnyen elbújni, avagy elmenekülni a kérdés lényege és valósága elől. — De nem mondhatjuk azt sem, hogy a zsidókérdés

c) *kizárólag gazdaságpolitikai kérdés.* Hogy ez mennyire nem így van, azt eléggé bizonyítja az a tény, hogy zsidókérdés már akkor is és ott is

volt, amikor és ahol gazdaságpolitikáról még szó sem lehetett és szó sem volt. Nem gazdaságpolitikai okok miatt jutott ez a nép. annak idején a babiloni fogságba s az Ahasverus király kapujában köldusként ülő zsidó Mardocheus nem veszélyeztette a világbirodalom gazdasági egyensúlyát s mégis volt zsidókérdés, mert „igyekezett Hámán elveszteni minden zsidót, aki Ahasverus király országában vala, a Mardocheus nemzetét“ (Eszter könyve 3:6). — Nem lehet oldalvágányra futtatni a kérdést azzal, hogy a zsidókérdés

d) *faji kérdés, szociológiai kérdés, szociáletikai, antropológiai kérdés, slb., stb.* Az előadás szűkre szabott keretei között nem foglalkozhatunk ezeknek a megállapításoknak a kiértékelésével. De mondanunk kell annyit, hogy ilyen és hasonló megállapítások egészen mellékvágányra viszik a kérdést. — Nem mondhatjuk azt sem, hogy a zsidókérdés kizárólag

e) *a humánus kérdése.* Mi a „humanum“? Ez a fogalom különféle korokban más és más jelentéstartalommal bír. Mai jelentéstartalma pedig határozottan szekuláris, így nem lehet gondolatmenetünk alapja.

A legutóbbi évek sokféle választ adtak a zsidókérdésre:

a) *a zsidó is ember.* A nagy embercsalád tagja. Így tehát a szeretet nagy parancsa reá is vonatkozik. Nem lehet ez elől kitérni, márcsak azért sem, mert a felebaráti szeretet parancsának gyökerei az Ótestamentumba nyúlnak vissza (3 Mózes 19:18). Így tehát helyet kell engedni a zsidónak a társadalmi együttélésben, legyen az akár szociális, kulturális, nemzeti, vagy állami közössége a társadalomnak.

b) *Ei kell itélni az antiszemitizmust.* Ennek a követelménynek különféle indoklásával találkozunk. Egyesek szerint azért, mert embertelen. Mások úgy vélik, „hogy úgysem oldja meg a kérdést“, tehát értelmetlen. Vannak, akik meg merik mondani, hogy az antiszemitizmus sérti és megalazza azt a mai civilizációt és kultúrát, amelynek kialakításában az egyháznak, illetve keresztélyenségnek nem kis része volt. Így tehát végeredményben sérti a keresztélyenséget is.

c) *Részvétet kell éreznünk a zsidóság irányában* mindazok után, melyek vele az utóbbi 10—15 évben történtek.

d) *Örömmel üdvözljük azt az államkísérletet,* amely Izrael végleges államának létrehozásán fáradozik. Slb., slb.

Nem feladatunk ezeknek a válaszoknak az őszinteségét vizsgálgatni. De meg kell mondanunk azt, hogy ezek és hasonló válaszok nem lehetnek a Krisztus egyházának végső mondanivalója a zsidókérdésben.

Az Egyház mondanivalója tulajdonképpen azzal kezdődik, hogy vallja és hirdeti minden más felfogással szemben azt, hogy *a zsidókérdést Isten hívta életre és állította bele az emberiség történelmébe és pedig azzal, hogy ezt a népet, tehát a zsidó népet a saját, választott népévé tette.* Ez a szuverén Isten szuverén elhatározása és ténye! — Nem kérdezte meg sem Izraelt, sem a többi népeket. Ez szuverén isteni döntés. — 2 Mózes 19:3—6-ban ezt olvassuk: „Mózes pedig felméne az Istenhez és szóla hozzá az Úr a hegyről mondván: Ezt mondó a Jákob házanépeinek és ezt add tudtára az Izrael fiainak: Ti láttátok, amit Egyiptomban cselekedtem, hogy hordoztatlak titeket sasszárnyakon és magamhoz bocsátottalak titeket. Mostan azért, ha figyelmesen hallgattok szavamra és megtartjátok az én szövetségemet, úgy ti lesztek nékem valamennyi nép között az enyéim; mert énym az egész föld. És lesztek ti nékem papok birodalma és szent nép“. — 5 Mózes 7:6—8-ban azt mondja: „Mert az Úrnak a te Istenednek szent képe vagy te; téged választott az Úr a te Istened, hogy saját népe légy neki, minden nép közül e földnek színein. Nem azért szeretett titeket az Úr, sem nem azért választott titeket, hogy minden népnél többen volnátok, mert ti minden népnél kevesebben vagytok. Hanem mivel szeretett titeket az Úr és hogy megtartsa az esküt,

amellyel megesküdött volt a ti atyáitoknak“. — Ezek az igék abban a Szentírásban vannak, amelyet ez a szuverén Isten a keresztyénségnek is adott.

Tudjuk, hogy erre a kiválasztásra mi volt Izrael válasza: engedetlenség. A puszta vándorlás 38 éve alatt 8 ízben lázadt fel, majdnem forradalom-szerűen az ő Istene ellen. Történelmében volt időszak, amikor összes papjai, vezetői — egyet, Ilyést kivéve — elhagyták ezt a szeretetből kiválasztó Istent (I. Kir. 19:14). — Egész történelme engedetlenség, lázadás... és ennek dacára még ma is létezik! *Misztérium a kiválasztás, misztérium Izrael, misztérium mai léte is.*

Jakob és fiainak Egyiptomba való térésekor csupán 70 főt számláló népe (1. Mózes 46:27) a történelemnek legmegvetettebb népe volt mindenkor. Egyiptomtól Mauthausenig irtották és gyilkolták mindenütt: Jeruzsálem ostromában 1,100.000 ember halt meg. A felgyújtott templomban 6.000 ember szenvedett tűzhalt. Volt olyan nap, amikor az ostromló római csapatok 500 zsidó foglyot feszítettek keresztfára az ostromlott város körül. A nép többsége meghalt. Az életben maradt kisebbség szétszóródott a világ négy táj felé. Mai időszámításunk 135. évében még félmillió embert irtottak ki Palesztinában. 1096-ban, május havában a Rajna mentén 16.000 ember pusztult el csak azért, mert zsidó volt. Angliából 1290 nov. 1-én felakasztás terhe mellett az összes zsidókat kitiltották, ahova csak 370 év múltán térhettek vissza. Franciaországban, Bajorországban, Ausztriában 1298 nyarán 100.000 zsidót öltek meg. 1306 szeptemberében halálbüntetés terhe mellett 100.000 zsidót deportáltak Franciaországban. 1492 augusztus 2-án kelt rendelettel 300.000 zsidót üldöztek ki Spanyolországból. A lengyel—oros, svéd háborúban (1648—1658) 400.000 zsidót irtottak ki. Magyarországon az aranybulla tartalmaz zsidóellenes rendelkezéseket. Nagy Lajos kiűzi őket az országból. A mohácsi vész után a zsidók kétszeres adót tartoznak fizetni. Mária Terézia „türelmi adót“ vet ki rájuk s csak az 1867:XVII. t. c. hozza meg számukra az egyenjogúságot. A történelem tanúsága szerint kb. minden 300 évben a végleges pusztulás veszedelme fenyegeti ezt a népet. Ezelőtt nem egészen 10 évvel ítélte történelmének azt a tragédiáját, melyhez hasonló (6 millió ember halála) nem jegyez fel a világtörténelem.

A világtörténelmi analógiák szerint, mindezek után, a zsidó népnek ma már nem szabadna léteznie. Hol van Asszíría, Babilon, Egyiptom, a római birodalom népe és dicsősége? A világtörténelem sülyesztőjében eltűnt más száz és száz kisebb népről nem is beszélek. S ez a nép ma is van! Nemcsak, hogy van, hanem — minden világtörténelmi analógiát felborítva — államtól alkotól, kilép a névelenség és szétszórtság évezredek sötétiségeiből. Önálló állami létet épít a maga holnapja számára. Egy évvel ezelőtt végrehajtja a történelem legmerészebb alkotmányreformját azáltal, hogy alkotmánya alapjává a tízparancsolatot teszi abban az időben, amikor az Egyesült Nemzetek alapmányának úgynevezett „keresztyén“ szerkesztőbizottságában elvetették azt a javaslatot, hogy az alapokmány szövege az Isten nevével kezdődjék.

Izrael népe misztérium. De hogy lehetséges ez? Az elmondottakban is követtem Barth Károly gondolatmenetét. Most pedig — a zsidókérdés kulminációs pontjához közeledve — utalok Barthnak Baselben tartott rádióelőadására.

Miért misztérium Izrael léte? Izrael szétszórattatása előtt 40 évvel egy másik fontos világtörténelmi esemény játszódott le: Jeruzsálem városának kapuin kívül, egy ahhoz közelfekvő dombon, egy szombatot megelőző napon keresztfeszítették a Názáretből való zsidó Jézust. Ez tény. Most kérdezem: Igaz az, hogy Isten kiválasztotta Izrael népét? Igaz az, hogy ez a kiválasztó Isten hű? Igaz az, hogy „megbánhatatlan“ Isten elhívása? (Róma 11:28). Igaz az, hogy ennek a Jézusnak és pedig a Názáretből való zsidó

Jézusnak a kereszthalálával eltörölte a világ bűncit, azét a világét, amelybe a zsidó is beletartozik? Igaz az, amit erről Ezsaiás próféta már hatszáz évvel előbb tudott és prófétált (Ezs. 53:4—5). Igaz az, hogy ez a názáreti Jézus a Krisztus? Igaz az, hogy a NÁZARETI JÉZUS KRISZTUS kereszthalála új kezdetet jelent az emberiség számára? Igaz mindaz, ami az elmondottakon kívül benne van a mi Szentírásunkban? Ha igaz s mi tudjuk és hirdetjük, hogy igaz, úgy részben megérthető, hogy miért nem pusztult el a zsidó nép mind a mai napig s miért nem lehet elpusztítani holnap sem. Mert az Isten hű. Hű önmagához, hű a kiválasztáshoz, hű a zsidó néphez is, mert a Jézus Krisztus keresztjében a zsidó néphez is lehajolt az ő hűsége és büntörlő, ingyen kegyelme. Ez a szuverén, hű Isten szent végzése. Ez ellen hiába tiltakozik a zsidó és hiába zugolódik a „keresztlyén“ ember. Istennek így tetszett s jaj volna nekünk, ha ez nem így lenne! Jaj volna a nemzsidóknak, ha az Isten visszavonhainá hűségét, ígéreteit, megsemmisíthetné ezt a kegyelmi kiválasztást. Mert, ha igen: úgy egyszerre problematikussá lenne Isten hűsége és annak maradandó volta és értéke a nemzsidók felé is. A Te üdvösséged is kockán forogna. Nem volna egyetlen, biztos és végleges a kereszt üzenete! Nem volna Igen és Amén. Lehetne Alfa, de nem volna Omega. De ne folytassuk, hogy „meg ne szomorítsuk az Istennek ama Szentlelkét“.

De mi olyan sokat beszélünk a zsidókról, anélkül, hogy tulajdonképen tudnók: kit és mit értünk „zsidó“ alatt? Ki és mi a zsidó?

Nép? Ez gyűjtőfogalom. Értjük alatta pl. közjogi fogalmazásban a bizonyos területen, bizonyos központi főhatalom alatt élő bizonyos népességet. Ez a zsidó Nép? Nem!

Faj? Semita! De hisz nemcsak a zsidó, hanem az arab és sok más nép szintén semita. Ugyanaz a faj, pedig az antiszemitizmus kizárólag a zsidók ellen irányul. De mit mond a „fajelmélet“? Másként határozta meg a faj fogalmát száz évvel ezelőtt, másként mondja ma. Melyiknek van igaza? Alkalmazzuk a modern, germán fajelméletet? Levonjuk annak végső konzekvenciáit és „igazságait“? Hiszen ebben az esetben zsidó keveredés a magyar is! (Duna—Tisza közötti ásatások héber felírású cserépedényei; a hetedik törzs zsidó eredetének kérdése, Álmos vezér neve (Ámos). De nem zsidó eredetű a német nép? Cholnoky—Teleky: Magyar föld, magyar faj című műve III. kötet 228. lapján azt olvashatjuk, hogy „a zsidóság is olyan kevert fajta, amelyet sem séminek, sem árjának nem nevezhetünk, mert mindkettő jellemvonásai legalább is egyenlő mértékben ütköznek ki rajta. Az árja jellegek azonban erősen fölénybe jutottak a keleti, úgynevezett lengyel zsidóságban!“ Az 1932-ben megjelent „Das neu entdeckte Paradies“ című német munkában azt olvassuk, hogy Jézus germán volt!... Ne folytassuk.

Nyelv? Ez adja a zsidó lényegét? Hisz a zsidó mindig a vendéglátó nép nyelvét használta és használja. Az angliai zsidó angolul, a magyarországi magyarul beszél, (esetleges régi Habsburg-rendelkezések maradványaként németül). Izrael országában a hivatalos nyelv ugyan a héber, de ez a kisegítő nyelv szerepét tölti be, hogy legyen egy nyelv, melynek segítségével megérteti magát a különféle országokból idesereglett, különféle anyanyelvű bevándorlott zsidó. Itt sem juthatunk el a lényeghez.

Kultúra? A teokratikus közösségben élő zsidóságnak még az ótestamentomi államélet idején sem volt külön kultúrája. Még kevésbé beszélhetünk ilyenről a szétszórattatás utáni időben s nem beszélhetünk ma sem.

Vallás? A zsidóságnak nagyon kicsi százaléka hisz ma Ábrahám, Izák, Jákób, tehát az Ótestamentom népének bibliai Istenében. De mit kezdünk az atheista, spirítiszta, nihilista, okkultista, adventista, szalemista stb., stb. „vallású“ zsidókkal? Hova tartoznak az evangélikus, református, katolikus atyafiak?

Történelem? Ez határozza meg a zsidót? 1900 év óta nincs zsidó történelem, amely összefogja a szélszórtságban élő nép életének kisebb és nagyobb fordulóit. A vendéglátó nép történelmében nyer helyet a zsidó is, Heinrich Heine a németek Petőfi Sándorja, nem a német Pantheonba vonult be, pedig zsidó volt? Kolumbusz Kristóf nevét a spanyolok és portugálok tekintik magukénak, pedig a legújabb kutatások szerint ő is Izrael fiai közül való volt. A természettudományos kutatások terén Kopernikus és Galilei neve egészen eltörlődött a ma is élő Einstein neve mellett. Hisz sohasem volt még a természettudományban olyan évezredes ismereteket elsöprő forradalom, mint amelyet Einstein hívott életre azzal, hogy megállapította s megszővegezte a relativitás elméletét, megdöntötte a fény egyenesirányú haladásának évezredes tévtanát, megállapította a fény terjedési sebességének misztikusan csökkenő voltát, vezeti a világ atomkutatását, stb. Kérdezem: nem a német, vagy amerikai történelembe jegyzik fel majd egyszer nevét, pedig zsidó ember színtén?

Ki és mi a zsidó? Nép, amely nem nép; nem nép, amely mégis nép. Nép, amely azon a napon, amikor Jeruzsálem falain kívüli egy dombon megfeszíteték ama Názáreti Jézus Krisztust, elveszítette önmagát („sein eigenes verloren“). Azóta csak árnyéka önmagának s mint ilyen árnyék vonul végig az Isten országútján. Ezért *miszterium a zsidó nép*.

Mit akar Isten ezzel a néppel? Majd kétezer évvel ezelőtt feltette ezt a kérdést Pál apostol is. Mit akar Isten, kérdezzük most is, hisz mi sem akarhatunk mást, míg Isten népének valljuk magunkat! Az Isten mondanivalójának „locus classicus“ a Római levél 11. része. „Avagy elvetette Isten az ő népét? Távol legyen. Nem vetette el“, mondja az 1. és 2. vers. Isten tudja, hogy „most is van maradék a kegyelemből való választás szerint“ (5. vers). „A többiek pedig megkeményítettek“ (7. vers). Mit jelent mindez? Isten a hívó, engedelmes Izraelen keresztül akarta elvégezni az ő kegyelmes üdvítvét, Izrael engedellen lett. S ez az Isten hűsége és szeretete, hogy nem veti el ezt a népet, hanem most az ő engedellenségét használja fel kegyelmes üdvítve megvalósítására. Nem történt más, csak a sorrend változott meg. Isten sorrendje az volt, hogy először az engedelmes Izrael jusson üdvösségre, azután a pogányoknak nevezett többi népek. Most az engedellenség folytán a sorrend fordított: először a „pogányok mennek be“, azután Izrael. Szóljon meg az Ige: „avagy azért bolygottak-e meg, hogy elessenek? Távol legyen! Hanem az ő esetük folytán lett az idvesség a pogányoké“. (11. v.)

De van még az Istennek mondanivalója. Az igazi miszterium most következik: „mert nem akarom, hogy ne tudjálak atyámfiai ezt a titkot (miszteriumot), hogy magatokat el ne higyjétek, hogy a megkeményedés Izraelre nézve csak részben történt, ameddig a pogányok teljessége bemegy“. (25. v.) A pogányoknak tehát azért kell megtérniök, hogy Izrael megtartassék; Izraelnek azért kell megkeményednie, hogy a pogányok bemehessenek. Tehát Egyház és Izrael elválaszthatatlan (szünekleisen, összezárva). Egyház és Izrael Isten jobb és balkeze. Az Isten két keze!

De a miszterium még mindig tart. A 26. vers szerint „és így az egész Izrael megtartatik, amint meg van írva: Eljön Sionból a Szabadító és elfordítja Jákóbtól a gonoszságokat: és ez nékik az én szövetségem, midőn eltörlöm az ő bűneiket“ (27. vers).

„Az egész Izrael megtartatik“ (kai hutosz pas Israel szóthészetai). Ezen a „pas“-on nem tudunk változtatni. Ez a „pas“ nem lehet tárgya sem spiritualisztikus, sem rabbinisztikus teológiai okoskodásnak. Ez a pas profetikuss és apokaliptikus. A földi tér és idő dimenziójába beágyazott szem számára láthatatlan, érthetetlen, de ugyanakkor a „szemtől-szembe látás“ idő és térfelettségéből nézve a hűséges Isten örök bölcsessége és kegyelme.

A zsidóság mai helyzete is csak profetikuss és apokaliptikus mértékkel

mérhető fel. Ma az egész zsidóság, az egész nép Ezekiel 37:11—14 és 20:38 feszültségében él.

Meddig tart még útja? Mennyi ítélet és mennyi kegyelem vár még erre a népre földi útján? Nem tudom! Azt azonban tudom, hogy földi útjának végét jelző mértföldkövekre fel van írva Zakariás 12—10 verse: „A Dávid házára és Jeruzsálem lakosaira pedig kiöntöm a kegyelemnek és könyörületességnek lelkét és reám tekintenek, akit átszegeztek, és siratják őt, amint siratják az egyetlen fiút, és keseregnek utána; amint keseregnek az elsőszülött után“.

Izrael nép, amely önmagát elvesztette („sein Eigenes verloren“). Izrael nép lesz ezen a napon, melyen önmagát megtalálja („sein Eigenes gefunden hat“), mert Izrael értelme, örök tilka és magyarázata, célja a JÉZUS KRISZTUS.

Ezért a keresztyén Egyháznak egyetlen és végső mondanivalója Izrael számára az, amit Péter apostol mondott az egyház születésnapján: „Bizony-nyal azért tudja meg Izraelnek egész háza, hogy „azt a názáretit“ Úrrá és Krisztussá tette az Isten. Olt Vilmos.

Bűnbánati hét

Ami az ítéletet megelőzi*

* Bőjt első hetének hétköznapjain minden gyülekezetben megtartandó.

I. Az átkos gyökér

Ézs. 1, 1—4.

Az ideai bőjt első napjaiban a próféták királyának, Ézsaiásnak a próféciáján keresztül kíván szólni hozzánk Istenünk. A kor, melyben Ézsaiás működött, Izrael történetének legválságosabb időszakai közé tartozott. A látóhatáron már gyülekeztek a sötét viharfelhők, sőt részben már ki is tört a vihar, ha még nem is teljes erejével és hevességével. A büntgyűlölő szent Isten már lesújtani készült haragjával hűlten népére. Az ítélet végrehajtása előtt azonban még minden lehetőt megkísérelt népe megmentése érdekében. Mentő szeretetének megragadó bizonyossága Ézsaiás próféta könyvének első fejezete is. Mennyi keménység a bűn ostromozásánál, s a mentő szeretetnek milyen csodálatos gazdagsága a megtérésre való hivatásnál. Az idej bőjt bűnbánati hetében hadd érzjenek minket is ezek a kemény ostromok, s hadd áradjon reánk is ez a mentő szeretet, hátha összelörök végre alattuk kemény, bűnös szívünk, s a megtérés útján bűnbocsánatot, szabadulást, üdvösséget nyer elvesztett és elkárhozott életünk. Anyaszentegyházunk Urának gazdag áldása nyugodjon meg minden bűnbánati istentiszteleten, hogy Igéje ne térjen vissza hozzá üresen, hanem megcselekedje, véghezvigye, amiért elküldi azt hozzánk, s az Igén keresztül munkálkodó Szentléleknek megtérés, üdvösség legyen a gyümölcse.

Midőn akár az egyéni, akár a közösségi életben nyilvánvalóvá kezdnek lenni a bűn következményei, s többé senki nem tagadhatja, hogy súlyos és végzetes bajok vannak, lázas igyekezettel megindul a felderítő munka a bajok okának felderítésére. Ez a felderítés a legtöbb esetben téves és hamis utakon indul el, hamis látásra és hamis eredményekre vezet. Ézsaiás korában is ez volt a helyzet. A próféta kortársai közül a legtöbb embernek, vezető

helyen levőnek és alacsony sorsban élőknek egyaránt, hamis volt a látása a bajok okának megítélése tekintetében. Sokan a mostoha sorsot, a kegyetlen végzetet, a kedvezőtlen politikai viszonyokat, Izrael népének szerencsétlen földrajzi és történelmi helyzetét okolták a súlyos bajokért, sok esetben egymás fejére sújtott le a vád, vagy Isten ellen lázadt a szív, a hatalmas ellenesség felé szórta átkait a lélek, s íme ekkor a sok vaksággal megvert ember között előállott egy Isten Lelkétől ihletett, nyitott szemű, tiszta látású férfiú, aki minden kertelés nélkül, kiméletlen őszinteséggel feltárta a valót, hogy minden bajnak a gyökere az Istentől való elpártolásban van. A próféta ihletett ajkain keresztül Izrael szentje, az örökkévaló Isten mutat rá erre a lesújtó és fájdalmas tényre. Szívének fájdalmában és felháborodásában az egeket és a földet hívja tanubizonysággul, hogy ezek legyenek tanúi a hallatlan bűnténynek: a szerető gonddal felnevelt, méltóságra emelt fiak atyjuktól való elpártolásának. A teremtés koronájára, az emberre és Isten választott népére, Izraelre annál megszégyenítőbb ez az elpártolás, mert az isteni kijelentés és a mindennapi tapasztalat szerint az alacsonyabbrendű teremtmények se lennének képesek hasonló cselekedetre. Az okatlan állat, az ökör és a szamár hűségesebb a maga gazdájához, mint Izrael népe az ő Istenéhez. Ez az Istentől való elpártolás egyet jelent Izrael Szentjének a megutálásával. A tökéletes szentségnek és szeretetnek, aki teljes joggal várhatta választott népétől a viszontszeretetet, azt kellett megérnie, hogy választott népe megutálta őt. Ha nem Isten tenné ezt szóvá, szinte hihetetlennek tűnne fel előttünk, hogy ilyen nagy gonoszagra is képes legyen valaki, így azonban kénytelenek vagyunk elfogadni, ha az Igében, a kijelentésben kételkedni nem akarunk, hogy ez a nagy gonoszág — fájdalmas valóság.

Évszázados bűnök következményei nálunk is megdőbbségre módosultak nyilvánvalókká. Félretekintve beigazolódott: „Isten nem csúfoltatik meg, mert amit vet az ember, azt aratandja is, mert aki vet az ő testének, a testből arat veszedelmet“. (Gal. 6, 7—8). De talán még ennél is megdőbbségre módosult, hogy a bajok okának megítélése terén milyen kevés a tiszta látás. Úton-útfélen mennyit tudunk beszélni szerencsétlen magyar sorsról, s milyen kevés szó esik a súlyos magyar bűnökről, az Istentől való elpártolásról. Pedig a bajok gyökerét nálunk is ilt kell keresni. Minden más látás téves és hamis, s másokat is gonosz módon megtevesztő. Annyi bizonyos, hogy ebbe a látásba beleképábrázik a szemünk, be'eremeg a szívünk, s az igazság kemény beszéde, mely erről szól, semmiképen nem kedves ömberünk hazugsághoz szokott fülének, mégis nekünk erre van a legnagyobb szükségünk, ha gyógyulni akarunk. Kétségtelen, hogy ez az Istentől való elpártolás részünkről is a legnagyobb gonosztságot jelenti. A magyar ég, mely kék kárpitjával és csillagsátorával évszázadok óta reánk borul, s a magyar föld, mely emberöltők hosszú során át megadta mindennapi kenyerünket, a tanúi annak, hogy mennyiszor meglapasztaltuk már mi is Istennek gondviselő, megváltó, istenfiúi méltóságra emelő szeretetét. Az örökkévaló Isten, akit pogányos értelemben nem egyszer a magyarok Isteneként szoktunk emlegetni, valóban gondviselő és megváltó Istene volt a magyaroknak. Pogány életünk sötétségébe az evangélium világosságát, Krisztus keresztjének a fényét ragyogtatta be. A Hadúrnak fehér lovakat áldozó magyar nép Isten kegyelméből már több, mint egy évezreddel ezelőtt megismerhette a Golgota áldozati oltárát, s azt a tiszta, fehér, szepőtelen Bárányt, aki ezen az áldozati oltáron érte is feláldoztatott. S vajjon ez a nagy, áldozatos isteni szeretet megkapta-e méltó viszonzását? Nem arcpirító szegényünk-e nekünk is, hogy a magyar falusi gazda háziállatai sokkal hűségesebbek gazdájukhoz, mint amilyenek mi voltunk és vagyunk a mi Istenünkhöz? Ha nem üresek is teljesen a magyar templomok, ha nem félretett és a mestergerendán porosodó könyv is minden magyar nyelvű Biblia, az Igére való figyelés és az Ige iránti engedelmesség

nagyon ritka jelenség. Ha az Ige hallgatásával mindig együtt járt volna az Ige iránti feltétlen engedelmség, az Istenhez való hűség, a társadalmi bajokat és igazságtalanságokat, a felekezeti és osztályellentéteket már régen meg kellett volna szüntetnünk és az Isten törvényét lábbal tipró óemberünket levétközvé felöltöznünk az új embert, mely Isten szerint teremtetett igazságban és valóságos szentségben. Valahányszor a bűnt kedveltük és a bűnben gyönyörködtünk, Izraelnek a Szentjét utáltuk meg, a tökéletes szentségnek szentségtelen életünkkel, a tökéletes szeretetnek a szívünk rút önzésével, szeretetlenségével okozunk fájdalmat. Az örökkévaló Istennek velünk kapcsolatban is megvan minden oka arra, hogy sok-sok bűnünk, hűtlenségünk, hálátlanságunk és gonoszságunk láttára fájdalmának és felháborodásának adjon kifejezést. Vajha Isten Igéjének a világosságában ezen a bűnbánati héten mi is megtalálhnánk bűnös szívünkben és életükben az okot arra nézve, hogy bűneink miatt érzett fájdalommal és szegyenkezőssel felkiá tsunk: Oh én gonosz, hamissággal megterhelt ember! — s bűnbánattal a Krisztus keresztlje alá roskadjunk! Ámen.

2. Nincs kivétel

Ézs. 1, 5—6.

A szíveket és veséket vizsgáló Isten kezdettől fogva nagyon jól ismeri a bűn útjára tért ember szívének romlottságát, hiszen Ő sohasem azt nézi, ami szem előtt van, hanem ami a szív mélyén rejtőzködik. Az emberi szív ismeret alapján nyilvánvaló előtte, milyen nagy hajandóság van minden szívben önmagának a mentegetésére és másoknak a vádolására. Már az első emberpár magatartása szomorú bizonyíték volt erre nézve. Mivel e szabály alól a választott nép sem képezett kivételt, mivel ennek a körében is az volt a helyzet, hogy másokat vádoló igazakat nagy számban lehetett találni, csak bűntudatra ébredt, bűnbánó bűnösöket nem, a népe felett Igéjének ostorát megsuhogató Istennek minden igyekezete arra irányult, hogy ennek a szégyenteljes mentegetődzésnek és vádaskodásnak elejét vegye, a magukat mentegetőknek és másokat vádolóknak torkukra forrassza a szót, s kimondja: „Minden fej beteg és minden szív erőtelen“.

Elképzelhető, hogy az öngazságukra büszke, farizeusi lelkületű vezetők hogyan felháborodtak és megbotránkoztak e próféta igehirdetés hallatára, hogyan próbálták igazolni magukat önmaguk és mások előtt. Oh mert hiszen nincs jobb védőügyvéd annál, mint akit a bűnös ember önmagában hordoz. Ez a védőügyvéd, a Sátán befolyása alatt álló óember, Izrael népénél is jól betöltötte szerepét. A legnagyobb viharban sem zúg, morajlik és háborog a tenger úgy, mint amilyen nagy felháborodást váltott ki a legfelső és legalsó néprétegekben egyaránt Ézsaiás igehirdetése, Isten kemény üzenete. Az alant levők a fent levőkben keresték minden bajnak előidéző okát, a fent levők az alsó néprétegeket vádolták, csupán azt nem volt hajlandó beismerni egyik tábor sem, hogy a „minden fej és minden szív“ reám is vonatkozik, sőt első-sorban énreám.

Ezt az egyetemes bűnösséget megállapító próféta igehirdetés egészen közeli rokonságot mutat Pál-*apostolnak* azzal a bizonyágtételével, amit a Római levél 3. fejezetében olvashatunk. Itt a kemény „minden“, ott a lesújtó „mindnyájan“ (mindnyájan elhajlottak, mindnyájan bűn alatt vannak) ugyanazt a fájdalmas tényt akarja megállapítani.

Ami minket illet, kétségkívül könnyű úgy hallgatni ezt az Igét sok más hasonló Igével együtt, mint régi idők régi bűneinek, idejétmult vétkeinek az ostromozását, de egyszerre kellemetlenné, bántóvá, sőt felháborítóvá lesz az Ige üzenete, ha arra döbbenünk rá, hogy ez személy szerint reánk vonat-

kozik, az Ige kételű kardja ellenünk irányul, az igaz Bíró minket ültet oda a vádlottak padjára. Sajnos mi sem vagyunk kivételek az egyetemes szabály alól. A szívünk romlottságánál fogva önmagunk mentegetéséhez és mások vádolásához mi is nagyszerűen értünk. Az a védőügyvéd, aki Izrael népénél olyan sokszor szóhoz jutott, nálunk gyakran elmondta már védőbeszédét. Amilyen nehéz igazán jól megtanulni és a hétköznapi életbe átvinni a 8. parancsolatot, különösen abban a mély újtestamentomi értelemben, ahogyan Luther felfogja és magyarázza: „felebarátunkat mentsük, jót mondjunk róla és mindent a javára magyarázzunk“, annyira könnyű mentő körülmények keresésével mit sem törődve vádolni és kárhözlatni felebarátainkat, s ugyanakkor a magunk bünére százféle mentséget is találni. Mint az öntözőcsatornának felduzzasztott vize a nyitott zsilipeken át, úgy árad bele az életünkbe a nyitott ajkakon át az egymást vádoló beszéd, persze nem áldást terjesztve, hanem inkább átkot, veszedelmet idézve elő. Ezer éves történelmünkkel fekete fonalként szövi át a bűn, de ha a történelem Ura a bűnöst keresi, sehol se találja. Másokat vádoló igazakat bőségesen talál, bűnbánó bűnöst azonban annál kevesebbét. Pedig az egymás fejéhez vágalt kemény vádak semmit nem segítenek rajtuk. Rajtuk csak a mélységes megalázkodás és az őszinte bűnbánat segíthet. Ninive megmaradása is annak volt köszönhető Jónás korában, hogy király és a nép bűnbánatban tudott eggyé lenni. A reformáció kora is azért jelentett minden megpróbáltatás és szenvedés ellenére olyan sok áldást, mert a bűnbánatnak az ideje volt. Ma is ilyen lelkületre volna legnagyobb szükségünk, s a Sátán abban igyekszik a legjobban meggátolni, hogy ilyen lelkületre jussunk el.

A Királyok 2. könyve szerint a mindenható Isten egy alkalommal úgy sietett segítségére hűséges szolgájának Elizeusnak, hogy a szíriai király seregét, mely a próféta elfogatására küldetett el, vakssággal verte meg. A világ fejedelmének, a Sátánnak is az jelenti a legnagyobb segítséget, ha egyeseket és népeket vakssággal verhet meg. A Sátán által előidézett lelki vaksnak a legfontosabb ismeretleje a bűntudat teljes hiánya. A Sátán áldozatai a lelkiismeretüket mély álomba ringató, bűntudat nélküli élő emberek. A Bibliának és az egyháznak a bűnről szóó tanítása alaptalan rémhírnek, a felvilágosodott felnőttekkel mosolyra készletű dajkamesénnek tűnik fel előttük. De amilyen vak az ember, ha ebben a szembetegségben szenved, meglátni a saját büneit, annyira éles a szeme, ha mások büneiről van szó.

Kimondhatatlan áldást jelentene, ha az Úrtól nekünk adott szemgyógyító ír halására, az Ige és Szentlélek megvilágosító munkája következtében mi is bűntudattal és bűnbánattal vallanánk, hogy az egyetemes bűnösség reánk is vonatkozik, sőt elsősorban mireánk, mi vagyunk az elsők a bűnösök között, mi vagyunk a legvéresebb seb, a legtúzesesebb daganat, a leggennyesebb fekély, melyet az áldott Orvos azért nem vehetett még kezelésbe, mert titkoltuk előtte súlyos betegségünket.

„Túzes daganat a szívem“ vallja egyik neves magyar költő. Ez a túzes daganat egyre túzesesebb lesz, ha a Sátán betöltheti a mások bünei feletti háborgással, botránkozásal, ítélkezéssel, ellenszenvvel, gyűlölettel és bosszúvágyal, s egyre jobban le fog lohadni a tűze, ha Krisztus kezelésbe veheti, s betöltheti bűnbánattal, bocsánatkérésre kész alázatossággal és megbocsátó szeretettel.

Krisztus, Istennek egyszülött Fia, bár bünt nem ismert soha, hajlandó volt szeretetből bünné lenni értünk. S ugyanakkor mi ítélre és kárhözatra méltó bűnösök ne lennénk hajlandók az igazságnak megfelelően beismerni: én merő bűn, seb és kelevény vagyok!?

Órula, a világ Megváltójáról nemcsak azt mondhatla el egyik személyes ismerőse és hűséges tanítványa: „Krisztus India országútján“, boldogító tapasztalataink alapján azt is elmondhatjuk, hogy Krisztus itt jár a magyar

ugaron, a magyar utakon és ösvényeken. De találkozások Óvele, a bünösök Megváltójával csak azoknak lehet, akik első tudnak lenni a bünösök között, akik nem mások sebeiben vájkálnak, hanem vágyakozva, sietve hozzáviszik a saját sebeiket és kelevényeiket.

Oh bárcsak az idei hőjt napjaiban sok sebet és kelevényt kezelésbe vehetne az Úr, az én sebeimet és kelevényeimet is, s csodálatos gyógyulások, szabadulások mehetnének végbe a keze-munkája nyomán! Ámen.

3. Pusztító vihar

Ézs. 1, 7—9.

Rendkívül siralmas a kép, mely e három bibliai vers nyomán élénkíül. Nemrég még viruló, s a háború következtében sivár pusztasággá vált ország-részek, felporzelt falvak és városok, megmunkálatlan, parlagon heverő szántó-földek. Valóban hatalmas és pusztító vihar volt, mely Juda orszagát végigdúta, végigseperte. Ha sokan véletlenül tulajdonították is ennek a vihar-nak a kitörését, s a sors szeszélyéről, a választott nép balszereenséjéről beszélték, a királyi sasnak, Ézsaiás prófétának éles szeme meglátta mögötte és felette annak a kezét, aki nemcsak a természet világában, hanem a népek történetében is irányítója minden vihar-nak, az örökkévaló Istenét, akinek Szanherib asszir király csak eszköze volt, s akinek akarva-akaratlanul mindenki kénytelen eszköze lenni. Ő engedte meg. Ő akarta így, hogy Juda országára is lecsapjon a vihar egyrészt büntetés, másrészt próbatétel gyanánt, hogy sok istentelenség és erkölcstelenség már itt a földön elnyerje méltó büntetését és nyilvánvalóvá legyen, hogy Sionnak fáí korhadt, szüette fák-e mindabányan, vagy pedig vannak közöttük ép, egészséges, életerős törzsek is, hasonlók Libánon sudár, erős cédrusaihoz, s mivel hogy ilyenek állani tudják a vihart. A prófétának semmi kétsége nem volt afelöl, hogy ami történt, az Úr megérdemelt, igazságos ítéleteként következett be, az pedig, hogy az ország és a nép mégsem jutott egészen Sodoma és Gomora sorsára, hogy a maradék megtartott, meg nem érdemelt nagy kegyelemnek a jele.

Sötét, lehangoló a kép, melyet az Úr az ige világosságában látunk engedett, de annál merősebb. Nem évezredek, hanem csupán esztendők távlatá velüi élénk. Mintha csak a hat esztendővel ezelötti Magyarország szomorú képét látnánk, az összebombázott, rommálott városokat és falvakat, a háború véres viharától feldúlt orszagot. Nem emberek akarták így, a történelem Ura engedte meg, hogy az egyideig másutt pusztító vihar reánk is lecsapjon. Hiába tervezte a ravasz emberi, vagy inkább sátáni bölcsesség, hogy minket kerüljön el, kíméljen meg a vihar, mások csak hadd nyögjenek, szenvedjenek alatta és miatta, hiába gondolta el a magas vezérkar másképen, a történelem Ura nem engedte meg megkíméltetésünket.

Sokszor dúlták már végig viharok a magyar földet, de úgylátszik nekünk még mindig nem volt elég a viharból. Nem tanultuk meg a leckét, amire a mi nagy Tanítómesterünk meg akart tanítani, nem vontuk le a tanulságokat. A viharok továbbtével megisméltódték a régi bünök, folytatódott az istentelen magyar élet, mintha csak játszani akartunk volna a kegyelem-mel, a hosszútörő, de ugyanakkor büntgyűlölő szent Istennel. Ilyen előzmények, ily sok istenkísértés és istenkáromlás után vajjon tehattünk volna-e jogos szemrehányást, ha a népek sorsát intéző Isten teljesen megszünteti nemzeti létünket, végkép eltöröl bennünket a föld színéről? Semmiképen nem a mi érdemünknek, egyedül az Ő csodálatos hosszútörésének köszönhető, hogy a legutolsó nagy vihar, amit átéltünk, még mindig nem végítélet volt, hanem annak csupán az előszele. Volt benne büntetés is, s volt próbatétel is. Abban, ami nyomában a szeméink elé tárult, nem a feldúlt városok és falvak képe volt a legfélelmetesebb, hanem egész régi, korhadt közéletünk

összeroppanása. Midőn az évszázados korhadt fák recsege-ropogva zuhantak a földre, akinék volt füle a hallásra, újra és újra meghallhatla a tomboló viharban Isten üzenetét: „Mégmértél és híjjával találtat!ál!“ Egy hatalmas kéztől a történelem mérlegére vetve valóban megmértünk, sok tekintelben híjjával is találtallunk, de teljesen meg nem semmisítettünk. S mi, akiknek a történelem Őr ilyen történelmi időket engedett átelnünk, szinte nem is tudjuk, min csodálkozunk inkább, az Ő bünt büntető haragján-e, vagy ismét kinyilvánított kegyelmén és hosszútűrésén? Az utóbbi minden bizonnyal még csodálatosabb, s nagyon, de nagyon megszegyenítő, bünbánatra és megtérésre indító. Nem csupán de nagyon megszegyenítő, bünbánatra és megtérésre indító. Nem csupán de nagyon megszegyenítő, bünbánatra és megtérésre indító. Nem csupán de nagyon megszegyenítő, bünbánatra és megtérésre indító. Nem csupán de nagyon megszegyenítő, bünbánatra és megtérésre indító. Nem azért, hogy Sion leánya a romok felett bánkódjon és keseregjen, s a megfíelt és tovatűnt multat sirja vissza, hanem, hogy bűneit sirassa el s az újjáépülő romokon új életet kezdjen, talán minden külső dísz és ékesség nélkül, de lélekben annál gazdagabban, Istennek letezőbb módon, azt a közösséget boldogítja, melybe Őr, a Krisztus azért helyezte bele, hogy ott uralomra törekvés, földi dicsőség és méltóság keresése helyett szolgáljon, meg nem értve, háttérbe szorítva is a sónak és a kovásznak a szerepét töltsse be, s szolgálat közben csendesesen elégjen, mint a meggyújtott gyertya az oltáron. Ámen.

4. Hamis ösvényeken

Ézs. 1, 10—15.

A bűnös ember, aki a szent Istent a maga képre szeretné átformalni, ahelyett, hogy Ő formálódna át Isten képre és hasonlatosságára, kezdetől fogva abban a tévhitben él, hogy Istent ugyanúgy be lehet csapni, félre lehet vezetni, mint a hiszékeny embereket. Ez a tévhit Izrael népének az életében is gyakori jelenség volt. Számatalanszor tett ez a nép szármalmas kísérleteket arra nézve, hogy a mindentudó Istent egészen külsőséges, léleknélküli szertartásokkal megtéveszse. Minél nehezebbé váltak az idők, annál kínosabb gonddal ügyelt az előírt szertartások pontos végrehajtására, még szaporította is ezeknek a számát, az ünnepeket, imádságokat, áldozatokat, elhittelve magával, hogy Isten a lélek nélkül megtartott ünnepekben, lélek nélkül elmondott imádságokban, lélek nélkül bemutatott áldozatokban is kedvét találja, jóindulatát ezek által is meg lehet nyerni. A bünt gyűlölő szent Isten azonban, aki semmit nem gyűlöl annyira, mint a képmutatást, Ézsaiás próféta által a legkeményebb szavakkal hozta tévelygő népe tudomására, hogy az ilyen képmutató vallásosság mennyire utálatos előtte. „A tulkok, bárányok és bakok vérében nem gyönyörködöm“. „Bűnt és ünneplést el nem szenvedhetek“. „Ünnepeiteket gyűlölő lelkem, terhemre vannak, elfáradtam viselni“. „Ha megsokasítjátok is az imádságot, én meg nem hallgatom: vérrel rakvák kezeitek“. Mindegyik mondat, mindegyik isteni üzenet úgy hangzik, mint egy-egy kemény arcücsapás, mellyel Isten bűneiben megátalkodott, s Őt a maga külsőséges, léleknélküli vallásosságának az álarcával szemérmetlenül megtéveszteni akaró népének vág az arcába.

Ezek a szármalmas kísérletek, miket Isten olyan jogos felháborodással utasít el Izrael népénél, fájdalom, a mi életünkben is megtalálhatók. Szinte úgy tűnik fel, mintha mi, mai nemzedék, arról lennénk meggyőződve, hogy Isten, akinél pedig nincs változás, vagy változásnak árnyéka, a tovatűnt évezredek alatt megváltozott, s most már a képmutatásban is örömet találja, vagy annyira meghomályosodott a szeme, hogy meg lehet téveszteni Őt, mint ahogyan Jákób öreg édesatyját, Izsákot megtévesztette.

Megszaporodtak az iszentesztelek, bibliorák, konferenciák, evangélicációk és egyéb alkalmak, itt-ott komoly ébredés jelei is mutatkoznak, de a kegyesség álarca mögött sokan még ma is bűnnel beszennyezett, önző, gyűlölködő szívet rejtgetnek. Tagadhatatlanul van igazság abban a megállapításban, abban a gyakran hangoztatott vádban, hogy az egyház a reakció bűvölye. Sok ekkeseredett, meghasonlott, lázongó lélek számarla valóban az. A legvulkanikusabb talajjal bíró földrészen sem lehet annyi tűzhányó-hegyet találni, mint amennyi forrongó, lázongó, gyűlölködő, bosszúvágytól fűtött lélek él közöttünk, hazánkban is és a világ más táján is. Sokan templombajárásuk és imádságuk ellenére süket fülekkel hallgatják Jézus parancsát: „Szeressétek ellenségeiteket, áldjátok azokat, akik titeket átkoznak, jót tegyetek azokkal, akik titeket gyűlölnék és imádkoztatok azokért, akik háborgatnak és kergetnek titeket.“ Megbocsátó szeretet és testvéri közbenjáró imádság helyett inkább átkot szólnak ellenségeik felé. Ha olvassák is a Bibliát, egészen emberl, sőt sátáni szemüvegen keresztül figyelik az üzenetét. A bosszú-zsoltárok a legkedvesebb olvasmányaik, de teljesen hidegen hagyja őket I. Kor. 13, a szeretet felsőges himnusza. Elutasítják maguktól, mint a gyakorlati életben soha meg nem valósítható tanácsot, az ilyen apostoli intelmeket: „Ha éhezik a te ellenséged, adj ennie; ha szomjúhozik, adj innia; mért ha ezt műveled, eleven szentet gyűjtesz az ő fejére. Ne győzeltesse meg a gonosztól, hanem a gonoszt jóval győzd meg“ (Róm. 12, 20—21). Ha napvilágra jönnének azok a tiltkos rugók, indító okok, amik az embereket templombajárásra, bibliaolvasásra, imádkozásra és adakozásra indítják, egészen alantas és megdöbbentő indító okokat találnánk közöttük. Képmutató vallásosságunkkal nem egyszer szinte le akarjuk kenyerezni az örökkévaló Istent, s jóváhagyását igyekszünk megnyerni gonosz életünkhöz és cselekedeteinkhez.

Persze mentségben, ellenérvben nincs hiány. Felpanaszoljuk súlyos sérelmeinket, mint az útszéli koldus, aki szánalmat akar ébreszteni maga iránt, mutogatjuk sebeinket, s azzal érvelünk, hogy ilyen sérelmek mellett egészen jogos és indokolt a harag, a gyűlölet és a megtorlás. Ha sor kerülhetne esetleg megalázkodásra, bocsánatkérésre és megbocsátásra, a megromlott viszony rendezésére, ezen a téren az első lépést feltétlenül a másik félnek kellene megtenni és nem nekünk. Ha körülöttünk mindenki angyal lenne, mi is tudnánk angyalok lenni, olyan világban azonban, mint a miénk, keresztülvihetlenek Jézus intelmei és parancsai.

Mily szörnyű balgaság azt képzeln, hogy Isten elfogadja ezt az érvelést, s az olyan imádságok, miket bűnnel beszennyezett szívvel és kezekkel, megátalkodott, bűneinkből megtérni nem akaró lélekkel mondunk el, meghallgatásra találnak nála. Őt semmivel nem lehet lekenyerezni, minden jótéteménye kegyelem, de különösen nem lehet az ilyen képmutató vallásossággal. Ott lehetünk minden iszenteszteleten, bibliorán és konferencián, gyakorlott előimádkozók lehetünk az imaórákon, kifogástalanul elsajátíthatjuk a kanaáni nyelvet, nagy összegeket áldozhatunk Isten ügyének a lámegatására, ha a szeretet hiányzik a szívünkben, a gyermeki szeretet és engedelmesség Isten iránt és a testvéri szeretet felebarátaink iránt, minden igyekezetünk hiábavaló, ahelyett, hogy megnyernénk Isten jóindulatát, inkább haragra indítjuk Őt.

Bár szíven találna mindnyájunkat Urunk kemény üzenete, s egészen a porig megaláznánk magunkat sok képmutatásunk miatt. Bár felhagynánk azzal a sok szánalmas és hiábavaló kísérletezéssel, hogy mindentudó Urunkat képmutató vallásossággal megtévesszük, s ne csak az ajkunkkal közelednénk hozzá, hanem szívünket is egészen átadnánk néki feltétlen engedelmességre készen! Amen.

5. Amit az Úr keres

Ézs. 1, 16—17.

Már az ókori népek, a pogány rómaiak megállapították egyik közmondásukban: „Hasonló hasonlónak örül”. Ha embereknél így van, sokkal inkább így van ez a szentség és igazság Istenénél. Ha egy földi atya is örül, hogy gyermeke hasonlít hozzá, sokkal jobban tud örülni ennek a mi mennyei Atyánk, Izrael népét is azért választotta ki magának, hogy a pogány népek között az Ő képét tükrözze vissza, hogy „papok birodalma és szent nép” legyen (II. Móz. 19, 6). Mivel távol áll Tőle minden hamisság és képmutatás, azért gyűlölte annyira a képmutatást választott népénél is. S mivel bünyökben elmerült, tiszta látását elveszített népe teljesen megfeledkezett arról, hogy kicsoda Ő, s mi kedves Őelőtte, azért hozta ismétellen tudomására, mi az, amiben atyái szíve örömet találja.

Ő, a tökéletes tisztaság, fehér ruhába öltözött tiszta gyermekek, tiszta nép után vágyakozik; Ő, a tökéletes jóság és igazság, gyermekeinél, népénél is jóságra és igazságra való lörekvést szeretne látni; Ő a bűnösök meglérlője, árvák és özvegyek pártfogója gyermekeit, népét is ilyen áldott szögálatba, a mentő és gyámolító szeretetnek ebbe a munkájába óhajtja beállítani.

Ha Izrael népe megértette volna Urának kegyelmes szándékát és akaratát, élele valóban világító élet tudott volna lenni a pogányság sötétségében. Mint ahogyan az ő vándorútját megvilágította az Úr, aki tűzszlopként vezette népét a pusztai vándorlás idején, úgy lett volna ő is népek világosságává.

Ákár Izrael népéről, akár a mi népünkről legyen szó, letagadhatatlan igazságként állapítható meg: „Megjelentelte néked, óh ember, mi légyen a jó és mit kíván az Úr tetőled!” (Mik. 6, 8/a). Csak az a nagy baj, hogy a sokszor hirdetett Ige nálunk is a legtöbbször úfőre hullott maggá lett, amit elkapdostak a madarak, az Úr világosan kijelentett akaratát meg-nem-értéssel és félreértéssel találkoztak. Annyira félreértettük Őt és szent akaratát, hogy az Őelőtte utálatos bűneinkből virtust és erényt csináltunk, s bebeszeltük magunknak, a lelkiismeretünk elalattva, hogy ez így kedves a magyarok Istenének. Egy képzeletbeli hamis Isten előtt talán kedvesek voltak ezek a eselekedeteink, az élő, igaz Isten előtt azonban egyáltalában nem. Hiszen Ő tegnap és ma és örökké ugyanaz, s Ő tőlünk is, mint Izrael népétől tisztaságot, jóságot, igazságot, könyörülő szeretetet és irgalmasságot vár. Erre már egy évezred óta, amióta a Krisztusról szóló örömmüzenet eljutott hozzánk. Ha nem lett volna hiábavaló a várakozása, akkor leheltünk volna mi is itt a Kárpátok ölen, Európa népei között az Ő dicsőségének visszatükörződése, népek világossága. Sajnos a legtöbbször nem voltunk azok, amiknek Istentől kijelölt hivatásunk szerint lennünk kellett volna. Semmiképen nem Isten dicsőségére, hanem inkább az Ő gyalázatára és a mi szegényünkre váll, hogy a közénk vetődött idegenek sok esetben legelőször a virtusszámba menő káromkodást tanulták el tőlünk, s ezzel együtt más bűnöket is, melyeknek fertőző baktériumait egyszerűen tudtuk terjeszteni. A turáni átokkal, a magyar összeférhetelenséggel és pártoskodással, valamint nagyfokú önzésünkkel, anyagiaságunkkal is csak sötétíteni tudtunk. Egyedül Isten hosszútűrésének köszönhető, hogy mint alkalmatlan, hasznavehetetlen eszközt nem vetett el magától. Mennyire indulatba jönné egy magyar gazda, ha aralás közben kiesorbulna a kaszája és hosszú fáradozás után se tudná kiélesíteni, az aratás sürgős munkájában felhasználni. S milyen türelmes és kegyelmes a mi Istenünk, pedig a nagy aratásban évszázadok óta alig-alig tudott felhasználni minket, a magyar keresztyén egyházak missziói tevékenysége más egyházakéhoz viszonyítva majdnem a semmivel egyenlő.

Ideje volna már az álomból felserkennünk, s a meghosszabbított drága kegyelmi időben felelősségteljes, szent hivatásunkra ráeszmélnünk, tisztaságra,

jóságra, igazságra törekednünk, könyörülő szeretetet és irgalmasságot gyakorolnunk, közben nagy vágyakozással szüntelenül arra vágyakozva, hogy hasonlónak legyünk Őhozá, a mi mennyei Atyánkhoz, a szentség és szeretet Istenéhez, legyünk dicsőségének visszatükröződése, s legyünk egyénileg családunk életében, mint nép pedig a népek nagy családjában világ világossága. Ámen.

6. Különös törvénykezés

Ézs. 1, 18.

A maga nemében páratlan, egyedülálló az a törvénykezés, melyre Isten választott népével szemben késznek mutatkozik. A Király, aki népének törvényt adott, a Bíró, aki ítéletet tart a törvényszegő, felségsértő, lázadó nép felett, úgy akarja levezetni a törvénykezést, hogy maga mossa tisztára népét, a bírói széke elé került vádlottat minden bűnétől, mint ahogyan a szerető szívű édesanya megmosdatja, tisztába teszi új ruháját beszennyező, szőfogadatlán, rossz gyermekét. Ámde bármennyire különös és érthetetlen a törvénykezésnek ez a módja, ez nem mehet végbe másképen, hiszen a bűnberüült nép a maga erejéből nem képes megmosódni, megtisztulni, Isten szemei előtt cselekedeteinek a gonoszságát eltávolítani, jóra és igazságra törekedni. A tiszta, szent élet utolérhetetlen magasságban áll előtte. Olyan égbenyúló hegycsúcs, melyre felkapaszkodni a maga erejéből soha nem lenne képes. Ami azonban embernél lehetetlen, lehetséges az irgalmas Istennél.

Ez a drága bibliai Ige, mai alapigénk, újtestamentom az ótestamentomban, boldogító evangélium a törvény kárhóztatása alatt, a szabadulás örömhíre a halálraítélt gonosztervnek a síralomházban. A tulkok, bárányok és bakok vérén túl felmutat a goltotai keresztre, Isten ártatlan Bárányának helyettünk és értünk kiöntött bűntörölő vére, melynek az ótestamentomi engesztelő áldozat csak halvány előképe.

Szomorú történetének tanúbizonyossága szerint Izrael népe vajmi kevéssé értette meg a törvénykezésnek ezt a különös és csodálatos módját, Istenének kegyelmes szándékait. Megmaradt szennyes öltözetében, ahelyett, hogy az elkészített és felkínált fehér ruhát felöltötte volna magára. Megmaradt bűneiben és képmutató vallásosságában, ahelyett, hogy Isten Szentlelkének a vezetése mellett új életet kezdett volna.

Vajjon a mi magatartásunk más volt-e? Az irgalmas Isten ugyanezt a törvénykezést veünk kapcsolatban is sokszor le akarta már vezetni a letűnt évszázadok alatt. Nem rajta múlt, hogy nem tehette meg. Legtöbbször az volt a baj, hogy a magyar önérzet és a magyar büszkeség tiltakozott a kegyelemből hit által való megigazulás ellen. Mi magunk is tisztára tudjuk mosni szennyes ruhánkat, rendbe tudjuk hozni a szénánkat — hangoztatjuk önérzetesen, nem kell nekünk ehhez senkinek a segítsége, még az Istené sem. Ennek a tiltakozásnak a szomorú következménye mindig az lett, hogy szennyes ruhánk még szennyesebbé vált, az önmegváltás útján újra, meg újra csödbe jutottunk. Csak azok a kevesek, akikben volt alázatosság, hit és engedelmség elfogadni a tisztulásnak és gyógyulásnak Istentől elkészített, végtelenül egyszerűvé és könnyűvé tett útját, akik bűnbánattal és hittel megragadták a keresztet, akik gyógyulás uán vágyakozva, s önmaguk tehetetlenségét átérve belemaradtak Krisztus vérenek tisztító árába, a kegyelem tengerébe, mint a bélpoklos Naamán a Jordán folyó vizébe, azok tapasztalták meg boldogan, hogy milyen kimondhatatlanul jó Krisztus vére által tisztára mosatni, fehér ruhába öltöztetni, s a kegyelmes Istentől új ruhánk tisztaságának a megőrzésére is erőt nyerni, hisz az Ő kegyelmé nemcsak bűnbocsátó, hanem megőrző kegyelem is.

Ez a különös törvénykezés még ma is tart. Kárhoztató ítélet helyett a kegyelmes Isten néked is kegyelmet kínál Testvérem, egyszülött Fiának büntőlő véreit kínálja fel. Egyháznak is, népednek is, néked is. Egyházad csak úgy lehet büntől megfisztított egyház, Krisztus fehér-ruhás menyasszonya, néped csak úgy lehet szent nép, Istennek a népe, ha megfisztított szívű emberek lesznek a tagjai. Egyéni megfisztulásodnak tudod mi a feltétele? Büntudatra ébredt szívednek az az alázatos beismerése, hogy te vagy az első a bűnösök között, aki elhagytad és megutáltad Izrael Szentjét, akiféle még az oktalan állat is megszégyenít a gazdájához való hűségben, aki a legvéresebb sebbé, a legtüzesebb daganattá és a leggennyesebb fekélyé lettél egyházad és néped testén, aki bűneiddel, mint pusztító vihart, Isten haragját zudítottad magadra és azokra a közösségekre, amelyeknek tagja vagy, aki képmutató vallásossággal hiába akartad eddig. Urad jóindulatát megnyerni, akitől Ő nem a kegyességnek a látszatát várja, hanem valóságos szeretettel és szentséget. Bűneid nagyok, nagy a tehetetlenséged is bűneiddel szemben, de még nagyobb a te Istenednek Krisztusban megjelent kegyelme. Farizeusi büszkeséggel fenn hordott fejed hajoljon csak mélyen le, s büntudatra ébredt, bűnbánó szívedből törjön elő a publikánus imádsága: „Isten, légy irgalmas, nekem, bűnösnek!“ „Krisztus drága vére moss tisztára engemet!“ Minden büszkeséged szélnek eresztve öleld csak át bűnbánattal és hittel a keresztet, s szíved érzelmeiről tégy te is ilyen módon vallomást: „Jövök semmit sem hozva, keresztedbe fogódzva, meztelen, hogy felruházz, árván, bízva, hogy megszánsz. Nem hagy a bűn pihenést, mosd le, ő mert megemészti.“ Ha mindez megtörtént, nem könnyeidért és imádságodért, nem bűnbánatodért és hitedért, hanem Őérette, aki a keresztén helyetted és éretted mindent elvégezett, minden bizonyonnyal tiéd lesz a hófehér ruha, a bűnbocsátó, megújító, megőrző és üdvözítő kegyelem, de nemcsak a tiéd, hanem családodé, egyházadé és népedé is. Ámen.

Túrmezei Sándor.

Nagyheti igehirdetés-sorozat

A vér

V á z l a t o k

Minden gyülekezetben megtartandó

1. A vádoló vér

I. Mózes 4, 8—10.

Atyafiak. Testvérek. Egymás számára valók. S mégis: Kain megöli Ábelt.

Az ontott vér *égre kiált*. Pedig beitta a föld s Kain az utolsó nyomot is gondosan eltüntette. Minden bűn égre kiált és semmi sem marad titokban.

Ábel vére *Istenhez kiált*. „Én hozzám“, — mondja az ige. Nem lehet csak vízszintesen bűnözni, minden bűnnek függőleges vonatkozása van. Minden bűn Isten elleni véték. 51. Zsoltár 6.

A vér *bosszúért* kiált. A bűn felett nem lehet napirendre térni, mert nem hagyja azt a szent Isten büntetés nélkül.

Isten első kérdése az emberhez: „Ember, hol vagy?“

Isten második kérdése az emberhez: „Hol van a te atyádfia?“

Kain nevé kajánt jelent. A megölt Ábel pedig a megfeszített Krisztust példázza.

Ember, hol vagy? ott, ahol Kain, szüntelen testvérgyilkosságban. — Hol a te atyádfia?: Jézus a keresztfán.

Kiált, kiált a sok kiontott Ábel-vér, bűnünk tengere, bosszúért Istenhez az égre. És kiált a Kain-kaján ember legszörnyűbb Ábel-gyilkosságának, a megfeszített Jézusnak vére is. Milyen jó, hogy a Zsidókhoz írott levél 12. fejezetének 24. versében azt olvassuk, hogy Jézus vére „jobbat beszél, mint Ábel vére“. Ábel vére bosszúért kiált, Jézus vére engesztelésért. Ábel vére ítéletet szerzett, Jézusé kegyelmet.

2. A védő vér

II. Mózes 12: 3., 6., 7., 8., 11/c., 12., 13., 23,

Isten népe *Egyiptomban* volt. Isten népe mindig Egyiptomban van. Ez jelenthet hűsös fazekat, fokhagymát, de szenvedést és az elpártolás állandó kísértését is jelenti.

Isten népe Egyiptomban Isten védelme alatt van. Ismeri az Úr és számon tartja övét.

Isten az ő népét Egyiptomban vérrel védi meg. „Az Úr páskája ez.“ A páska *elkerülést* jelent.

Az ajtófélfák vérről való bekenése *jelül* szolgál. E jelre nem Istennek, hanem a *népnek* volt szüksége. Egyrészt, hogy ezzel *kérje* megmentetését, másrészt, hogy vele Isten parancsának *engedelmeskedjék*.

A megölt bárányt *meg kellett enni*, kovásztalan kenyérrel, keserű fűvel és ürömmel. Az *úrvacsora* előképe ez.

A jeből az újszövetség népe számára valóság lett. Az úrvacsorai gyülekezet, miközben eszi szent agapé-át kovásztalan kenyérrel, keserű fűvel és ürömmel, a megöletett Bárány védelme alatt van. S az öldöklő angyal elkerül.

3. Az áldozati vér

II. Mózes 30:10.

Az ószövetség népe *áldozattal* igyekezett a büntől szabadulni. Az áldozat lényege: *adni* valamit a megbántott Istennek.

Az igazi áldozat *véres* áldozat volt, mert hiszen mindennél értékesebb a vér. III. Móz. 17:11. Legnagyobb, amit ember adhat: a vér.

A vér *engesztelésül* szolgál. Lásd: vérbosszú; „ezt csak vérrel lehet lemosni.“

Az ószövetség embere mindebben nem lévelygett, hanem Isten parancsát teljesítette. Az engesztelő véres áldozat Isten rendelése volt.

A véres áldozat elrendelésével Isten azt akarta megérteni, hogy a bűnért fizetni kell s a szent Istent a legdrágábbal, vérrel kell engesztelni.

De az ótestamentum áldozata *csődbe* jutott. Hekatombák vére sem szerzett békességet.

De Isten éppen ezt akarta. Zsid. 9, 11—15. Hogy a véres áldozat keserves csődjében fogadtassa el a bűnbocsánatra szoruló emberrel az egyetlen igazi engesztelő áldozatot: Jézusét a keresztfán.

4. A kárhoztató vér

Máté 27, 24—25.

Ennél megdöbbenetlenebb mondat szörnyűsebb következményekkel nem hangzott el még sohasem. Egy egész nép magára veszi az Isten-gyilkosság borzalmas felelősségét. Még gyermekeiket is Krisztus vérének kárhoztató ítélete alá helyezik.

Később szeretnék ugyan visszavonni, de hiába. Csel. 5, 28. Az irtózatos ön-átok megfogán s a történelemben újra meg újra döbbenetes illusztrációkat kap.

Nemcsak a zsidó nép van Krisztus vérének kárhoztatása alatt. Pilátus is felelős és mindenki, aki az alaphűnszerű hitelenségben néki utóda. Mi is.

Rajtunk a Krisztus vére, ha akarjuk, ha nem. Csak az a kérdés, átokként, vagy áldásként?!

5. Az Ő vére

Máté 26, 27—28.

Ez a vérem! T. i. ez a *bor*, ami az asztalon van. Nem csupán *jelenti* vagy *jelképezi* ez a bor az én véremet, hanem *ez a bor az*. Nemcsak *spirituális*, hanem *valóságosan* is. Nem *átváltozás* útján *lett* azzá, hanem *egyszerűen* az.

Szövetség vére. Bűnbocsánat útján létrejött közösségről van szó.

Ez a vér úgy *ontatott* ki. A szerzetelési igékben ez a kiontatott szó jelzi a Golgota kíméit.

Vegyétek, *iggyatok*. Az úrvacsora tehát nem dramatizált látnivaló s Krisztus vére nem imádni való kegyeser, hanem bűnösök éltető *itala!*

A megtisztító vér

I. János 1, 7/b.

Ez az ige merő evangélium. Nagy örömhír Jézus vérének erejéről. Jézus vérének ereje pedig az, hogy *megtisztít* minden bűntől.

Ez az ígélet *bizonyos és egyetemes*. Nem talán és valószínűleg, vagy esetleg megtisztít, hanem biztosan megtisztít. Nem egy-két embert, keveseket, egycseket, hanem *minket*: minden embert. Nem ilyen vagy olyan bűnökből, kisebb vétkekből, hanem *minden* bűntől. Nem egy kicsit tisztít rajtunk, hanem teljesen megtisztít. — Akinek fájnak a bűnei és aki szeretne tisztá tenni, vegye ezt az örömhírt.

Az ígélet *jelen időben* hangzik. Nemesak egyszer, majd, valamikor, hanem már most: „Ti már tiszták vagytok.” János 15, 3. Ez a jelen idő nemesak maiságot, hanem folyamatosságot is jelent. Állandóan rászorulunk Jézus vérének tisztítására és ő adja is állandóan. Sohasem juthatunk el oda, hogy ezt az igét a befejezettség értelmében idézhetnénk magunkra.

Ebben az ígéletben benne van a bűn nagysága és a kegyelem nagysága. Láttuk, mennyi vér folyt engesztelésül és a bűnből való tisztulás véget. Nem volt elég. Jézusnak kellett vérét ontani engesztelésül, tisztulásunkra. Akkora a bűn, hogy csak Jézus vére elég érte fizetségül és tisztíthat meg beöle igazán.

Amikor mi hiszünk ennek az ígéletnek, akkor *Jézus mögé* kerülünk, az ő vére alá jutunk s akkor a szent Isten minket nem önmagunkban tekint, hanem Krisztusban s szent Fia vérének drága érdemét Atyaként nekünk tulajdonítva, elfogad minket, tisztátalanokat tisztáknak.

A bűntől való szabadulásunk tehát *bűnbocsánat* által történik. S ez a nekünk tulajdonított tisztaság mégis valóságos tisztaság. „Nincsen immár semmi kárhoztatásuk azoknak, akik Krisztus Jézusban vannak.” Róm. 8, 1. — De amikor azt gondolnánk, hogy nekünk valami önálló, Krisztuson kívüli s az ő vérével független saját tisztaságunk van, abban a pillanatban teljes súlyával rajtunk van a bűn.

A vérről szólt az ige ezen a héten. Minden vér drága. Az állat vére is drága, még drágább az emberé. De engesztelés, tisztulás, szabadítás csak Krisztus vérében van. Ehhez képest minden földi fizetség, még a vér is, csak „veszendő holmi”. I. Péter 1, 18—19.

Mi Krisztusnak ezt a drága vérét kapjuk a keresztségben, az ígéletben, az úrvacsorában s alatta folyik az egész életünk.

Szabó József.

Az egyházak a béke szolgálatában

Napjaink világtörténelmének egyik legfontosabb jelensége a békéért folyó küzdelem. Alig van talán ma már a világon felnőtt ember, aki a világbéke-mozgalomról ne tudna s akit a háború és a béke kérdése ne foglalkoztatna. Az egész földkeresség legfontosabb témájává lett a világbéke kérdése. Az egyházak is az úgynevezett vasfüggönyön innen és túl egyaránt állást foglalnak újra meg újra a háború és a béke kérdésében. Vajjon van-e köze a világbéke mozgalomhoz a keresztyén emberiségnek és az egyházaknak?

Kétségtelen, hogy a világbéke mozgalom az emberiség külső békességét igyekszik megvédeni és biztosítani. Tehát a „világ“ békéjéről van szó, a világ szót bibliai értelemben véve. Olyan békéről, amely tulajdonképpen külső dolog, s amihez a keresztyén hitnek és a keresztyénségnek, ugyanúgy az egyházaknak közvetlen közük nincs. A keresztyén ember békességét nem a világ, hanem Jézus Krisztus biztosítja. Ő hozta és Ő adja ma is azt a békességet övének, mely minden emberi értelmet felülhalad. Nem úgy adja, mint a világ, s olyan békességet ad, amelyet övétől soha senki és semmi el nem vehet (Ján. 14:27). Ugyanettől a Jézustól tudja a keresztyén hívő azt is, hogy a világban háborúknak kell lenniök (Mt. 24:6). Sajátságos módon Ő, a Békesség Fejedelme a katonai szolgálattól nem tiltja el híveit s nem talál benné kivételt valót (a kapernaumi százados története!). Ugyanúgy Luther, a nagy reformátor is jól össze tudja egyeztetni a keresztyén hittel a becsületesebb katonai szolgálatot. Mégis a békesség szolgálata (II. Kor. 5:18), amelyet a keresztyénség végez, a belső, Istennel való békességet célozza. „Béküljetek meg Istennel...“ — ez az egyház, ez Isten igéjének minden emberhez szóló üzenete. Ennek a békességnek a terjesztése és megszerzése a keresztyén egyháznak és a keresztyén szívnek az egyetlen igazi feladata.

Ezt a feladatát az egyház három formában végzi: hirdeti az *igét*, neveli a hívek *lelkismeretét*, építi a *gyülekezetet*. Ezzel munkálja az emberek belső békességét.

De a földi békesség valamiképpen mégis hozzá tartozik a keresztyénséghez. A karácsonyi evangélium az angyalok ajkáról földi békességet is ígér azonkívül, hogy Isten dicsőségét hirdeti. És valóban, a keresztyén ember érzi, hogy *felelős* azért, hogy hogyan foglal állást a háború és a béke kérdésében. Emlékszünk mindnyájan, hogy a két háborúval kapcsolatban mennyi vád érte a keresztyénséget a miatt, hogy a háborút nem tudta megakadályozni. Távoli pogány népek között működő misszionáriusok sokszor panaszkodnak a miatt, hogy munkájukat nagyon megnehezíti a keresztyén népek által folytatott sok véres háború. Híressé vált Amanullah keleti uralkodó mondása: „Agyuitok sokkal jobbakk, mint a keresztyénségeitek.“ Az új háború lehetőségeivel kapcsolatban is tanulságos ebből a szempontból az, amit az első atombombát kioldó amerikai pilótáról feljegyzett korunk legfrissebb történelírása. A fiatal amerikai pilóta a háború végén azt a parancsot kapta, hogy az 5 kilós atombombát dobja le Hiroshima japán városra. Fogalma sem volt arról, hogy a kis bombának milyen lesz a hatása. A parancsnak engedelmességet, a bombát leoldotta s pár másodperc alatt 70 ezer halott és ugyanannyi sebesült hirdette a legújabb hadieszköz szörnyű teljesítményét. A japán fegyverletétel után a fiatal amerikai pilóta megtekintette Hiroshimát... A látottak annyira megrendítették, hogy katolikus lévén, felhagyott a katonai szolgálattal és kolostorba vonult. S azóta is szerzetesként vezekel, mert az a meggyőződése, hogy ha egész életét szerzetesként, önszanyargatással tölti is el, nem tudja levezekelni azt, amit az első atombomba ledobásával vétkezett. Ki ne venné észre, hogy itt is jelentkezik a keresztyén lelkiismeret felelőssége a háborúval kapcsolatban.

Valami köze tehát mégis van a keresztyénségnek a külvilág békéjéhez, a hitetlen világ békéjéhez is. Erre vall az a körülmény is külsőleg, hogy a párizsi és stockholmi, immár világtörténelmi nevezetességű konferencián (1949, 1950) szép számmal részt vettek egyházi emberek is. De nemcsak ők érezték, hogy az új háború elkerüléséért megindult mozgalomban részt kell venniük, hanem a nagyrészt nem keresztyén meggyőződést valló rendezőség is úgy érezték, hogy az egyház képviselőinek közöttük kell lenniük. És az egyházak azóta is szeretik a világban foglalkozni a béke kérdésével. S ha az új, n. vasfüggönyön túli keresztyén egyházszervezetek nem is rendelkeznek azzal a külső és belső szabadsággal, hogy a stockholmi békefelhívást magukévé tehessek, mégis bizonyos, hogy ott is sokan aláírták a keresztyének közül a stockholmi felhívást, továbbá, hogy akik ezt nem is tették, állást foglaltak az atomháború ellen. Még jobban kivesszük részüket a békemunkából az egyházak a népi demokráciák országaiban, ahol a „Megvédjük a békét“ mozgalomban sok papi ember végez igen szép munkát.

Ez azonban természetes is; a keresztyénség főfeladata az Isten országának a keresése, de mint gyümölcs, ha tetszik „melléktermék“, magától jelentkezik Isten gyermekeinél a békességre igyekvés készsége.

Az új esztendőben két feladat vár reánk, keresztyénekre. Fontos az, hogy a világbéke mozgalmat külsőleg is támogassuk. Ennél fontosabb azonban, hogy igyekezzünk Isten ígéje által még jobb keresztyénekké lenni. Mert ennek a világnak a békessége az emberi szívben lévő belső békességnek lehet csupán a külső eredménye. Hiszen a szeretet, az öröm, a *békesség* — a Lélek gyümölcsei (Gal. 5:22).

A békemozgalom tehát azt várja el a keresztyénségtől és az egyháztól, hogy legyenek hívek *önmagukhoz*. Hirdessék az ígét, békítsék az embert Istenével, neveljék lelkiismeretességre, amely tudja, érzi azt, hogy feltétlenül felelős Istennek minden cselekedetéért, gondolatáért, szaváért s azért is, hogy megteszi-e a magáét a háború elkerülése és a külső béke biztosítása érdekében. És fontos az is, hogy az ige által felébredt lelkeket gyülekezetbe hívja, tömörítse, amelyben különböző emberek egymás között tanulják meg a békesség leckéjét.

Az új esztendőben az emberiség és a keresztyénség egyik legfontosabb feladata, küzdeni a háború ellen és dolgozni a békéért. Az egyházaknak pedig az a feladatuk, hogy a maguk munkáját még nagyobb hűséggel, odaadással végezzék, s így neveljenek olyan embereket a társadalom számára, akik nem is tudnak mást tenni, mint békességben élni, a békességért imádkozni és dolgozni.

Dr. Vető Lajos.

Egyháztörténet bibliakörben

Lelkésztestvéreinktől érkező hírekből és levelekből látjuk, hogy mindenfelé érdeklődéssel figyelnek fel a Lelkipásztor új sorozatára. Egyik lelkésztestvérünk ezt írja: „Mult vasárnap alkalom adódott arra, hogy én tartsam a gyermekbibliáorát. „Meggzófal az evangéliom“ címen közzétett anyagot feldolgozva előadtam a gyermekeknek. Tapasztalatom várakozáson felüli volt. Nagy érdeklődéssel hallgatták az első pünkösdi történetét a közölt formában, megjegyezvén, elég jól el is mondták, s ami a fontos, a főgondolatot is megfogva képesek voltak azt kiemelni s az aranymondással kapcsolatban azt megjegyezni.“ Ezt az érdekes megnyilatkozást mások számára bátorításul közöljük, hogy ne idegenkedjenek a számukra esetleg újszerű feldolgozástól s bátran tegyenek próbát vele. Kérjük azonban, hogy ne csak elismerésüket közöljék velünk, hanem kritikai észrevételeiket is, hogy azokat további munkánknál értékesíthessük.

Úgy látszik félreértések is adódtak az új sorozattal kapcsolatban. Valaki ezt írja: „Nézetem szerint az ilyen anyagnak közlése és a gyermekek lelki világába való átvitele feltételezi a vezető teológiai képzettségét. Azért a laikus munkástól ezeknek a felhasználását nem lehet kívánni. A felnöttek bibliakörében ezt az anyagot felhasználni azért nem tartom lehetségesnek, mivel annak átvitelénél a kérdezve kifejtő katechetikai módszert nem lehet mellözni, márpedig öreg asszonyoknál s egyéb egyháztagnoknál ezt bajosan lehet alkalmazni, mivel ezzel talán távol tartjuk őket a megjelenéstől.“ A sorozatot nem laikus munkásoknak szántuk, hanem lelkészeknek segítségül. Ezért jelenik meg a Lelkipásztorban. A sorozat felhasználására nem egyetlen alkalom a gyermekbibliakör. Lelkészek gyermekekkel való külön foglalkozásuk alkalmával jól használhatják. A primitívebb kérdések elhagyásával használhatónak véljük a sorozatot az ifjúsági munkában is. És azért nem ártana felnötteknél is próbát tenni. Kátha... A próbálkozás többet ér, mint a latolgatás.